

Miasto Zielonka

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Zielonka na lata 2023 - 2030

Projekt - październik 2023

konsultacje
społeczne

Opracowanie:

Urząd Miasta Zielonka
ul. Lipowa 5
05-220 Zielonka
www.zielonka.pl

PROJEKTY MIEJSKIE
pomagamy miastom mądrze się rozwijać

Konsorcjum Projekty Miejskie
www.projektmiejskie.pl

Zielonka 2023

Spis treści

Wprowadzenie.....	5
1. ZASADY PRAC NAD GMINNYM PROGRAMEM REWITALIZACJI	7
1.1. Logika prac nad programem	7
1.2. Ocena dotychczasowych efektów procesu rewitalizacji.....	9
1.3. Opis procesu zaangażowania partnerów i interesariuszy	11
1.3.1. Zaangażowanie na etapie prac nad programem	11
1.3.2. Zaangażowanie w trakcie realizacji programu	12
2. POWIĄZANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY	13
2.1. Strategia rozwoju Miasta Zielonka na lata 2022-2030	13
2.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Zielonka	14
2.3. Strategia rozwiązywania problemów społecznych Miasta Zielonka na lata 2023-2029	14
2.4. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2026	15
2.5. Program Wspierania Rodziny dla Miasta Zielonka na lata 2023-2025.....	15
2.6. Programy współpracy z organizacjami pozarządowymi.....	16
2.7. Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Miasta Zielonka na lata 2021-2025.....	16
3. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI	17
3.1. Ogólna charakterystyka obszaru rewitalizacji.....	17
3.2. Diagnoza zjawisk społecznych.....	21
3.3. Diagnoza zjawisk gospodarczych	41
3.4. Diagnoza zjawisk środowiskowych.....	45
3.5. Diagnoza zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych	53
3.6. Diagnoza zjawisk technicznych.....	65
3.7. Zasoby dotyczące dziedzictwa kulturowego.....	68
3.8. Synteza diagnozy obszaru rewitalizacji wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych.....	69
4. OPIS WIZJI STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU DZIAŁAŃ W ZAKRESIE REWITALIZACJI	74
5. CELE REWITALIZACJI ORAZ ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ SŁUŻĄCYCH ELIMINACJI LUB OGRANICZENIU NEGATYWNYCH ZJAWISK.....	75
6. PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE	77
6.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne.....	77
6.2. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.....	93

7. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH	105
8. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE PROGRAMU	106
8.1. Ramy finansowe realizacji programu.....	106
8.2. Potencjalne źródła finansowania programu.....	107
8.2.1. Środki europejskie	107
8.2.2. Inne potencjalne zewnętrzne źródła finansowania	108
9. STRUKTURA ZARZĄDZANIA PROGRAMEM	111
9.1. Opis struktury zarządzania realizacją GPR	111
9.2. Współpraca ze stroną społeczną i otoczeniem gospodarczym.....	113
9.3. Koszty zarządzania	114
9.4. Ramowy harmonogram realizacji GPR	115
10. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY PROGRAMU	117
10.1. Monitorowanie postępów realizacji programu.....	117
10.2. Ocena aktualności i stopnia realizacji programu.....	119
11. ZMIANY ZWIĄZANE Z WDRAŻANIEM PROGRAMU	121
11.1. Zmiany w uchwałach dotyczących polityki mieszkaniowej gminy.....	121
11.2. Zmiany dotyczące planowania i zagospodarowania przestrzennego.....	121
11.3. Specjalna Strefa Rewitalizacji	121
SPIS TABEL	122
SPIS RYCIN	123
SPIS ILUSTRACJI.....	124
ZAŁĄCZNIKI	125

Wprowadzenie

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Zielonka na lata 2023-2030 (dalej: GPR) jest dokumentem opracowanym w oparciu o przepisy ustawy z dnia 9 października 2015 r. o rewitalizacji¹, a także dokumentem pełniącym rolę strategii terytorialnej (strategii IIT), zgodnie z Rozporządzeniem ogólnym 2021/1060² oraz ustawą z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027³.

W art. 2 ust. 1 ustawy o rewitalizacji, rewitalizację zdefiniowano jako proces wyprowadzania ze stanu kryzysowego obszarów zdegradowanych, prowadzony w sposób kompleksowy, poprzez zintegrowane działania na rzecz lokalnej społeczności, przestrzeni i gospodarki, skoncentrowane terytorialnie, prowadzone przez interesariuszy rewitalizacji na podstawie gminnego programu rewitalizacji. Proces rewitalizacji ma w pierwszej kolejności charakter społeczny, a jego celem jest poprawa jakości życia i aktywna pomoc w rozwiązywaniu problemów mieszkańców, żyjących w tych częściach miast, które z różnych powodów znajdują się w trudnym położeniu. Jak wynika z ustawy o rewitalizacji i inaczej niż w przypadku innych dokumentów strategicznych obowiązujących w Mieście Zielonka, postanowienia GPR koncentrują się na wybranych fragmentach miasta (podobszarach rewitalizacji), co ma na celu maksymalnie efektywne wykorzystanie zasobów i środków finansowych miejskich instytucji i ich partnerów.

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Zielonka na lata 2023-2030 to kierunkowy i ramowy dokument, który ma na celu integrować realizację przedsięwzięć o charakterze społecznym, gospodarczym, środowiskowym, funkcjonalno-przestrzennym oraz technicznym. Jego sporządzenie poprzedziło opracowanie szczegółowej diagnozy obszaru rewitalizacji, uwzględniającej analizę jego problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych. W celach GPR uwzględniono podejście zintegrowane, a w dokumencie zdefiniowano również listę przedsięwzięć rewitalizacyjnych (projektów). Wskazano również sposób zarządzania procesem rewitalizacji w mieście.

Podczas prac nad dokumentem szczególny nacisk położono na możliwie szerokie zaangażowanie interesariuszy procesu rewitalizacji. Opierając się na przepisach ustawy o rewitalizacji, należy uznać, że rewitalizacja jest procesem realizowanym na rzecz mieszkańców obszaru rewitalizacji i wspólnie z całą społecznością miasta. Interesariuszami rewitalizacji są zatem wszystkie osoby i podmioty, zainteresowane włączeniem w projektowanie i realizację zadań na podobszarach rewitalizacji. Na każdym etapie prac nad GPR uwzględniono potrzebę zaangażowania partnerów społeczno-gospodarczych oraz właściwych podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób ze specjalnymi potrzebami, równości płci i niedyskryminacji. W toku organizacji procesu konsultacji

¹ T.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 485, z 2023 r. poz. 28.

² Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2021/1060 z dnia 24 czerwca 2021 r. (Dz. Urz. Unii Europejskiej z 2021, L 231/159).

³ Dz. U. z 2022 r. poz. 1079.

społecznych uwzględniono tym samym treść „Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027”.⁴

Opinie i propozycje zgłaszane przez interesariuszy procesu rewitalizacji na każdym etapie prac nad GPR były zestawiane z obiektywnymi miernikami sytuacji społeczno-gospodarczej na obszarze rewitalizacji. Połączenie ilościowych i jakościowych metod pozyskiwania i analizy danych daje gwarancję tego, że interwencja w obszarze rewitalizacji będzie prowadzona na właściwym obszarze i przy pomocy narzędzi adekwatnych do zidentyfikowanych potrzeb, wyzwań, barier, deficytów i potencjałów.

W latach poprzedzających opracowanie GPR w Mieście Zielonka wdrażano *Lokalny Program Rewitalizacji dla Miasta Zielonka na lata 2016-2023*⁵ (dalej: LPR), a jednocześnie realizowano liczne działania wpisujące się w założenia ustawy o rewitalizacji. Były to między innymi działania ukierunkowane na:

- aktywizację seniorów;
- poprawę infrastruktury społecznej;
- zazielenianie przestrzeni publicznych;

a także

- prototypowanie rozwiązań z zakresu transportu i mobilności.

W toku ich realizacji przedstawiciele Miasta Zielonka, miejskich instytucji i ich partnerzy nabyli doświadczenia, które są wartościowym zasobem w toku prac nad GPR i które zostaną wykorzystane we wdrażaniu założeń *Programu*.

Na proces rewitalizacji w kontekście społecznym w Zielonce należy też patrzeć przez pryzmat wyzwań rozwojowych, przed jakimi staje całe miasto. Są nimi, przede wszystkim, wykorzystanie szans oraz znalezienie odpowiedzi na zagrożenia, wynikające z położenia w centralnej części Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego (WOF), takie jak np. funkcjonowanie w ramach jednego metropolitalnego rynku pracy oraz systemu transportowego, a także budowanie przestrzeni integracji dla mieszkańców Zielonki w różnym wieku, z różnymi potrzebami i problemami oraz o różnym statusie majątkowym. *Gminny Program Rewitalizacji Miasta Zielonka na lata 2023-2030* stwarza ramy do tego, by poprzez realizację kompleksowych i komplementarnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, uwzględniających aktualne trendy i wytyczne w zakresie realizacji miejskich polityk publicznych, podejmować ambitne działania na każdym z podobszarów rewitalizacji, które będą korzystnie oddziaływały na wszystkich mieszkańców Zielonki.

⁴ Zasady z dnia 11 sierpnia 2022 roku zatwierdzone przez Ministra Funduszy i Polityki Regionalnej, zaktualizowane 24 sierpnia 2023 r.

⁵ Uchwała Nr XXXV/321/17 Rady Miasta Zielonka z dnia 31 maja 2017 r. w sprawie przyjęcia „Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Zielonka na lata 2016-2023”.

1. ZASADY PRAC NAD GMINNYM PROGRAMEM REWITALIZACJI

1.1. Logika prac nad programem

Podstawą do rozpoczęcia prac nad *Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Zielonka na lata 2023-2030* była *Uchwała Nr LV/552/23 Rady Miasta Zielonka w sprawie przystąpienia do sporządzenia Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zielonka na lata 2023-2030*, która została podjęta 30 marca 2023 r. Podjęcie tej uchwały było następstwem opracowania diagnozy, dotyczącej wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Zielonka, w oparciu o którą w dniu 28 lutego 2023 r. podjęto *Uchwałę Nr LIV/538/23 Rady Miasta Zielonka w sprawie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Zielonka*.⁶

W oparciu o przepisy ustawy o rewitalizacji należy uznać, że obszarem rewitalizacji jest obszar znajdujący się w stanie kryzysowym z powodu koncentracji negatywnych zjawisk społecznych, takich jak ubóstwo, bezrobocie, czy też liczba osób ze szczególnymi potrzebami. Dodatkowo, na obszarze rewitalizacji występują deficyty w sferach gospodarczej, środowiskowej, przestrzenno-funkcjonalnej lub technicznej. Jest to także obszar o istotnym znaczeniu dla rozwoju lokalnego, zajmujący nie więcej niż 20% powierzchni miasta, a także zamieszkiwany przez nie więcej niż 30% mieszkańców gminy.

Diagnozę, pozwalającą na wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji w Mieście Zielonka, przeprowadzono w oparciu o obiektywne i policzalne wskaźniki, umożliwiające analizę negatywnych zjawisk na terenie miasta. Analizy wskaźnikowe pozwoliły na wyznaczenie obszaru rewitalizacji, podzielonego na trzy podobszary:

- podobszar 1 – ulica i osiedle Długa;
- podobszar 2 – Centrum miasta, osiedle Wolności oraz Glinianki;
- podobszar 3 – osiedle Poligon.

Obszar rewitalizacji jest zamieszkiwany przez 4 848 mieszkańców, co stanowi 29% populacji Miasta Zielonka. Najwięcej mieszkańców zamieszkuje podobszar 2 – 3 003 osób; na terenie podobszaru 3 mieszka 1 314 osób, a podobszaru 1 – 531.⁷ Największą powierzchnię spośród podobszarów rewitalizacji zajmuje, najliczniejszy pod względem liczby mieszkańców, podobszar 2 (1,29 km²), a istotnie mniejszą powierzchnię w skali miasta mają podobszar 3 (0,4 km²) i podobszar 1 (0,05 km²).

Wyznaczone, zgodnie ze wspomnianą powyżej procedurą, granice obszaru rewitalizacji gwarantują zachowanie ciągłości działań rewitalizacyjnych, prowadzonych wcześniej na terenie Miasta Zielonka. W przyjętym w 2017 r. *Lokalnym Programie Rewitalizacji dla Miasta Zielonka na lata 2016-2023* obszar rewitalizacji obejmuje bowiem tereny: Centrum miasta, osiedla Wolności, Glinianek, osiedla Poligon, jak również „teren po koszarowcu”.

⁶ Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2023 r. poz. 2948.

⁷ Dane z ewidencji ludności (stan na 31.12.2021 r.)

Tabela 1. Zestawienie powierzchni i liczby ludności obszaru rewitalizacji

Część obszaru rewitalizacji	Powierzchnia [km ²]	Liczba ludności
Ul. i os. Długa (podobszar rewitalizacji 1)	0,05	531
Os. Wolności i Glinianki (podobszar rewitalizacji 2)	0,73	1 928
Centrum (podobszar rewitalizacji 2)	0,56	1 075
Os. Poligon (podobszar rewitalizacji 3)	0,40	1 314
Obszar rewitalizacji – całość (procent na tle Miasta Zielonka)	1,74 (2%)	4848 (29%)
MIASTO ZIELONKA	79,48 (100%)	16 748 (100%)

Źródło: Diagnoza i wyznaczenie obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji Miasta Zielonka

Rycina 1. Granice obszaru rewitalizacji w Mieście Zielonka

Źródło: Urząd Miasta Zielonka

W toku prac nad GPR wykorzystano różnorodne metody i podejścia do gromadzenia i analizy informacji, które przełożyły się następnie na konkretne zapisy dokumentu. Obok ilościowych analiz wskaźnikowych przeprowadzono rozbudowane działania konsultacyjne, ukierunkowane na pozyskanie indywidualnych opinii mieszkańców Zielonki, przedstawicieli formalnych i nieformalnych grup mieszkańców, biznesu, a także licznych przedstawicieli Urzędu Miasta Zielonka i jego jednostek organizacyjnych oraz innych instytucji publicznych. Na początku prac nad GPR uznano, że kluczowe dla powodzenia całego procesu będzie zarówno odpowiednie przepracowanie doświadczeń związanych z realizacją dotychczasowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Mieście Zielonka, jak i otwarcie tego procesu na nowe propozycje, zgłaszane przez wszystkich interesariuszy. Programowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych powiązano ponadto z ustaleniami *Strategii rozwoju Miasta Zielonka na lata 2022-2030* i wytycznych, obowiązujących w gminie, a także na szczeblach regionalnym, krajowym i unijnym. Przyjęto wreszcie, że osiągnięcie celów procesu rewitalizacji będzie możliwe tylko w przypadku zaplanowania i realizacji zestawu różnorodnych przedsięwzięć o charakterze społecznym, jak i infrastrukturalnym.

1.2. Ocena dotychczasowych efektów procesu rewitalizacji

Na terenie Miasta Zielonka zrealizowano w ostatnich latach liczne projekty, których założenia i konkretne efekty w pełni wpisują się w założenia ustawy o rewitalizacji w zakresie partycypacyjnego podejścia do projektowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak i promowania kompleksowych rozwiązań, ukierunkowanych na poprawę jakości życia mieszkańców.

W treści *Lokalnego Programu Rewitalizacji dla Miasta Zielonka na lata 2016-2023* przewidziano do realizacji 12 podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz 15 pozostałych (tzw. uzupełniających) przedsięwzięć rewitalizacyjnych, których realizacja miała dopełniać przedsięwzięcia podstawowe oraz przyczyniać się do skuteczniejszego osiągania celów rewitalizacji. Dobrą praktyką było prowadzenie przez Urząd Miasta Zielonka regularnego monitoringu z realizacji przedsięwzięć i projektów rewitalizacyjnych w sposób, który umożliwia prześledzenie postępów w ich realizacji. Przy projektowaniu przedsięwzięć rewitalizacyjnych uwzględniono wytyczne, wynikające z przepisów ustawy o rewitalizacji – traktującej rewitalizację jako proces ukierunkowany na rozwiązywanie problemów społecznych, przy równoczesnej realizacji projektów w innych sferach funkcjonowania miasta.

Analiza sprawozdań z realizacji LPR, jak i zrealizowana z udziałem interesariuszy rewitalizacji w ramach prac diagnostycznych inwentaryzacja podobszarów rewitalizacji, prowadzą do wniosku, że w ostatnich latach wdrażano działania wpisujące się w osiągnięcie celów wszystkich podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wynikających z treści LPR. Na uwagę zasługują w szczególności:

- rozbudowane działania na rzecz rozwoju terenów zieleni w centralnej części miasta;
- dynamiczny rozwój oferty mającej na celu aktywizację seniorów;
- organizowanie wydarzeń ukierunkowanych na aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców borykających się z problemami na rynku pracy;

czy też

- tworzenie przez miejskie instytucje oferty czasu wolnego, jako narzędzia integracji oraz budowy relacji pomiędzy różnymi grupami mieszkańców z obszaru i spoza obszaru rewitalizacji.

Działania na rzecz poprawy jakości infrastruktury w Parku Dębinki, tworzenie strefy sportowo-rekreacyjnej przy ul. Dziennikarskiej, jak i poprawa jakości przestrzeni publicznych przy ul. Kolejowej – to tylko przykłady przedsięwzięć podejmowanych w Mieście Zielonka w okresie obowiązywania LPR, które wpisują się w założenia koncepcji tzw. powrotu do centrum miasta. Jest to trafne założenie, które będzie kontynuowane w kolejnych latach i które odpowiada na realne potrzeby społeczne i środowiskowe.

Rewitalizacja jest procesem ciągłym, do którego skuteczności jest konieczna równoległa realizacja przedsięwzięć w różnych, opisywanych wcześniej sferach. Powodzenie procesu rewitalizacji jest uzależnione również od umiejętnego łączenia różnych źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W Mieście Zielonka w okresie wdrażania LPR korzystano z zewnętrznych źródeł finansowania inwestycji i innych przedsięwzięć – zarówno krajowych, jak i unijnych, w celu m.in. realizacji działań rewitalizacyjnych. Miasto Zielonka podejmowało też własne inicjatywy, finansowane z budżetu miasta, które wprost wpisywały się w cele LPR. Jako zewnętrzne źródła finansowania można wskazać np. Program Operacyjny Infrastruktura i Środowisko na lata 2014-2020, Regionalny Program Operacyjny Województwa Mazowieckiego na lata 2014-2020, w tym na realizowany w jego ramach instrument Zintegrowanych Inwestycji Terytorialnych dla Warszawskiego Obszaru Funkcjonalnego, Rządowy Fundusz Polski Ład: Program Inwestycji Strategicznych, środki Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz środki Banku Gospodarstwa Krajowego.

Dobrym przykładem przedsięwzięcia wpisującego się w cel LPR – związanego z rozwojem wysokiej jakości usług społecznych, rekreacyjnych i kulturalnych na podobszarach rewitalizacji – jest modernizacja budynku przy ul. Kolejowej 11. Działająca w tym miejscu obecnie filia Miejskiej Biblioteki Publicznej w Zielonce, stała się nowym punktem na społeczno-kulturalnej mapie miasta.

Wyzwaniem w toku wdrażania LPR było aktywne włączanie partnerów z sektora biznesu oraz organizacji pozarządowych w proces rewitalizacji, jak również skoordynowanie przedsięwzięć LPR z licznymi projektami społecznymi i infrastrukturalnymi, realizowanymi w ramach innych miejskich polityk.

Bazując na dotychczasowych doświadczeniach związanych z wdrażaniem w Mieście Zielonka działań ze sfery rewitalizacji, w ramach podsumowania należy uznać, że wyzwaniem podczas prac nad GPR będzie opracowanie dokumentu, którego wdrożenie będzie realne i zinternalizowane przez urzędników z różnych biur i wydziałów Urzędu Miasta Zielonka oraz jednostek organizacyjnych Miasta Zielonka.

1.3. Opis procesu zaangażowania partnerów i interesariuszy

1.3.1. Zaangażowanie na etapie prac nad programem

W całym procesie prac nad GPR i na poprzedzającym go etapie wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji podejmowano różnego rodzaju aktywności w celu zapewnienia szerokiego udziału partnerów społeczno-gospodarczych oraz podmiotów reprezentujących środowiska pozarządowe, w tym podmiotów działających w obszarze społeczeństwa obywatelskiego, ochrony środowiska, włączenia społecznego, praw podstawowych, osób z niepełnosprawnościami czy równości płci i niedyskryminacji.

Transparentne informowanie o pracach nad wyznaczeniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz o pracach nad GPR

Współpraca z interesariuszami oraz włączanie społeczności Miasta Zielonka w prace dotyczące GPR wymagały wykorzystywania szeregu platform i środków komunikacji. Do najważniejszych z nich należą:

- strona internetowa Urzędu Miasta Zielonka, wraz z dedykowaną rewitalizacji zakładką pn. „Rewitalizacja”,
- miejski profil na portalu Facebook,
- gazeta miejska „Moja Zielonka”,
- prasa o zasięgu powiatowym,
- plakaty informujące o procesie rewitalizacji, rozmieszczane na terenie Miasta Zielonka.

Liczne wydarzenia konsultacyjne w różnych formach adresowane do różnych grup mieszkańców i interesariuszy rewitalizacji

W ramach prac nad GPR i poprzedzających je działań związanych z wyznaczeniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji zorganizowano liczne spotkania z interesariuszami. Wymienić należy przede wszystkim:

- w ramach prac nad wyznaczeniem obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji:
 - debatę o obszarze rewitalizacji połączoną z wykładem o zasadach planowania i prowadzenia rewitalizacji,
 - otwarte spotkanie konsultacyjne z udziałem Burmistrza Miasta Zielonka;
- w ramach prac nad GPR:
 - cztery wywiady grupowe z przedstawicielami Urzędu Miasta Zielonka i jego jednostek organizacyjnych Urzędu (24 i 25 kwietnia 2023 r.),
 - wywiad grupowy z organizacjami pozarządowymi, prowadzącymi działania na terenie miasta Zielonka (25 kwietnia 2023 r.),
 - wywiad grupowy z przedsiębiorcami prowadzącymi działalność gospodarczą na terenie miasta Zielonka (26 kwietnia 2023 r.),
 - spotkanie warsztatowe z delegacjami uczniów VII i VIII klas oraz przedstawicielami samorządów szkolnych (26 kwietnia 2023 r.),
 - cztery spacery badawcze po podobszarach rewitalizacji (8, 9, 10 i 11 maja 2023 r.),
 - warsztaty tematyczne w celu wypracowania kierunków działań i charakteru przedsięwzięć rewitalizacyjnych *Gminnego Programu Rewitalizacji dla Zielonki na lata 2023-2030* (12-13 czerwca 2023 r.),
 - badanie ankietowe (18 kwietnia – 11 maja 2023 r.) – forma papierowa i elektroniczna – na próbie ponad 150 osób,
 - nabór przedsięwzięć rewitalizacyjnych (12 maja – 2 czerwca 2023 r.).

(punkt zostanie uzupełniony po przeprowadzeniu konsultacji społecznych projektu GPR)

Postulaty podnoszone przez interesariuszy procesu rewitalizacji przełożyły się na końcową treść GPR zarówno w części diagnostycznej, jak i celów oraz kierunków działań, a także konkretnych przedsięwzięć. Dotyczyły one m.in.: potrzeb w zakresie realizacji kompleksowych przedsięwzięć wspierających integrację mieszkańców obszaru rewitalizacji; poprawy estetyki i stanu zagospodarowania przestrzeni publicznych; czy też modernizacji, poprawy dostępności i tworzenia nowej infrastruktury w celu stałego rozwijania oferty usług publicznych (kulturalnych, społecznych, sportowych itd.) na obszarze rewitalizacji.

1.3.2. Zaangażowanie w trakcie realizacji programu

Partycypacja społeczna, stanowiąca punkt wyjścia dla opracowania programu rewitalizacji, będzie stałą zasadą i ciągłą praktyką również w trakcie wdrażania *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zielonka na lata 2023-2030* zgodnie z przyjętym systemem zarządzania obejmującym zasady współpracy z otoczeniem społecznym oraz gospodarczym. W trakcie wdrażania programu przewiduje się podtrzymanie szerokiego informowania o procesie rewitalizacji na terenie Miasta Zielonka. W tym celu wykorzystywana będzie zwłaszcza utworzona podstrona dedykowana procesowi rewitalizacji oraz oficjalny profil Miasta Zielonka na portalu Facebook. Informowanie o procesie rewitalizacji będzie miało na celu stworzenie optymalnych warunków dla realnego współdecydowania o realizacji GPR przez interesariuszy rewitalizacji.

Kluczową formą zaangażowania interesariuszy będzie Komitet Rewitalizacji stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy z odpowiedzialnymi za koordynację tego procesu organami Miasta w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji. Komitet Rewitalizacji będzie zajmował stanowiska dotyczące kluczowych etapów procesu rewitalizacji. Należą do nich opiniowanie oceny aktualności i stopnia realizacji GPR oraz opiniowanie projektu programu lub jego zmiany.

Narzędziem angażowania interesariuszy rewitalizacji w ocenę efektów procesu rewitalizacji będzie również cykliczne badanie społeczne, realizowane raz na trzy lata i połączone z oceną aktualności i stopnia realizacji GPR.

Na szczególną uwagę w kontekście zaangażowania interesariuszy w trakcie realizacji GPR zasługują również podstawowe przedsięwzięcie rewitalizacyjne wpisujące się w kierunki działań pn. „3.1. Aktywny Zespół ds. rewitalizacji”, „3.2. Uczący się Zespół ds. rewitalizacji” i „3.3. Współpracujący i innowacyjny Zespół ds. rewitalizacji”. Ich zakres zakłada bowiem m.in. organizację cyklicznych wydarzeń (spacerów, spotkań itd.) z udziałem mieszkańców obszaru rewitalizacji, które pozwolą na stałą weryfikację postępu wdrażania GPR i adekwatności jego postanowień do potrzeb i barier, które występują na obszarze rewitalizacji.

2. POWIĄZANIA GMINNEGO PROGRAMU REWITALIZACJI Z DOKUMENTAMI STRATEGICZNYMI GMINY

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 2) ustawy o rewitalizacji, w GPR powinien znaleźć się opis powiązań tego dokumentu z dokumentami strategicznymi gminy, w tym ze strategią rozwoju gminy, studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy oraz strategią rozwiązywania problemów społecznych. Ze względu na fakt, że rewitalizacja jest złożonym procesem, który oddziałuje na sposób realizacji innych polityk publicznych na terenie miasta, w tym miejscu warto przeanalizować także powiązania GPR z innymi gminnymi dokumentami strategicznymi.

2.1. Strategia rozwoju Miasta Zielonka na lata 2022-2030

Strategia rozwoju Miasta Zielonka na lata 2022-2030 została przyjęta na mocy *Uchwały Nr XLIV/453/22 Rady Miasta Zielonka z dnia 28 kwietnia 2022 r.* W dokumencie tym wyznaczono trzy Obszary Strategicznej Interwencji (OSI), których zasięg w znacznej mierze odpowiada granicom obszaru rewitalizacji. Obszarami tymi są:

- „Glinianki – rekreacyjne centrum miasta” (OSI 1);
- miastotwórcze centrum Zielonki (OSI 2);

oraz

- Koszarowiec – nowe centrum lokalne miasta (OSI 3).

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Zielonka na lata 2023-2030 jest spójny ze *Strategią* na poziomie zidentyfikowanych w tym dokumencie domen rozwoju, a także przyporządkowanych im celów strategicznych, celów operacyjnych oraz kierunków działań. Interwencje zaplanowane w GPR będą realizowały m.in.:

- cele strategiczne pn.: „Zwiększenie udziału komunikacji rowerowej (w tym urządzeń transportu osobistego)” oraz „Poprawa komfortu komunikacji pieszej na terenie miasta” w ramach Domeny I „Zielonka – miasto dobrze skomunikowane”;
- cele strategiczne pn.: „Ochrona środowiska naturalnego w Mieście Zielonka” oraz „Rozwój terenów zielonych i rekreacyjnych na terenie miasta” w ramach Domeny II „Zielonka – miasto zielone i zdrowe”;
- cele strategiczne pn.: „Rewitalizacja przestrzeni publicznych w Zielonce – miejsc spotkań, usług i rekreacji” oraz „Kreowanie aktywnej i zintegrowanej, odpowiedzialnej za rozwój lokalny wspólnoty mieszkańców” w ramach Domeny III „Zielonka – miasto zintegrowane, aktywne z wysokiej jakości usługami publicznymi oraz bogatą ofertą czasu wolnego”.

W konsekwencji powyższego, cele GPR wpisują się także w realizację celów operacyjnych *Strategii* dotyczących, np., aktywizacji i angażowania społeczności lokalnych w życie/funkcjonowanie i rozwój Miasta Zielonka, a także stworzenia centralnej – spójnej i urządzonej – przestrzeni publicznej w Zielonce.

Na potrzeby zmian w odniesieniu do centrum Zielonki zwracali uwagę również interesariusze zaangażowani w prace nad GPR, dzięki czemu odpowiednie i szczegółowo opisane przedsięwzięcia znalazły się w treści GPR. W tym zakresie zatem, podobnie zresztą jak np. w przypadku Glinianek, należy stwierdzić, że postanowienia GPR uszczegóławiają zapisy *Strategii* w zakresie projektów i przedsięwzięć rewitalizacyjnych oraz tworzą ramy operacyjne do realizacji kierunków interwencji wynikających z tego dokumentu.

Biorąc pod uwagę relacje pomiędzy treścią *Strategii* a postanowieniami GPR, pozytywnie należy ocenić fakt, że pierwszy z wymienionych dokumentów został przyjęty w roku 2022, tworząc szerokie ramy interwencji dla działań z zakresu rewitalizacji. GPR natomiast należy uznać jako dokument organizujący proces rewitalizacji, który przyczyni się do sprawniejszego i efektywnego osiągania celów *Strategii* na obszarze rewitalizacji. Biorąc pod uwagę hierarchię dokumentów strategicznych obowiązujących na terenie gminy, należy uznać to za właściwe podejście, korzystnie wpływające na osiągnięcie spójności pomiędzy *Strategią* oraz GPR.

2.2. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Zielonka

Dokumentem, który wyznacza cele polityki planistycznej Miasta Zielonka, jest *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Zielonka* (dalej: Studium). Obowiązujące Studium zostało przyjęte *Uchwałą Nr XVII/145/08 Rady Miasta Zielonka z dnia 7 lutego 2008 r.*, a następnie zmienione *Uchwałą Nr LIX/583/2023 Rady Miasta Zielonka z dnia 30 sierpnia 2023 r.*

W Studium wskazano podstawowe kierunki polityki przestrzennej dla obszaru objętego GPR, które pozwalają na określenie jego rangi w strukturze miasta. Obszar rewitalizacji obejmuje obszar koncentracji usług ogólnomiejskich, który w treści Studium uznano za kluczowy dla polityki przestrzennej miasta. Zgodnie z ustaleniami Studium, na terenie tym, skupiają się główne problemy rozwoju miasta m.in. w zakresie rewaloryzacji obiektów zabytkowych i układu urbanistycznego, kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu na cele usługowe oraz niesprawności układu komunikacji kołowej. Na fragmencie obszaru rewitalizacji, w centralnej części Zielonki znajdują się również obszary przestrzeni publicznych o szczególnym znaczeniu dla miasta.

Kierunki polityki przestrzennej przyjęte w Studium dla obszaru objętego GPR – np. w zakresie planowanego przeznaczenia terenów na realizację i utrzymanie zabudowy umożliwiającej realizację usług społecznych, czy też w odniesieniu do usług sportu i rekreacji oraz obszarów aktywności gospodarczej – nie stoją w sprzeczności z jego zapisami. Wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie natomiast wspierać realizację Studium m.in. poprzez działania zmierzające do poprawy dostępności usług oraz poprawy jakości infrastruktury drogowej na obszarze rewitalizacji.

24 września 2023 r. weszła w życie nowelizacja ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, która wprowadza istotne zmiany w systemie planowania przestrzennego w kraju (Dz. U. z 2023, poz. 1688). W perspektywie roku 2030 skutki tych zmian nie wpłyną jednak znacząco na gospodarowanie przestrzenią na obszarze rewitalizacji w Zielonce. Jego teren jest bowiem prawie w całości pokryty miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego. W pracach nad planem ogólnym – czyli nowym instrumentem planistycznym – zostaną natomiast uwzględnione granice obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji oraz inne istotne dla treści planu ogólnego ustalenia GPR.

2.3. Strategia rozwiązywania problemów społecznych Miasta Zielonka na lata 2023-2029

Realizacja GPR przyczyni się do wdrażania postanowień projektu *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych Miasta Zielonka na lata 2023-2029* (dalej: Strategia Rozwiązywania

Problemów Społecznych), którego przyjęcie zaplanowano na miesiące następujące po przyjęciu GPR.

W odniesieniu do projektu *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych*, opracowanej na podstawie przepisu art. 17 ust. 1 pkt 1) *Ustawy z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej*⁸, przedsięwzięcia wskazane w GPR będą wspierały rozwiązywanie na obszarze rewitalizacji zidentyfikowanych problemów społecznych. Będą to m.in. przedsięwzięcia wspierające integrację społeczną i pomoc najmniej zasobnym osobom i rodzinom na obszarze rewitalizacji, przedsięwzięcia służące zapewnieniu dzieciom i młodzieży warunków do prawidłowego rozwoju, jak również przedsięwzięcia zmierzające do likwidacji barier (architektonicznych i in.) utrudniających korzystanie z różnego rodzaju usług (w tym publicznych) przez osoby ze szczególnymi potrzebami, w tym osoby starsze i osoby z niepełnosprawnościami. Kompleksowy charakter działań, wynikających ze *Strategii Rozwiązywania Problemów Społecznych* przyczyni się także do osiągnięcia celów GPR.

2.4. Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2026

Gminny Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie na lata 2022-2026 został przyjęty *Uchwałą Nr XLVI/473/22 Rady Miasta Zielonka* z dnia 28 czerwca 2022 r.⁹ Z treści *Programu* wynika, że w Mieście Zielonka istnieje potrzeba kontynuacji działań, mających na celu pomoc osobom doświadczającym przemocy w rodzinie oraz zwiększenie skuteczności interwencji wobec osób stosujących przemoc. Wynika to m.in. z konieczności reagowania na zmiany w zakresie charakterystyki zarówno ofiar, jak i sprawców przemocy. Wnioski z diagnozy opracowanej na potrzeby *Programu* potwierdzają konieczność realizacji działań ukierunkowanych m.in. na walkę z przestępczością oraz bezradnością i wykluczeniem społecznym. Kompleksowe przedsięwzięcia wdrażane w ramach GPR pomogą, m.in. w udoskonaleniu mechanizmów współpracy służb pomocowych i podmiotów realizujących zadania z zakresu przeciwdziałania przemocy.

2.5. Program Wspierania Rodziny dla Miasta Zielonka na lata 2023-2025

Kolejnym dokumentem, którego wdrażanie będzie bezpośrednio wspierane poprzez realizację przedsięwzięć wynikających z GPR, jest *Program Wspierania Rodziny dla Miasta Zielonka na lata 2023-2025*¹⁰ (dalej: *Program Wspierania Rodziny*), w ramach którego zdiagnozowano występowanie w Mieście Zielonka tożsamyh problemów społecznych do tych, które opisano w GPR. Potwierdza to trafność diagnozy przeprowadzonej na potrzeby opracowania GPR, a także oznacza, że innowacyjne i kompleksowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne, łączące oddziaływanie m.in. w sferach społecznej, gospodarczej i technicznej, będą wprost realizowały cele strategiczne *Programu Wspierania Rodziny*, a w szczególności będą zapobiegały zagrożeniom i sytuacjom kryzysowym, wpływającym na prawidłowe funkcjonowanie rodzin.

⁸ T.j. z 2023, poz. 901.

⁹ Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2022 r. poz. 7224.

¹⁰ Uchwała Nr LVII/561/23 Rady Miasta Zielonka z dnia 25 maja 2023 r. w sprawie uchwalenia Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Zielonka na lata 2023-2025.

2.6. Programy współpracy z organizacjami pozarządowymi

W Mieście Zielonka ramy współpracy samorządu terytorialnego z organizacjami pozarządowymi od lat wyznaczają roczne programy tej współpracy. W okresie wdrażania LPR kwota zarezerwowana na realizację programów współpracy wzrosła z 885 000 zł w 2017 r. do 1 180 000 zł w 2023 r., co świadczy o występowaniu stałego potencjału organizacji pozarządowych w Zielonce do prowadzenia działań w partnerstwie z lokalnym samorządem. Tematyczne obszary współpracy miasta i organizacji pozarządowych odpowiadają tematyce przedsięwzięć rewitalizacyjnych ukierunkowanych na rozwiązywanie problemów społecznych.

Zgodnie z treścią *Programu współpracy Miasta Zielonka z organizacjami pozarządowymi w roku 2023*, przyjętego *Uchwałą Nr XLIX/497/22 Rady Miasta Zielonka* z dnia 27 października 2022 r., za priorytetowe obszary współpracy Miasta Zielonka i organizacji pozarządowych uznano m.in.:

- pomoc społeczną, w tym pomoc rodzinom i osobom w trudnej sytuacji życiowej;
- wspieranie rodziny i systemu pieczy zastępczej;
- działalność na rzecz osób z niepełnosprawnościami oraz osób w wieku emerytalnym;
- działalność wspomagającą rozwój wspólnot i społeczności lokalnych;

a także

- kulturę, sztukę, ochronę dóbr kultury i dziedzictwa narodowego.

W toku wdrażania GPR, coroczny program współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi będzie nabierał większego niż dotychczas znaczenia, ponieważ wśród kierunków działań określonych w GPR będzie wspieranie aktywności i rozwoju organizacji społecznych działających na obszarze rewitalizacji.

2.7. Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Miasta Zielonka na lata 2021-2025

Ważnym instrumentem oddziaływania samorządu na trudną sytuację rodzin oraz grup mieszkańców ze szczególnymi potrzebami oraz rozwiązywania innych problemów społecznych w ramach procesu rewitalizacji jest polityka mieszkaniowa. Jak wynika z treści *Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Miasta Zielonka na lata 2021-2025*¹¹, istotna część zasobu mieszkaniowego miasta znajduje się na obszarze rewitalizacji. Wdrażanie postanowień GPR przyczyni się, m.in. do osiągnięcia celów programu gospodarowania zasobem mieszkaniowym poprzez działania zmierzające do:

- poprawy efektywności energetycznej budynków oraz wymiany źródeł ciepła;
- powiększania zasobu mieszkaniowego gminy;

a także – co niemniej ważne

- poprawy jakości przestrzeni wokół i w bliskim sąsiedztwie budynków komunalnych i ich dostosowania do wymagań związanych z instalowaniem błękitno-zielonej infrastruktury, zwiększania retencji opadowej oraz udziału powierzchni biologicznie czynnej.

¹¹ Uchwała Nr XXXIV/341/21 Rady Miasta Zielonka z dnia 29 czerwca 2021 r. w sprawie Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Miasta Zielonka na lata 2021 – 2025 (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2021, poz. 6009).

3. SZCZEGÓŁOWA DIAGNOZA OBSZARU REWITALIZACJI

3.1. Ogólna charakterystyka obszaru rewitalizacji

Granice i specyfika podobszarów rewitalizacji

Rozwiązywanie – często podobnych – problemów występujących na trzech podobszarach rewitalizacji wymaga indywidualnego podejścia do każdego z nich i dostrzeżenia priorytetów społeczności sąsiedzkich.

Analiza wskaźnikowa przeprowadzona na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wykazała występowanie koncentracji negatywnych zjawisk społecznych i gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych w kilku częściach miasta, nieposiadających ze sobą wspólnych granic i charakteryzujących się odmienną strukturą przestrzenną. W związku z tym, zgodnie z art. 9 ust. 2 ustawy o rewitalizacji, zdecydowano się na podzielenie obszaru rewitalizacji na trzy podobszary.

Pierwszy z podobszarów rewitalizacji (ulica i osiedle Długa) jest zlokalizowany przy północnej granicy Miasta Zielonka z Miastem Marki i terenem Nadleśnictwa Drewnica. Południową granicę podobszaru rewitalizacji 1 stanowi rozbudowana w 2023 r. ul. Długa, która łączy się od zachodu z drogą wojewódzką nr 631 (tj. ul. Marszałka Józefa Piłsudskiego), stanowiącą kolejną granicę obszaru rewitalizacji. Na terenie tego podobszaru rewitalizacji znajduje się osiedle mieszkaniowe, składające się z 14 budynków o zwartej, czterokondygnacyjnej zabudowie wielorodzinnej, których historia sięga lat 50. ub.w. Większość budynków została na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat poddana modernizacji, której dokonały działające na tym terenie wspólnoty mieszkaniowe. Nawiązywaniu i podtrzymywaniu relacji sąsiedzkich na tym podobszarze sprzyjają zagospodarowane, kameralne przestrzenie pomiędzy budynkami.

Podobszar rewitalizacji 1 jest jednostką o największej gęstości zaludnienia na terenie całego Miasta Zielonka. Jest to też obszar, w którym występuje największa, w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców, koncentracja problemów społecznych w Zielonce. Na terenie podobszaru rewitalizacji 1 znajduje się siedziba Miejskiej Biblioteki Publicznej w Zielonce, a w jego bliskim sąsiedztwie, tj. przy ul. Powstańców 3 – Szkoła Podstawowa nr 2 im. Mikołaja Kopernika.

Rycina 2. Podobszar rewitalizacji 1 (ulica i osiedle Długa)

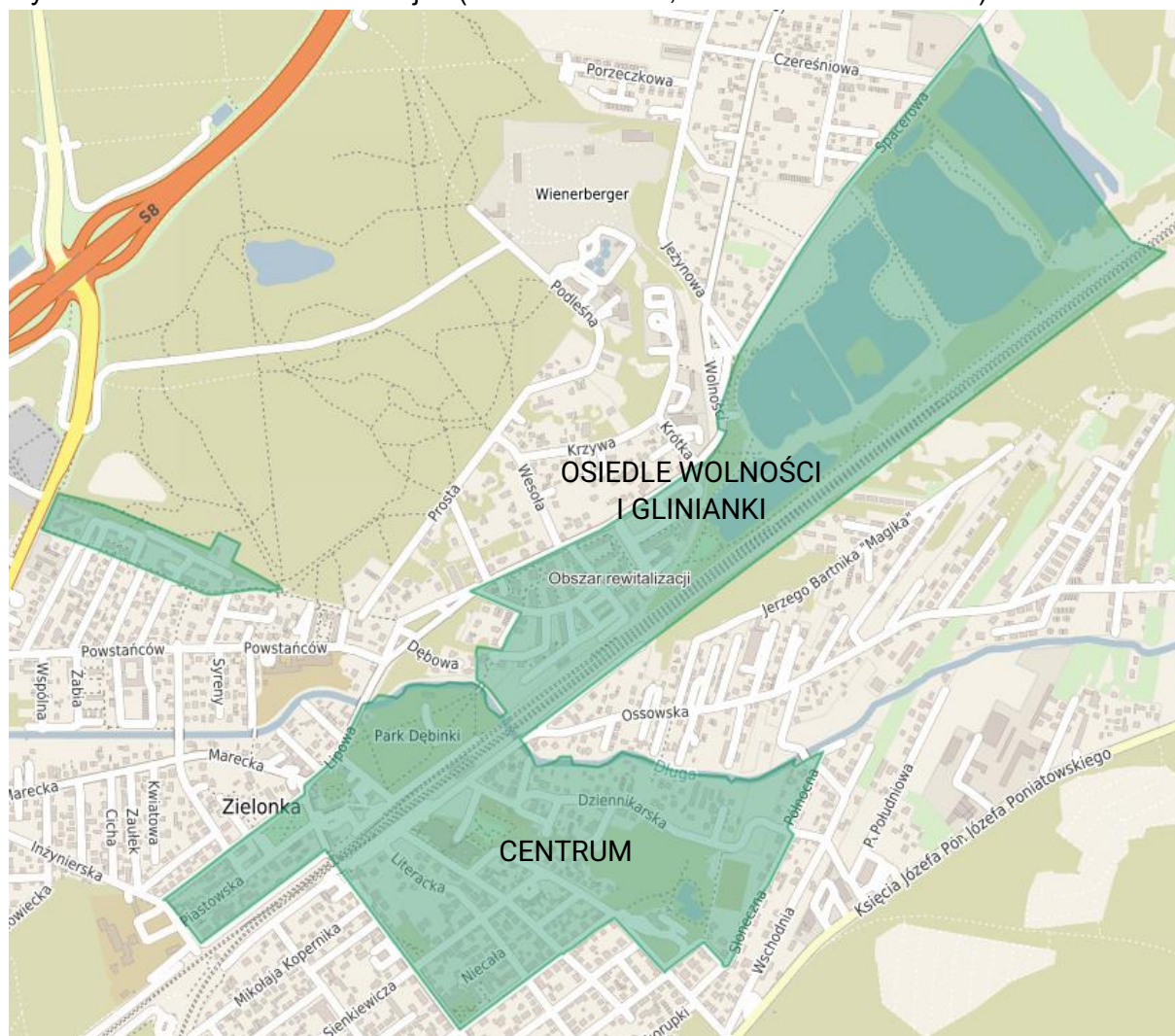

Źródło: System Informacji Przestrzennej Urzędu Miasta Zielonka

Na **drugi z podobszarów rewitalizacji** składają się dwie jednostki o odrębnej strukturze funkcjonalno-przestrzennej. Pierwsza z nich to teren Centrum Miasta Zielonka, na którym występuje głównie zabudowa jednorodzinna, a drugą jest Osiedle Wolności z przyległym terenem rekreacyjnym, tzw. Gliniankami. Granice podobszaru rewitalizacji 2 wyznaczają ulice: Spacerowa w Kobyłce, Wolności, Lipowa (z przerwą) i Jagiellońska; od zachodu ul. Inżynierska i ul. Kolejowa, następnie ul. Mickiewicza i ul. Słoneczna oraz tory kolejowe po drugiej stronie os. Wolności i Glinianek.

Centrum jest obszarem lokalizacji największej w mieście liczby lokali usługowych, miejskich budynków użyteczności publicznej (Urząd Miasta Zielonka, Ośrodek Kultury i Sportu, Szkoła Podstawowa nr 4 im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego, Ośrodek Pomocy Społecznej, Samodzielny Publiczny Zakład Opieki Zdrowotnej Miejski Ośrodek Zdrowia, Kolejowa 11, Stadion Miejski), a także ważnych dla społeczności całego Miasta Zielonka przestrzeni publicznych (Park Dębinki i Plac im. Jana Pawła II). Na terenie Centrum znajduje się również główny węzeł komunikacyjny, tj. dworzec kolejowy, przy którym funkcjonuje miejski plac targowy (tzw. bazar) oraz dziki parking samochodowy. Jest to zlokalizowana centralnie (w zurbanizowanej części gminy) przestrzeń publiczna o wysokim potencjale przekształceń, projektowanych i prowadzonych zgodnie z koncepcjami rozwiązań opartych o przyrodę (ang. *nature-based solutions*), zrównoważonej mobilności i gospodarki o obiegu zamkniętym.

Rycina 3. Podobszar rewitalizacji 2 (Centrum miasta, os. Wolności i Glinianki)

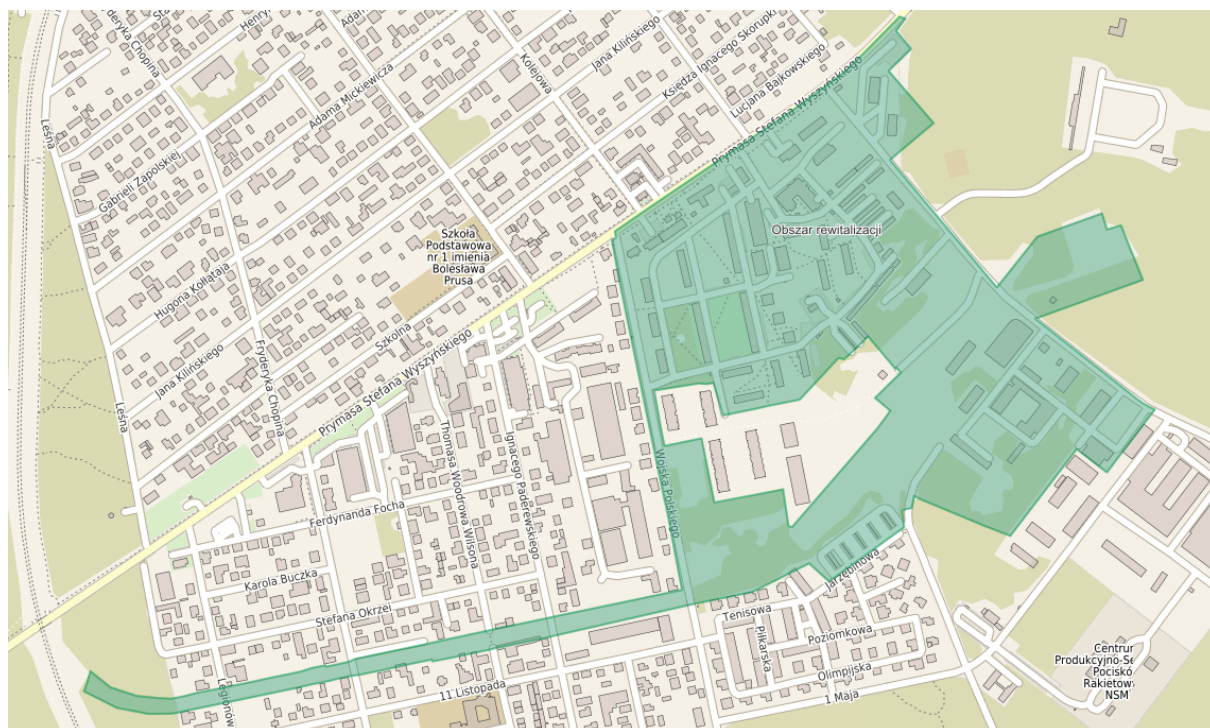

Źródło: System Informacji Przestrzennej Urzędu Miasta Zielonka

Drugą jednostką, która znajduje się w granicach podobszaru rewitalizacji 2, jest osiedle Wolności oraz teren Glinianek. Podobnie jak przy ul. Długiej, również na os. Wolności występuje zabudowa wielorodzinna, chociaż nieco wyższa niż na obszarze rewitalizacji 1. Budowę os. Wolności rozpoczęto w latach 60. ub. w., a obecnie budynki znajdują się w stanie po niezbędnych modernizacjach. Na terenie os. Wolności dbałości o przestrzeń pomiędzy budynkami towarzyszą problemy z infrastrukturą parkingową, infrastrukturą pieszo-rowerową oraz niewystarczającą ilością miejsc umożliwiających integrację sąsiedzką. Na terenie os. Wolności znajdują się m.in. siedziba Klubu Senior+, Filia nr 1 Miejskiej Biblioteki Publicznej oraz Klub Osób Niepełnosprawnych „Muminki”. Z osiedlem Wolności sąsiadują Glinianki. Jest to teren poprzemysłowy, wykorzystywany obecnie – ze względu na wyjątkowe walory przyrodnicze – jako miejsce odpoczynku i rekreacji mieszkańców Miasta.

Trzeci podobszar rewitalizacji to przede wszystkim teren wielorodzinnej zabudowy mieszkaniowej – osiedla Polygon, leżącego w sąsiedztwie również częściowo znajdującego się na terenie podobszaru rewitalizacji Wojskowego Instytutu Technicznego Uzbrojenia oraz sąsiadujących Wojskowych Zakładów Elektronicznych. Osiedle Polygon zaczęło budować na przełomie lat 70. i 80. XX wieku.

Rycina 4. Podobszar rewitalizacji 3 (os. Polygon)

Źródło: System Informacji Przestrzennej Urzędu Miasta Zielonka

Od północy i zachodu granice podobszaru rewitalizacji wyznaczają ruchliwe ciągi komunikacyjne (ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego oraz ul. Wojska Polskiego), od wschodu tereny leśne, a od południa – Wojskowe Zakłady Elektroniczne i charakterystyczna, zwarta zabudowa szeregowa osiedla WITUŚ. Na terenie os. Polygon są zlokalizowane, m.in.: Filia nr 3 Miejskiej Biblioteki Publicznej, Miejskie Przedszkole Nr 5, siedziba Klubu Seniora „Babie lato” i tereny Wojskowego Instytutu Technicznego Uzbrojenia. W południowo-zachodniej części podobszaru znajduje się długi i wąski niezagospodarowany teren po dawnej bocznicy kolejowej, który sąsiaduje z tzw. „terenem po koszarowcu”, położonym po drugiej stronie ul. Wojska Polskiego. Tereny te są ważne dla mieszkańców podobszaru rewitalizacji, a prace nad ich zagospodarowaniem będą istotne w kontekście problemów i procesów społecznych, takich jak wykluczenie społeczne oraz zmiany demograficzne. Z obszaru rewitalizacji wyłączono teren nowego osiedla mieszkaniowego, które powstało w sąsiedztwie ul. Wojska Polskiego.

Na wschodniej granicy podobszaru rewitalizacji 3 znajdują się działki (nr 11/7, 11/9 i 11/10), które zostały uznane za zamknięty teren wojskowy. Podobny kierunek przekształceń jest zaplanowany dla kolejnych działek (11/8, 11/16). Na terenie żadnej z wymienionych powyżej działek nie zaplanowano realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, a proces rewitalizacji nie wpłynie w żaden sposób na możliwość użytkowania terenów wojskowych.

3.2. Diagnoza zjawisk społecznych

Najważniejsze problemy społeczne i trendy demograficzne na obszarze rewitalizacji

Kumulacja problemów społecznych i niekorzystne na tle całego miasta trendy demograficzne uzasadniają potrzebę realizacji kompleksowych działań na obszarze rewitalizacji.

Diagnoza przeprowadzona na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji wykazała, że najtrudniejsza sytuacja w sferze społecznej występuje w rejonie ul. Długiej i zlokalizowanego tam osiedla (podobszar rewitalizacji 1), a w dalszej kolejności – na terenie osiedla Wolności i Centrum (podobszar rewitalizacji 2) oraz osiedla Poligon (podobszar rewitalizacji 3). Wyciągnięcie wniosków z diagnozy delimitacyjnej było możliwe dzięki porównaniu sytuacji w zakresie zjawisk społecznych w różnych obszarach miasta.

Rejon ul. Długiej i zlokalizowanego tam osiedla cechuje się kumulacją problemów w zakresie bezrobocia, przestępczości, zagrożenia wykluczeniem ze względu na niepełnosprawność, niskiego kapitału społecznego oraz niewystarczającego uczestnictwa w życiu społecznym. W Centrum miasta w sposób szczególny uwidaczniają się problemy związane z ubóstwem, przestępczością, zagrożeniem wykluczeniem ze względu na niepełnosprawność, niską frekwencją wyborczą oraz negatywnymi trendami demograficznymi. Na terenie os. Wolności występują trudności związane z ubóstwem, przestępczością, zagrożeniem wykluczeniem ze względu na niepełnosprawność lub bezradność, jak również negatywnymi trendami demograficznymi. Z kolei teren os. Poligon cechuje się szczególną koncentracją problemów w zakresie przestępczości, bezradności i zagrożenia wykluczeniem społecznym, a także negatywnych zmian demograficznych.

O ile w samej Zielonce od ponad dekady liczba mieszkańców pozostaje na stałym poziomie, o tyle w przypadku obszaru rewitalizacji, a szczególnie w obrębie os. Wolności (część podobszaru rewitalizacji 2) trendy demograficzne są znacznie bardziej niepokojące. W latach 2015-2021 liczba mieszkańców Zielonki zmniejszyła się o około 60 osób i pozostaje na poziomie około 16 800. W tym samym okresie liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji zmniejszyła się natomiast o około 400, z czego ponad połowa tej liczby odnosi się do os. Wolności¹². Taki stan rzeczy wymaga podejmowania na obszarze rewitalizacji, m.in. działań poprawiających jakość i dostępność usług społecznych oraz transportowych (tj. w zakresie publicznej komunikacji zbiorowej), a także stanu przestrzeni publicznych – w celu zastopowania dalszego odpływu mieszkańców z centralnych części Miasta Zielonka.

Chociaż w działaniach samorządu gminnego w Zielonce widoczna jest oferta usług publicznych adresowanych zarówno do seniorów, jak i dzieci, to jednak szczególnie wymagające okazuje się obecnie dostrzeżenie potrzeb młodzieży i młodych pracujących, ale też osób, które nie ukończyły 55 roku życia, a następnie – zaprogramowanie działań Miasta Zielonka, które będą w stanie na te potrzeby odpowiedzieć.

Na powyższe trendy i wyzwania nakładają się dodatkowo skutki pandemii COVID-19, która wpłynęła, m.in. na podejście do korzystania z usług administracyjnych, pomocy społecznej, oferty kulturalnej, a także na sposób kształcenia w szkołach. Duże znaczenie mają także skutki pełnoskalowej agresji Federacji Rosyjskiej na Ukrainę,

¹² Dane z ewidencji ludności (stan na 31.12.2021 r.).

która rozpoczęła się 24 lutego 2022 r. i spowodowała masowy napływ ukraińskich uchodźców do Polski. Wielu z nich znalazło schronienie w Zielonce, która dla znacznej części z nich stała się nowym domem. Chociaż mieszkańcy Zielonki wykazali się wielką gościnnością i empatią w pierwszych miesiącach po inwazji, to wyzwaniem (podobnie jak i w całej Polsce) pozostaje wykorzystanie obudzonego kapitału społecznego i prowadzenie stałych działań ukierunkowanych na integrację Ukraińców z lokalną społecznością.

Bezrobocie i korzystanie z pomocy społecznej

Obszar rewitalizacji miejscem przestrzennej koncentracji problemów bezrobocia i uzależnienia części jego mieszkańców od pomocy społecznej, co przekłada się na utrwalanie negatywnego wizerunku całych osiedli i ich społecznej stygmatyzacji.

Na terenie obszaru rewitalizacji było w 2021 r. zarejestrowanych 120 bezrobotnych, co stanowi niemal 30% wszystkich bezrobotnych w Mieście Zielonka. Najwięcej bezrobotnych (76 osób) zamieszkiwało na terenie podobszaru rewitalizacji 2 (28 osób w Centrum oraz 48 osób na terenie os. Wolności i Glinianek), a na terenie podobszarów rewitalizacji 1 i 3 mieszkało odpowiednio 17 i 27 bezrobotnych. Wśród bezrobotnych zamieszkujących obszar rewitalizacji, 62 osoby pozostawały bezrobotne dłużej niż 12 miesięcy, a 38 osób pozostawało bez pracy dłużej niż dwa lata.

Tabela 2. Liczba bezrobotnych na obszarze rewitalizacji na tle danych dla Miasta Zielonka

Część obszaru rewitalizacji	Ul. i os. Długa (podobszar rew. 1)	Os. Wolności i Glinianki (podobszar rew. 2)	Centrum (podobszar rew. 2)	Os. Poligon (podobszar rew. 3)	MIASTO ZIELONKA
Liczba bezrobotnych (2021)	17	48	28	27	410

Źródło: Powiatowy Urząd Pracy w Wołominie

Wskaźniki dotyczące osób długotrwale bezrobotnych, pozostających bez pracy 12 lub 24 miesiące i dłużej na 1 000 mieszkańców, są widocznie przekroczone na terenie Centrum miasta (podobszar rewitalizacji 2). Z kolei w przypadku podobszaru rewitalizacji 1 (ulica i osiedle Długa) za szczególnie alarmujący należy uznać wskaźnik dotyczący zarejestrowanych bezrobotnych w przeliczeniu na km², który trzykrotnie przekracza średnią dla całego Miasta Zielonka. Na terenie ul. i os. Długa występuje także najgorsza sytuacja na obszarze rewitalizacji – wyróżniająca się niekorzystnie na tle miasta – w zakresie liczby zarejestrowanych bezrobotnych na 1 000 mieszkańców (31 mieszkańców dla podobszaru rewitalizacji nr 1 przy średniej dla miasta na poziomie 25 bezrobotnych na 1 000 mieszkańców)¹³.

Z powyższych danych wynika, że pomimo realizowanych systematycznie od lat, stałych działań Ośrodka Pomocy Społecznej (OPS) oraz projektów ukierunkowanych

¹³ Dane dot. osób bezrobotnych: Powiatowy Urząd Pracy w Wołominie (stan na 31.12.2021).

na aktywizację społeczno-zawodową mieszkańców, bezrobocie ciągle pozostaje istotnym problemem społecznym na obszarze rewitalizacji. Dzieje się tak, mimo tego, że procentowy udział osób bezrobotnych w liczbie mieszkańców Zielonki pozostaje na relatywnie niskim poziomie. Należy bowiem mieć na uwadze, że bezrobocie, szczególnie długotrwałe, jest problemem, który dotyka całych rodzin i społeczności lokalnych, w związku z czym liczbę osób dotkniętych problemem bezrobocia, widocznych w statystykach dotyczących każdego z podobszarów rewitalizacji, można znacznie rozszerzyć.

Ponadto, realizacja zadań skierowanych na wsparcie osób bezrobotnych ma ze swojej istoty charakter długofalowy. Zatrudnienie i pozostawanie osoby bezrobotnej na rynku pracy należy bowiem postrzegać jako element złożonego i trudnego procesu zmiany postaw społecznych, tj. zachowań zarówno osoby bezrobotnej, jak i jej otoczenia. Kamieniem milowym na drodze do wychodzenia z bezrobocia jest początkowo samo wejście osoby bezrobotnej w ramy instytucjonalne dedykowanego wsparcia. Realny wskaźnik zatrudnienia pozostaje zatem w tym kontekście ważnym, ale niewystarczającym miernikiem skali problemów społecznych związanych z bezrobociem, które występują na obszarze rewitalizacji.

Na terenie obszaru rewitalizacji mieszka około 80 osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej, co stanowi ponad 1/5 wszystkich mieszkańców korzystających ze świadczeń OPS. Największa liczba osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej mieszka na terenie Centrum miasta (podobszar rewitalizacji 2)¹⁴. Podobnie Centrum Zielonki – jest jednostką, w której istotnie powyżej średniej dla miasta kształtuje się wskaźnik osób korzystających z pomocy społecznej z powodu ubóstwa na 1 000 mieszkańców. Z kolei na terenie podobszaru rewitalizacji 1 (ul. i os. Długa) występuje – analogicznie jak w przypadku bezrobocia – największa koncentracja osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej w przeliczeniu na km².

Dane Ośrodka Pomocy Społecznej w tym zakresie pokrywają się ze wskazaniem uczestników konsultacji społecznych, którzy akcentowali, że miejscem szczególnego nagromadzenia problemów społecznych nie tylko w skali obszaru rewitalizacji, ale i całego miasta, jest teren przy ul. Krasińskiego, gdzie znajdują się budynki komunalne.

Jak wynika z analiz jakościowych, wizerunek zaniedbanego osiedla i społeczności częściowo pozostawionej na marginesie życia społecznego w mieście, pokutuje też ciągle w odniesieniu do ul. i os. Długa, a także os. Wolności. Można zatem stwierdzić, że społeczny wizerunek osiedli, które znalazły się na terenie obszaru rewitalizacji jest nawet gorszy niż wskaźniki dotyczące sytuacji społecznej na terenie każdego z podobszarów.

Przy planowaniu działań z zakresu rewitalizacji należy więc uwzględnić fakt wieloletniego korzystania ze świadczeń pomocy społecznej przez znaczną część osób na obszarze rewitalizacji, co wynika z obserwacji pracowników OPS.

¹⁴ Dane dot. osób korzystających z pomocy społecznej: Ośrodek Pomocy Społecznej (stan na 31.12.2021).

Poczucie bezpieczeństwa i słaby wizerunek obszaru rewitalizacji wśród mieszkańców Zielonki.

Opinie mieszkańców Zielonki i uczestników konsultacji społecznych, dotyczące negatywnego wizerunku obszaru rewitalizacji znajdują swoje oparcie w danych na temat poziomu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji. Z informacji uzyskanych z Komisariatu Policji w Zielonce wynika bowiem, że aż 60% wszystkich interwencji Policji w 2021 r. przeprowadzonych z powodu zakłócania porządku i miru domowego, miało miejsce na obszarze rewitalizacji. Skalę tego problemu jeszcze bardziej uwydatnia wskaźnik interwencji Policji ze wskazanego powyżej powodu w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. Każdy z podobszarów rewitalizacji znajduje się bowiem w tym zakresie znacznie powyżej średniej dla miasta. Uczestnicy każdego ze spacerów badawczych po obszarze rewitalizacji, zwracali uwagę na fakt, że na terenie każdego z podobszarów rewitalizacji znajdują się miejsca, w okolicach których mieszkańcy obawiają się przechodzić, nie tylko w późnych godzinach nocnych. Zwracano również uwagę na fakt, że pomimo zgłaszania naruszeń zakłócania porządku, nie ustają zachowania negatywnie wpływające na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców obszaru rewitalizacji. Problemem akcentowanym przez władze miasta są z kolei ograniczone zasoby miejscowej Policji i ograniczone możliwości urzędników w zakresie egzekwowania zmiany postaw osób naruszających regularnie zasady współżycia społecznego na obszarze rewitalizacji.

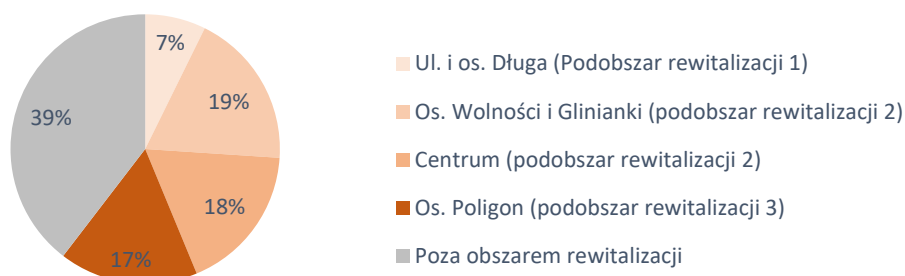
Tabela 3. Interwencje Policji z powodu zakłócania porządku i miru domowego na obszarze rewitalizacji w roku 2021 na tle danych dla Miasta Zielonka

Część obszaru rewitalizacji	Liczba interwencji policji z powodu zakłócania porządku i miru domowego w roku 2021	Interwencje policji z powodu zakłócania porządku i miru domowego / 1 000 mieszkańców (2021)
Ul. i os. Długa (podobszar rewitalizacji 1)	7	13
Os. Wolności i Glinianki (podobszar rewitalizacji 2)	18	9
Centrum (podobszar rewitalizacji 2)	17	16
Os. Polygon (podobszar rewitalizacji 3)	16	12
MIASTO ZIELONKA	96	5

Źródło: Komisariat Policji w Zielonce

Rycina 5. Liczba interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego na obszarze i poza obszarem rewitalizacji

Liczba interwencji Policji z powodu zakłócania porządku i miru domowego w roku 2021

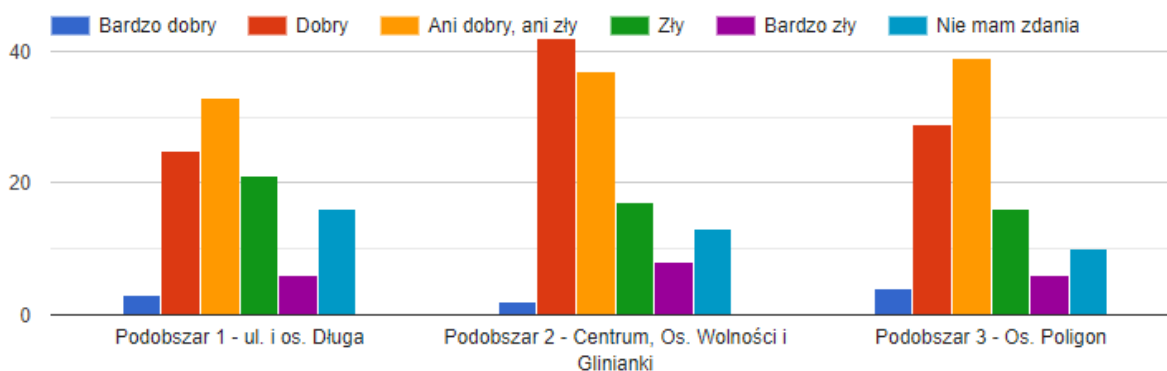

Źródło: Ankieta na potrzeby prac nad GPR

O tym, że istnieje szerokie pole do poprawy stanu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji świadczą również odpowiedzi uczestników ankiety (przeprowadzonej podczas prac nad szczegółową diagnozą obszaru rewitalizacji) na pytanie dotyczące stanu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji. W przypadku każdego z obszarów rewitalizacji liczba odpowiedzi oceniających stan bezpieczeństwa jako przeciętny (ani dobry, ani zły) oraz odpowiedzi złych i bardzo złych była bowiem wyższa niż odpowiedzi oceniających ten stan jako dobry lub bardzo dobry.

Rycina 6. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie dotyczące stanu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji

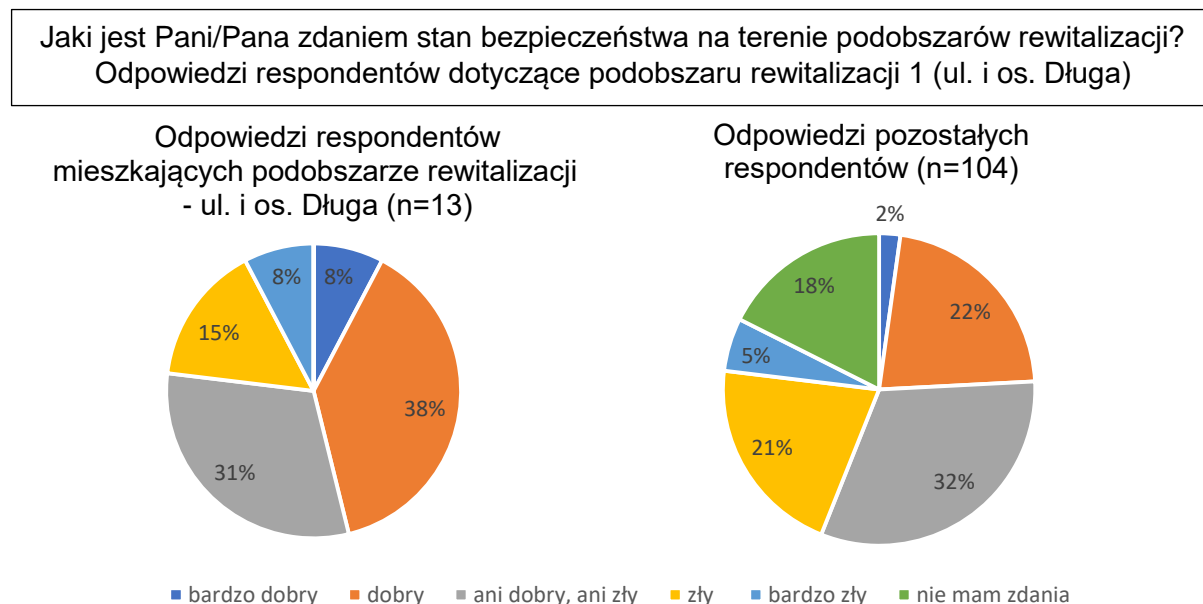
Jaki jest Pani/Pana zdaniem stan bezpieczeństwa na terenie podobszarów rewitalizacji?
(n=147)

Źródło: Ankieta na potrzeby prac nad GPR

W przypadku podobszaru rewitalizacji 3 (os. Poligon) oceny dotyczące stanu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji w opinii wszystkich ankietowanych pokrywają się ze zdaniem mieszkańców samego podobszaru. Ważny wniosek – potwierdzający wcześniejsze konkluzje dotyczące społecznej stygmatyzacji obszaru rewitalizacji – wynika natomiast z zestawienia danych dotyczących oceny bezpieczeństwa w pozostałych dwóch obszarach rewitalizacji – co obrazują dwie, kolejne ryciny.

Rycina 7. Różnice w zakresie postrzegania stanu bezpieczeństwa na terenie podobszaru rewitalizacji 1

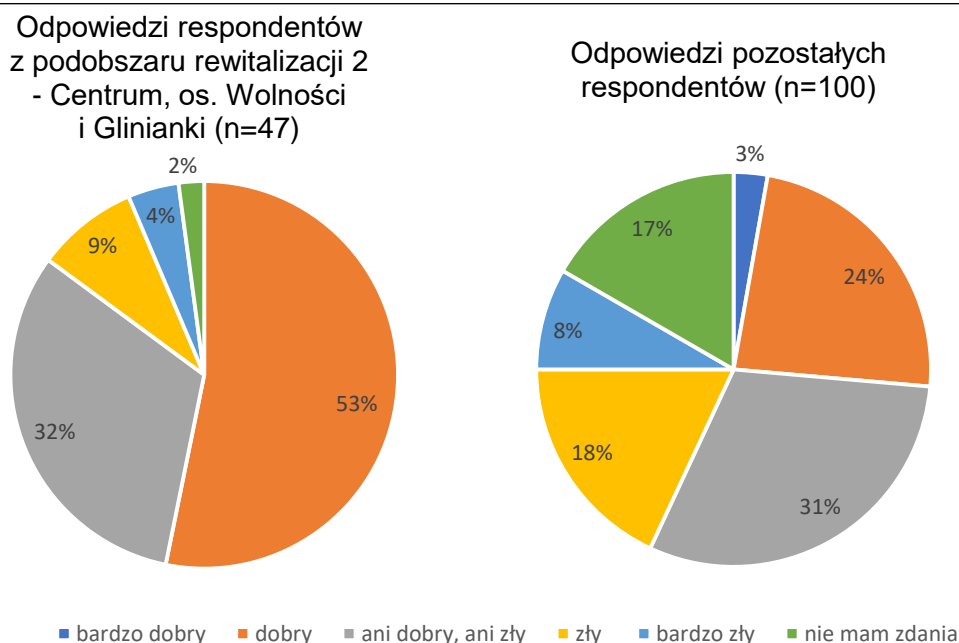

Źródło: Ankieta na potrzeby prac nad GPR

Z danych tych wynika, że respondenci, którzy nie mieszkają na terenie podobszarów rewitalizacji 1 i 2, oceniają stan bezpieczeństwa na tych podobszarach gorzej niż sami mieszkańcy ul. i os. Długa, Centrum oraz os. Wolności. Powyższe wykresy pokazują, że 38% mieszkańców ul. i os. Długa dobrze ocenia stan bezpieczeństwa na terenie swojej dzielnicy, co jest wynikiem znacznie wyższym niż w przypadku odpowiedzi udzielanych przez pozostałych respondentów. Do podobnych wniosków prowadzi analiza odpowiedzi dotyczących podobszaru rewitalizacji 2 (Centrum, os. Wolności i Glinianki), gdzie stan bezpieczeństwa dobrze oceniło 53% mieszkańców podobszaru oraz 24% wszystkich ankietowanych. Należy zatem uznać, że problemem na obszarze rewitalizacji jest nie tylko występowanie sytuacji kryzysowej w sferze bezrobocia, długotrwałego korzystania z pomocy społecznej i innych sferach opisywanych w dalszych częściach diagnozy, ale też, że barierą negatywnie wpływającą na wprowadzanie społecznej zmiany jest negatywny wizerunek podobszarów rewitalizacji 1 i 2 wśród mieszkańców Zielonki.

Rycina 8. Różnice w zakresie postrzegania stanu bezpieczeństwa na terenie podobszaru rewitalizacji 2

Jaki jest Pani/Pana zdaniem stan bezpieczeństwa na terenie podobszarów rewitalizacji?
Odpowiedzi respondentów dotyczące podobszaru rewitalizacji 2
(Centrum, os. Wolności i Glinianki)

Źródło: Ankieta na potrzeby prac nad GPR

Bezradność i zagrożenie wykluczeniem społecznym

Miejskie instytucje muszą się mierzyć zarówno z problemami społecznymi od dawna występującymi na obszarze rewitalizacji (np. bezradność i zagrożenie wykluczeniem społecznym), jak i nakładającymi się na nie trudnościami oraz dysfunkcjami wzmacnianymi przez dynamiczne zmiany środowiska społeczno-gospodarczego.

W 2021 r. w 9 rodzinach na obszarze rewitalizacji stwierdzono występowanie przypadków bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Cztery z tych przypadków odnotowano na terenie os. Poligon, gdzie najbardziej w skali całego obszaru rewitalizacji przekroczona została średnia przypadków dla miasta¹⁵. Współwystępowanie uzależnień, niskie dochody rodziców, samotne rodzicielstwo, czy też trudne warunki mieszkaniowe są czynnikami, które utrudniają rodzinom wychodzenie z kryzysowych sytuacji i wymagają stałej i profesjonalnej opieki ze strony Miasta Zielonka. Jedną z przesłanek, pozwalających na stwierdzenie, że rodzice wymagają wsparcia w sprawach opiekuńczo-wychowawczych, jest ich niska dojrzałość społeczno-emocjonalna.

Problemem na masową skalę, na który zwracają uwagę przedstawiciele—placówek oświatowych – a który wymyka się statystykom, ponieważ nie prowadzi do interwencji OPS

¹⁵ Dane dot. występowania przypadków bezradności w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w roku 2021: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonce.

lub innej instytucji publicznej – są niewystarczające umiejętności wychowawcze i nadopiekuńczość rodziców. Istnieje silna potrzeba uświadamiania rodziców dzieci i młodzieży w wieku przedszkolnym i szkolnym na temat skutków wykorzystywania określonych środków wychowawczych, a także często nadmiernego roztaczania nad dziećmi „parasola”, chroniącego je przed zetknięciem z różnymi formami inności.

Odpowiedzią na zidentyfikowany problem są m.in. organizowane od 12 lat w Szkole Podstawowej nr 4 im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego (SP4), położonej na obszarze rewitalizacji 2, warsztaty umiejętności wychowawczych, obowiązkowe dla rodziców dzieci w wieku 7-8 lat. Obecnie, ze względu na skalę problemu, konieczne jest systemowe docieranie do rodziców dzieci w wieku przedszkolnym. Daje to szansę na lepsze, niż ma to miejsce obecnie, przeciwdziałanie problemom opiekuńczo-wychowawczym na obszarze rewitalizacji, które wynikają z przemian stylu życia, rozwoju nowych technologii i mediów społecznościowych, czy też aspiracji rodziców dotyczących statusu społecznego i materialnego, wzmacnianych dodatkowo przez sąsiedztwo Miasta Stołecznego Warszawy.

Jak wynika z danych gromadzonych przez SP4, w latach 2017-2022 ponad dwukrotnie wzrosła liczba dzieci z orzeczeniami, dotyczącymi występowania chorób takich jak afazja, mutyzm, czy też zespół Aspergera. Na ten wzrost, obserwowany również w innych miastach w kraju, przełożyła się poprawa systemu diagnostyki, ale też przede wszystkim – niestety rosnąca liczba dzieci i młodzieży, która potrzebuje wsparcia na różnych etapach edukacji (np. poprzez treningi umiejętności społecznych, które są realizowane w SP4 i innych placówkach w Zielonce).

Podobnie jak w przypadku treningów umiejętności wychowawczych, również w przypadku zaburzeń utrudniających nawiązywanie relacji z otoczeniem konieczne jest wdrażanie jak najwcześniejszej diagnostyki oraz wsparcia dla całych rodzin. Szacunki dyrekcji placówek oświatowych w Zielonce mówią o tym, że nawet 30% rodziców dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym pozostaje w stałych konsultacjach z psychologami szkolnymi, a niezbadana pozostaje skala potrzeb w pozostałych rodzinach.

Wspieranie rodzin, mierzących się z opisanymi powyżej problemami i zamieszkujących obszar rewitalizacji, jest trudniejsze niż w innych częściach miasta z tego względu, że na obszarze rewitalizacji nakładają się one na inne problemy i dysfunkcje społeczne. Za potencjał w kontekście prowadzenia działań z zakresu rewitalizacji w odniesieniu do rodzin i dzieci, narażonych na trudności w nawiązywaniu relacji z otoczeniem, należy uznać dotychczasowe doświadczenia oraz kompetencje i świadomość skali problemów po stronie dyrekcji, nauczycieli i pracowników szkół i przedszkoli położonych na obszarze rewitalizacji oraz w jego bliskim sąsiedztwie.

Wsparcie seniorów

Budowa kompleksowej oferty wsparcia seniorów wymaga zaangażowania znacznych zasobów, poszukiwania innowacyjnych projektów oraz inwestycji infrastrukturalnych o różnej skali.

Sferą, która również wymaga wyjątkowej uwagi i przemyślenia modelu realizacji zadań oraz współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi, jest wsparcie seniorów jako grupy mieszkańców Zielonki ze szczególnymi potrzebami.

Zagadnienie realizacji oferty adresowanej do mieszkańców miasta w wieku 60+ jest ważne, m.in. z tego powodu, że na terenie podobszarów rewitalizacji 2 i 3 znajdują się główne instytucje w mieście, realizujące kompleksowe działania na rzecz najstarszych mieszkańców Zielonki. Są to:

- Klub Senior+, z siedzibą przy ul. Przemysłowej 4 oraz
- Klub Seniora „Babie lato”, mieszczący się przy ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego 7D.

Lokalizacja siedzib obydwu ww. podmiotów wynika z faktu, że zarówno na os. Wolności, jak i na os. Poligon, grupa seniorów jest szczególnie liczna i proporcjonalnie liczniejsza niż w innych częściach miasta.

Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat, również dzięki realizacji zadań w ramach LPR, w Mieście Zielonka nastąpił dynamiczny rozwój działań skierowanych na aktywizację seniorów. Wynika to ze stale rosnącej grupy osób powyżej 60 roku życia. W skali miasta liczba ta kształtuje się już bowiem na poziomie 4 000 osób. Z drugiej strony, zwiększenie zapotrzebowania na coraz bardziej zaawansowane usługi i projekty kierowane do seniorów to także sukces działań, które już są prowadzone w Mieście Zielonka i są wysoko oceniane przez przedstawicieli opisywanej tu grupy docelowej.

Jeszcze około dekadę temu, działania w Zielonce ukierunkowane na wsparcie seniorów, ograniczały się głównie do organizacji spotkań integracyjnych, które chociaż odpowiednio spełniały swoje cele, to jednak nie były planowane pod kątem próby odpowiedzi na główne wyzwania i problemy, z jakimi na co dzień mierzą się seniorzy. W ostatnich latach rozpoczęto natomiast realizację, np. projektów międzypokoleniowych, zajęć na basenie, czy też projektu dla osób 55+, przygotowującego bliskich osiągnięciu wieku senioralnego mieszkańców do emerytury. Seniorzy coraz głośniejszy artykułują również swoje potrzeby związane z rozwojem oferty kulturalnej, korzystaniem z usług cyfrowych, a także z zapewnieniem opieki wyluzowanej.

Rozwój usług kierowanych do seniorów rodzi liczne potrzeby. Po pierwsze, usługi te wymagają stałego finansowania, zarówno ze środków budżetu miasta, jak i funduszy zewnętrznych. Po drugie, konieczna jest modernizacja istniejącej i stałe poszerzanie bazy lokalowej. Po trzecie – jednym ze słusznych celów realizowanej w Zielonce polityki senioralnej jest organizowanie oferty dla tej grupy odbiorców w przestrzeni miasta, co przekłada się na konieczność zapewnienia dostępności architektonicznej, cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej poza miejscami stałej aktywności seniorów. Jako przykład w tym zakresie, można wskazać potrzebę modernizacji pod kątem dostępności chodników i ścieżek rowerowych w okolicach Parku Dębinki, Kolejowej 11 czy OKIS-u.

Po czwarte, o wsparciu dla seniorów nie należy myśleć tylko w kategoriach organizacji zajęć dla osób w wieku 60+, ale też w kontekście edukacji całych rodzin i prowadzenia działań angażujących i integrujących równocześnie różne grupy wiekowe mieszkańców. W przeciwnym wypadku integracji w środowisku seniorów będzie towarzyszyć dezintegracja pomiędzy różnymi grupami mieszkańców a seniorami.

Wypracowanie działań wychodzącym naprzeciw powyższym wyzwaniom jest wymagające nie tylko dla klubów seniora, ale i instytucji odpowiedzialnych m.in. za edukację, zdrowie, pomoc społeczną, kulturę i sport, a także infrastrukturę pieszą i rowerową w Mieście Zielonka.

Uczestnicy konsultacji społecznych akcentowali potrzebę wypracowania procedur współpracy w zakresie realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych pomiędzy instytucjami odpowiadającymi za zadania w powyższych sferach. Istnieje w tym zakresie potencjał, wynikający z konkretnych projektów, które są już realizowane w mieście (np. we współpracy Ośrodka Pomocy Społecznej i Ośrodka Kultury i Sportu, czy też we współpracy organizacji zrzeszających seniorów z OKiS, czy też z filią Miejskiej Biblioteki Publicznej zlokalizowaną przy ul. Kolejowej 11) i wysokiego poziomu świadomości kadry zarządzającej odnośnie konieczności holistycznego postrzegania problemów występujących na każdym z podobszarów rewitalizacji.

Osoby z niepełnosprawnościami

Działania na obszarze rewitalizacji, ukierunkowane na pomoc osobom z niepełnosprawnościami, są niewystarczające w stosunku do ich potrzeb oraz sytuacji opiekunów i całych rodzin, a szczególne deficyty występują w zakresie realizacji opieki wytchnieniowej i zapewnienia w tym celu niezbędnej bazy lokalowej.

Na terenie obszaru rewitalizacji zamieszkuje około 90 osób, które posiadają orzeczenia o niepełnosprawności, co stanowi około 1/4 wszystkich osób z orzeczeniami o niepełnosprawności w Mieście Zielonka. Są to jednocześnie osoby, które pobierają zasiłki z powodu niepełnosprawności. Problemy osób z niepełnosprawnościami są widoczne szczególnie na terenie podobszaru rewitalizacji 1 (ul. i os. Długa) oraz Centrum Miasta Zielonka (podobszar rewitalizacji 2), gdzie liczba osób z orzeczeniami o niepełnosprawności i pobierających z tego tytułu zasiłki, znacznie przekracza średnią dla miasta w przeliczeniu na 1 000 mieszkańców. W przypadku podobszaru rewitalizacji 1 (ul. i os. Długa) średnia ta jest przekroczona ponad dwukrotnie¹⁶.

Tabela 4. Liczba osób z orzeczeniem o niepełnosprawności na terenie obszaru rewitalizacji na tle Miasta Zielonka

Część obszaru rewitalizacji	Ul. i os. Długa (podobszar rew. 1)	Os. Wolności i Glinianki (podobszar rew. 2)	Centrum (podobszar rew. 2)	Os. Polygon (podobszar rew. 3)	MIASTO ZIELONKA
Liczba osób z orzeczeniem o niepełnosprawności	28	25	11	24	379

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonce

Ze względu na występowanie licznej grupy osób z niepełnosprawnościami na obszarze rewitalizacji, konieczne jest zatem podejmowanie działań w kierunku zapewnienia dostępności infrastruktury mieszkalnej oraz budynków użyteczności publicznej (w tym tworzenia mieszkań chronionych i mieszkań ze wsparciem), jak również – podobnie jak w przypadku seniorów – dostępności cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej. Potrzebą i deficytem na obszarze

¹⁶ Dane dot. liczby osób pobierających zasiłki przyznawanych z powodu niepełnosprawności oraz liczby osób z orzeczeniem o niepełnosprawności wg stanu na 31.12.2022: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonce.

rewitalizacji, na który zwracali uwagę uczestnicy konsultacji społecznych, jest niedostateczna oferta w zakresie wspierania członków rodzin lub opiekunów sprawujących opiekę nad osobami z niepełnosprawnościami. Wsparcie dla tych osób często jest zadaniem angażującym całe rodziny, na które członkowie rodzin osób z niepełnosprawnościami przeznaczają znaczną część swoich zasobów czasowych i finansowych.

Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonce realizuje usługi w zakresie opieki wytchnieniowej oraz wsparcia asystentów osobistych osób z niepełnosprawnościami, jednak jak wynika z informacji OPS, programy te – ze względu na ograniczone zasoby kadrowe i środki finansowe – są realizowane w zakresie niewystarczającym w stosunku do zidentyfikowanych potrzeb osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin, które mieszkają na obszarze rewitalizacji. W 2023 r. działania w zakresie opieki wytchnieniowej były finansowane ze środków państwowego funduszu celowego „Fundusz Solidarnościowy” w kwocie ok. 50 000 zł. Taka kwota wsparcia pozwala na udzielenie pomocy niewielkiej części osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin – nie tylko w skali obszaru rewitalizacji, ale i całego miasta.

Ważną formą wsparcia dla osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin jest działający przy OPS Zielonka Klub Osób Niepełnosprawnych „Muminki”. Siedziba Klubu mieści się na obszarze rewitalizacji (podobszar rewitalizacji 2), a w prowadzonych tam zajęciach regularnie bierze udział 12 uczestników. Ważnym aspektem działań Klubu staje się prezentowanie talentów uczestników zajęć klubowych w przestrzeni miasta. Dobrym przykładem działania w tym zakresie było zorganizowanie przez Ośrodek Pomocy Społecznej we współpracy z filią Miejskiej Biblioteki Publicznej „Kolejowa 11” kiermaszu wielkanocnego w 2023 r., podczas którego mieszkańcy Zielonki mogli zakupić dekoracje wykonane własnoręcznie przez osoby z niepełnosprawnościami. Chociaż oferta Klubu „Muminki” jest rozwijana, to jednak odpowiada tylko na część potrzeb osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin i/lub opiekunów, m.in. ze względu na fakt, że placówka nie funkcjonuje wieczorami oraz w weekendy.

Fot. 1. Codzienne zajęcia i otwarte wydarzenie z udziałem uczestników Klubu Osób Niepełnosprawnych „Muminki”

Źródło: Ośrodek Pomocy Społecznej w Zielonce

Zapewnienie opieki wytnieniowej dla opiekunów i członków rodzin osób z niepełnosprawnościami jest zadaniem, które wymaga łączenia potencjałów i zasobów różnych instytucji publicznych, a także dostrzeżenia potrzeb mieszkańców miasta o różnym stanie zdrowia, statusie na rynku pracy i w różnym wieku. Opiekunami osób z niepełnosprawnościami często bowiem są seniorzy. Osoby w wieku 60+ potrzebują też wsparcia przy opiece nad swoimi partnerami, którzy cierpią na długotrwałą lub ciężką chorobę, a warto w tym miejscu zauważyć, że według danych OPS długotrwała lub ciężka choroba jest najczęstszą przyczyną korzystania przez mieszkańców Miasta Zielonka z pomocy społecznej. Istnieje zatem potrzeba rozwijania oferty w zakresie opieki wytnieniowej i wsparcia asystentów osób ze szczególnymi potrzebami jako elementu rozwiązywania innych problemów społecznych na obszarze rewitalizacji, czyli niewystarczającej integracji wewnątrz społeczności lokalnej i niewystarczającej liczby miejsc spotkań dla mieszkańców Zielonki.

Edukacja i kapitał społeczny

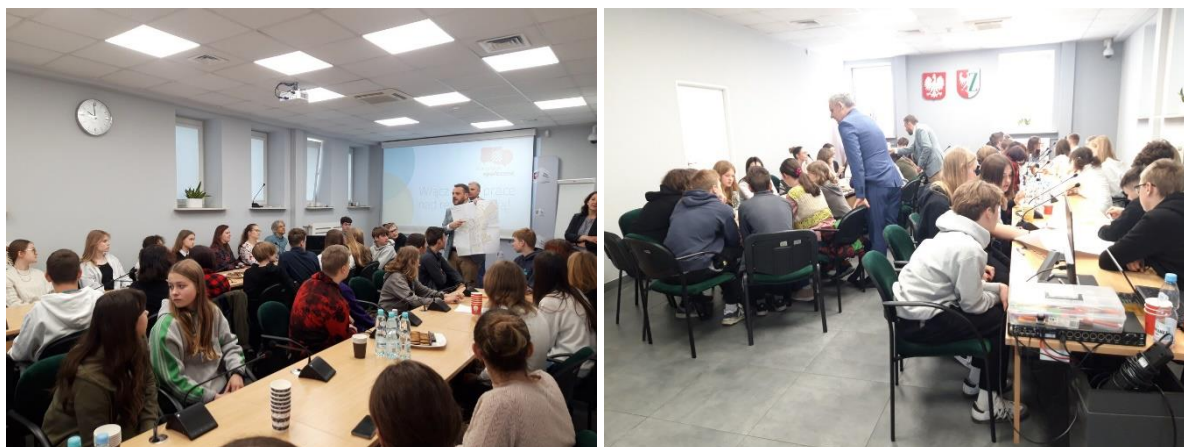
Rewitalizacyjny potencjał rozwoju dostępnej oferty czasu wolnego dla młodzieży oraz przedsięwzięć uwzględniających potrzeby całych rodzin.

Grupą mieszkańców Zielonki, która wymaga szczególnej uwagi w procesie rewitalizacji, są dzieci i młodzież. Wynika to z faktu, że na obszarze rewitalizacji – w szczególności przy ulicach: Długiej, Piastowskiej oraz Krasińskiego (podobszar rewitalizacji 1 i 2) mieszka najwięcej w skali miasta rodzin, gdzie występują problemy edukacyjne i wychowawcze, a rodzice nie mają możliwości lub nie widzą potrzeby w dbaniu o uczestnictwo dzieci i młodzieży w zajęciach dodatkowych i rozwijaniu ich talentów. Na obszarze rewitalizacji znajduje się Szkoła Podstawowa nr 4 im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego, a w bezpośrednim jego sąsiedztwie Szkoła Podstawowa nr 2 im. Mikołaja Kopernika. W stosunkowo bliskim sąsiedztwie obszaru rewitalizacji zlokalizowane są dwie pozostałe szkoły podstawowe, tj. Szkoła Podstawowa nr 1 im. Bolesława Prusa oraz Szkoła Podstawowa nr 3 im. Janusza Korczaka.

Odpowiedzią na problemy dzieci i młodzieży w zakresie edukacji i budowy kapitału społecznego jest np. wspólna inicjatywa Ośrodka Pomocy Społecznej oraz Ośrodka Kultury i Sportu (OKiS), dzięki której rodziny pozostające pod opieką OPS mogą korzystać ze stałej puli darmowych biletów na wydarzenia kulturalne organizowane przez OKiS. Łączone działania z zakresu pomocy społecznej i kultury są w tej sytuacji środkiem do walki z wykluczeniem społecznym i zarazem potencjałem, na którym można budować przyszłe działania w zakresie rewitalizacji. Jest to również dobry przykład włączających działań, które nie są adresowane wyłącznie do jednej grupy odbiorców, ale łączą działania ze sfery rewitalizacji z realizacją ogólnodostępnych usług publicznych. W kolejnych latach istnieje potrzeba tworzenia dostępnej oferty adresowanej do dzieci i młodzieży, która umożliwi im integrację, w szczególności młodzieży wymagającej szczególnej uwagi i wsparcia, jak również kontaktów z rówieśnikami, którzy nie muszą mierzyć się z podobnymi problemami. Potencjałem w zakresie budowania oferty dla dzieci i młodzieży są dobrze rozpoznane potrzeby tej grupy mieszkańców obszaru rewitalizacji w zakresie oferty kulturalno-sportowej. W odpowiedzi na postulaty formułowane przez młodzież miasto realizuje też inwestycje, takie jak np. budowę nowych boisk oraz skate parku przy ul. Dziennikarskiej (podobszar rewitalizacji nr 2).

Na uwagę zasługuje również żywe zainteresowanie dzieci i młodzieży procesem rewitalizacji w mieście. W warsztatach organizowanych w ramach prac nad pogłębioną diagnozą obszaru rewitalizacji wzięło bowiem udział około 40 uczniów szkół podstawowych wraz z nauczycielami. Postulaty zgłaszane przez uczniów dotyczyły, m.in. stworzenia na terenie obszaru rewitalizacji nowych miejsc do spędzania czasu wolnego, poprawy stanu chodników i ścieżek rowerowych, czy też lokalizacji w Zielonce nowych punktów usługowych. Młodzi mieszkańcy Zielonki często deklarowali również chęć zaangażowania się w projekty rewitalizacyjne. Warunkiem, który powinien im to umożliwić, jest zapewnienie dzieciom i młodzieży wpływu na projektowane z myślą o nich rozwiązania – już od momentu zainicjowania prac projektowych. Potencjałem jest również to, że zaangażowanie dzieci i młodzieży można budować w oparciu o realizowane już w szkołach podstawowych w Zielonce akcje, m.in. te promujące dojazdy do szkół na rowerze, zdrowe odżywianie i zdrowy styl życia, połączone z edukacją na temat zmiany klimatu, gospodarki o obiegu zamkniętym i estetyki przestrzeni itp.

Fot. 2 Warsztaty z udziałem uczniów szkół podstawowych w Zielonce w ramach prac nad diagnozą obszaru rewitalizacji

Źródło: Projekty Miejskie

Równie kompleksową ofertę, jak do dzieci i młodzieży, należy też kierować do całych rodzin. Osoby pracujące lub chcące w wolnym czasie rozwijać swoje pasje, często mają problem polegający na braku miejsca, w którym mogą bezpiecznie pozostawić dzieci pod opieką na czas swoich zajęć. Jak wynika z prac diagnostycznych, istnieje potrzeba tworzenia takich punktów w Zielonce w różnych miejscach obszaru rewitalizacji.

Częściową odpowiedzią na tę potrzebę jest prowadzony w Zielonce od 1 lipca 2023 r. tzw. Family Spot, czyli miejsce aktywności lokalnej działające w siedzibie filii Miejskiej Biblioteki Publicznej przy ul. Kolejowej 11. Koncepcja funkcjonowania tego miejsca zakłada tworzenie równoległej oferty skierowanej do różnych grup odbiorców, m.in. w zakresie organizacji zajęć edukacyjnych oraz warsztatów kompetencji rodzicielskich. Model działania Family Spotu wpisuje się w cele procesu rewitalizacji oraz realizuje wnioski z prac diagnostycznych, a doświadczenia z jego realizacji w roku 2023 – poza zgromadzonym potencjałem – będą stanowiły punkt wyjściowy dla realizacji przedsięwzięć wynikających z treści GPR. Co istotne i co jest jednoznacznym wnioskiem z wywiadów oraz warsztatów przeprowadzonych w toku konsultacji społecznych, na obszarze rewitalizacji istnieje potrzeba stworzenia systemu miejsc trzecich, tj. wielofunkcyjnych i otwartych przestrzeni dostępnych

zarówno dla dzieci i młodzieży, rodziców z dziećmi, członków organizacji pozarządowych i nieformalnych inicjatyw, młodych pracujących, czy też seniorów.

Uczestnictwo w kulturze

Ograniczona dostępność i stan infrastruktury – obok braku uporządkowania harmonogramu imprez organizowanych w Mieście Zielonka – główną barierą dalszego rozwoju oferty wydarzeń kulturalnych i sportowych na obszarze rewitalizacji.

Działania ze sfery kultury mają istotne znaczenie w procesie rewitalizacji, ponieważ pozwalają na integrację, budowanie kapitału społecznego i przeciwdziałanie wykluczeniu społecznemu. Potrzeby w tym zakresie występują na obszarze rewitalizacji w Zielonce, a ważnym potencjałem w kontekście planowanych do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych są istniejące zasoby instytucjonalne i rozwijana oferta instytucji kultury w mieście. Ciągłe jednak na obszarze rewitalizacji występuje wiele potrzeb i barier związanych z korzystaniem przez jego mieszkańców z dostępnej oferty.

Na obszarze rewitalizacji mieszczą się, m.in. Ośrodek Kultury i Sportu (ul. Łukasińskiego 1/3, podoboszar rewitalizacji 2), Miejska Biblioteka Publiczna (ul. Długa 18 b. 14, podoboszar rewitalizacji 1) oraz jej filie – Filia nr 1 (ul. Przemysłowa 4a, podoboszar rewitalizacji 2), Filia nr 3 (ul. Wyszyńskiego 7, podoboszar rewitalizacji 3) i Filia nr 4 „Kolejowa 11” (podoboszar rewitalizacji 2).

Rozwijana szczególnie dynamicznie w ostatnich latach oferta Ośrodka Kultury i Sportu jest kształtowana zgodnie z ideą, że każdy mieszkaniec Zielonki, bez względu na wiek, powinien w niej odnaleźć wydarzenia, które go zainteresują. Tylko w roku 2022 OKiS był organizatorem wydarzeń i projektów takich jak, np. „Grające sąsiedztwo”, „Dni Zielonki”, filmy i spektakle dla dzieci, kino letnie, klub rodzica oraz strefa artystyczna i sportowo-rekreacyjna dla dzieci i młodzieży w okresie letnim i zimowym. Zimą na Placu im. Jana Pawła II od kilku lat funkcjonuje też lodowisko miejskie. OKiS organizuje wydarzenia zarówno w swojej siedzibie, jak i w przestrzeni miasta, czego dobrym przykładem są bezpłatne koncerty zorganizowane w 2021 r., 2022 r. i 2023 r. w ramach projektu „Grające sąsiedztwo”. W 2022 r. i 2023 r. w Parku Dębinki odbyły się również potańcówki z cyklu „Wieczory w dechę”, których celem była, oprócz dobrej zabawy, integracja mieszkańców Zielonki.

Fot. 3. Wydarzenia organizowane przez OKiS: Pokaz sztuczek i iluzji w czasie Dnia Dziecka w Parku Dębinki (po lewej) oraz koncert zespołu Red Heels w sali widowiskowej OKiS (po prawej)

Źródło: Ośrodek Kultury i Sportu w Zielonce

Jak wynika z analiz przeprowadzonych przez OKiS, oferta kulturalna i samorozwojowa tej instytucji ciągle jednak nie jest w pełni wystarczająca dla dzieci i młodzieży. Deficytem pozostaje również brak oferty, ale i bazy lokalowej do organizacji zajęć kierowanych do rodziców z dziećmi. Niedostępny architektonicznie dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym dla osób z niepełnosprawnościami pozostaje budynek OKiS. Placówka nie dysponuje też salą widowiskową z profesjonalnym zapleczem i wyposażeniem technicznym, co uniemożliwia rozwijanie oferty OKiS zgodnie z potrzebami mieszkańców Zielonki.

Rozwój oferty OKiS wymaga modernizacji i poszerzania bazy lokalowej zgodnie z wymaganiami dostępności architektonicznej, cyfrowej i edukacyjno-informacyjnej, ale też przy wykorzystywaniu rozwiązań efektywnych energetycznie i przyjaznych klimatowi.

Potrzeby w zakresie modernizacji i rozbudowy istniejącej bazy lokalowej oraz budowy nowej siedziby, zgodnie z wymogami dostępności i efektywności energetycznej oraz stosowaniem błękitno-zielonej infrastruktury, dotyczą również Miejskiej Biblioteki Publicznej (MBP) i jej czterech filii. Obok księgozbioru, w zasobach MBP znajdują się liczne gry planszowe oraz audiobooki. W Bibliotece organizowane są też np. sąsiedzkie spotkania z planszówkami oraz spotkania dyskusyjne wokół nowości literackich. Od roku 2022 nowym miejscem na kulturalnej mapie Zielonki jest natomiast „Kolejowa 11”, formalnie będąca Filią nr 4 MBP. Utworzenie tej instytucji stanowi odpowiedź na występujące w mieście zapotrzebowanie na zróżnicowaną ofertę kulturalną, ale też na funkcjonowanie tzw. miejsc trzecich, otwartych na inicjatywy zarówno formalnych, jak i nieformalnych grup mieszkańców, którzy poszukują przestrzeni na realizację swoich pasji. Siedziba Kolejowej 11 mieści się w najstarszym budynku mieszkalnym w Zielonce, dzięki czemu miejsce to ma aspiracje i potencjał do kreowania zmian w przestrzeni miasta i wchodzenia w dialog z mieszkańcami obszaru rewitalizacji.

Fot. 4. Zajęcia w Miejskiej Bibliotece Publicznej w ramach wydarzenia „Noc w bibliotece” „Świat pszczoł”

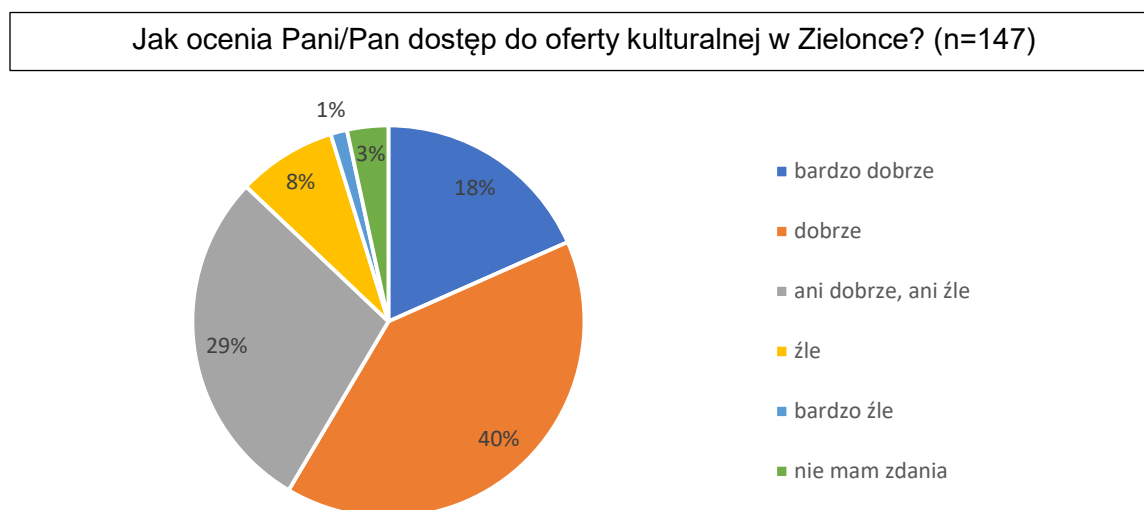

Źródło: Miejska Biblioteka Publiczna w Zielonce

Kierunki rozwoju oferty instytucji kultury w Zielonce odpowiadają potrzebom w zakresie realizacji kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Potencjałem Zielonki w tym zakresie jest spójność kierunków rozwoju oferty OKiS, MBP (w tym Kolejowej 11), ale też centrów aktywności seniora, placówek oświatowych oraz OPS. Wobec wielości projektów i wydarzeń kulturalnych w mieście, a dodatkowo bogactwa oferty kulturalnej dostępnej w Warszawie, wyzwaniem dla instytucji kultury w Zielonce jest w szczególności wypracowanie czytelnego dla mieszkańców programu tych wydarzeń i niekonkurowanie o ich uczestników wewnątrz miasta. Jest to ważne zadanie i potencjalna bariera w skutecznej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W toku konsultacji społecznych mieszkańcy obszaru rewitalizacji oraz urzędnicy za wyzwanie – w kontekście realizacji działań z zakresu kultury i sportu – uznali też działania w zakresie zwiększenia jakości i dostępności infrastruktury pieszej i rowerowej, jak również dostępności oferty transportu publicznego.

Powyższe wnioski dotyczące oceny oferty kulturalno-sportowej w Zielonce, potwierdzają odpowiedzi ankietowanych na pytania dotyczące uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych, sportowych i społecznych w Zielonce. Prawie 60% ankietowanych dobrze lub bardzo dobrze oceniło dostęp do oferty kulturalnej i sportowej w Mieście Zielonka. Pozostała część odpowiedzi respondentów świadczy jednak o ciągle dość szerokim polu do poprawy w tym zakresie.

Rycina 9. Dostępność do oferty kulturalnej w Mieście Zielonka w opinii mieszkańców

Źródło: Ankieta na potrzeby prac nad GPR

Do podobnych wniosków prowadzą odpowiedzi na pytanie z ankiety odnoszące się do regularności uczestniczenia mieszkańców Zielonki w wydarzeniach kulturalnych, sportowych i społecznych na terenie miasta. Z odpowiedzi tych wynika, że chociaż istnieje dość spora grupa mieszkańców, która uczestniczy w tych wydarzeniach z kilkutygodniową regularnością, to jednak niemal 25% respondentów uczestniczyło w nich ostatni raz około rok temu lub ponad rok temu, a około 5% (8 osób) ankietowanych nigdy nie uczestniczyło w takim wydarzeniu. Co ważne, w kontekście procesu rewitalizacji, w Mieście Zielonka nie występują dysproporcje w zakresie regularności uczestnictwa w wydarzeniach kulturalnych, sportowych i społecznych pomiędzy mieszkańcami różnych podobszarów rewitalizacji, a także pomiędzy mieszkańcami obszaru rewitalizacji oraz pozostałych części miasta. Oznacza to, że istnieje potrzeba dalszego rozwijania oferty czasu wolnego i możliwości korzystania z tej oferty w różnych częściach obszaru rewitalizacji.

Uczestnictwo w życiu publicznym

Wyzwania w zakresie integracji społeczności sąsiedzkich i wspierania aktywności społecznej na obszarze rewitalizacji wymagają pogłębienia i rozszerzenia współpracy z organizacjami pozarządowymi oraz nieformalnymi grupami mieszkańców.

Obok działań w sferach edukacji i kultury istotne znaczenie dla budowy kapitału społecznego na obszarze rewitalizacji ma wspieranie aktywności obywatelskiej oraz uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym. Na obszarze rewitalizacji występują znaczne różnice zarówno, jeżeli chodzi o frekwencję w wyborach samorządowych, jak i w przypadku liczby organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców. W przypadku średniej frekwencji w wyborach do Rady Miasta Zielonka w 2018 r. najgorsza sytuacja na obszarze rewitalizacji i istotnie poniżej średniej dla miasta (około 63,5%) miała miejsce na podobszarze

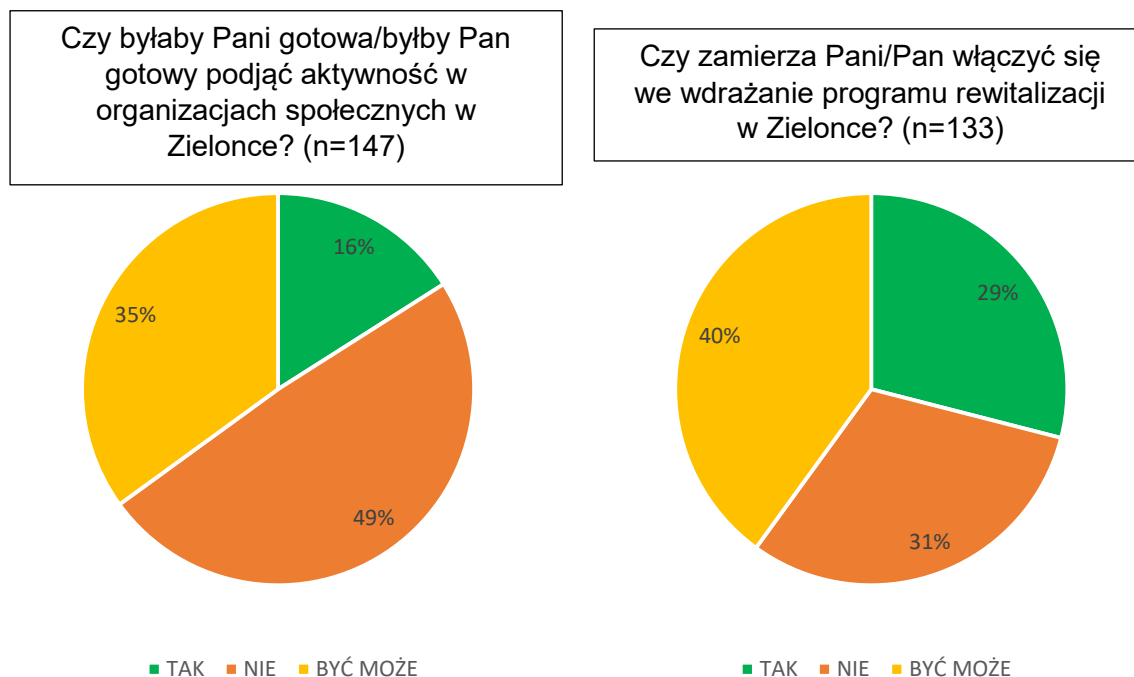
rewitalizacji 1 (ul. i os. Długa), gdzie wyniosła ok. 59,5%¹⁷. Z kolei w przypadku wskaźnika liczby organizacji pozarządowych na 1 000 mieszkańców widać wyraźnie koncentrację siedzib stowarzyszeń i fundacji na terenie Centrum miasta. Jak wynika z danych Urzędu Miasta Zielonka, spośród zarejestrowanych 47 organizacji, aktywne działania podejmuje niecała połowa z nich. Szczególnie aktywne na terenie obszaru rewitalizacji są kluby sportowe, kluby seniora oraz fundacje i stowarzyszenia zajmujące się organizacją projektów na rzecz dzieci i młodzież, np. w zakresie organizacji wypoczynku letniego i zimowego.

Koncentracja organizacji społecznych w Centrum Zielonki to z jednej strony zjawisko pozytywne, świadczące o potencjale do organizacji miejsc aktywności społecznej w tej części miasta. Z drugiej jednak strony, fakt, że niewiele organizacji funkcjonuje w pozostałych częściach miasta, negatywnie wpływa na możliwości animacji społeczności lokalnej w podobszarach rewitalizacji 1 i 3. Dane liczbowe znajdują odzwierciedlenie w odpowiedziach respondentów, którzy wzięli udział w ankiecie przeprowadzonej na potrzeby prac nad pogłębioną diagnozą obszaru rewitalizacji. Największa część respondentów, która wypełniła ankietę i działa w organizacjach pozarządowych w Zielonce, jako miejsce tej aktywności wskazuje podobszar rewitalizacji 2 (Centrum, os. Wolności i Glinianki).

Z powyższych danych wynika, że na terenie każdego z podobszarów rewitalizacji istnieje potrzeba realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych mających na celu pobudzenie aktywności obywatelskiej i uczestnictwa mieszkańców w życiu publicznym. Na potencjał w zakresie zaangażowania mieszkańców Zielonki w proces rewitalizacji wskazują z kolei odpowiedzi respondentek i respondentów dotyczące gotowości do podjęcia aktywności w organizacjach społecznych w Zielonce oraz zamiaru włączenia się we wdrażanie programu rewitalizacji. Ponad 50% ankietowanych wskazało, że byłoby lub być może byłoby gotowych do podjęcia aktywności w organizacjach społecznych w mieście, a jeszcze większa część z nich odpowiedziała pozytywnie na pytanie o możliwość włączenia się we wdrażanie programu rewitalizacji.

¹⁷ Dane dot. frekwencji w wyborach samorządowych do Rady Miasta Zielonki w 2018 r.: Państwowa Komisja Wyborcza.

Rycina 10. Potencjał do zaangażowania mieszkańców Miasta Zielonka w działalność w organizacjach społecznych i we wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji

Źródło: Ankieta na potrzeby prac nad GPR

Ważnym potencjałem do zwiększania poziomu uczestnictwa w życiu publicznym i budowania kapitału społecznego, są też nieformalne inicjatywy i oddolne działania małych społeczności sąsiedzkich na każdym z podobszarów rewitalizacji. Świadczą o tym, m.in. żywe dyskusje z mieszkańcami ul. i os. Długa, os. Wolności i os. Poligon na temat stanu zagospodarowania i estetyki przestrzeni publicznych oraz potrzeby wspierania niewielkich aktywności sąsiedzkich i integracji międzypokoleniowej. Mieszkańcy tych osiedli często są dumni z miejsca zamieszkania i przywiązani do swojej najbliższej okolicy, co jest ważnym zasobem do wykorzystywania w toku procesu rewitalizacji. Szczególnie ważne jest w tym kontekście przywiązanie do dziedzictwa przyrodniczego (Glinianki, Park Dębinki), co daje potencjał do realizacji przedsięwzięć łączących różne sfery procesu rewitalizacji, a także zagadnienia bioróżnorodności, ochrony klimatu, edukacji ekologicznej i rozwiązań opartych na przyrodzie (*ang. nature-based solutions*).

Fot. 5. Międzypokoleniowe dyskusje na temat integracji sąsiedzkiej podczas spaceru badawczego wzdłuż ul. Długiej oraz na terenie osiedla

Źródło: Projekty Miejskie

Barierą w zakresie rozwoju organizacji pozarządowych i inicjatyw nieformalnych w Zielonce jest niewystarczająca liczba ogólnodostępnych miejsc aktywności lokalnej na wszystkich podobszarach rewitalizacji, jak i niepełny system wspierania rozwoju instytucjonalnego istniejących organizacji pozarządowych oraz inkubowania nowych inicjatyw. Dotychczasowe inicjatywy Urzędu Miasta Zielonka oraz jednej z filii Miejskiej Biblioteki Publicznej (tj. „Kolejowej 11”), np. w zakresie wspierania inicjatyw lokalnych w ramach programu „Biblioteka blisko mieszkańców Zielonki”, pokazują, że są to działania wymagające szczegółowe rozpoznanie potrzeb mieszkańców oraz odpowiednie sformułowanie oferty kierowanej do różnych grup mieszkańców. Niewykorzystywanym w Mieście Zielonka potencjałem, łączącym różne sfery procesu rewitalizacji, jest tworzenie podmiotów ekonomii społecznej, które mogą być odpowiedzialne, np. za prowadzenie wielofunkcyjnych i otwartych miejsc aktywności lokalnej.

Za ważne wyzwanie na styku aktywności społecznej, kultury, opieki społecznej, mieszkalnictwa, edukacji i polityki senioralnej należy z kolei uznać integrację mieszkańców Zielonki z uchodźcami z Ukrainy. Od momentu wybuchu wojny w Ukrainie do Zielonki w różnym czasie trafiło 1 500 uchodźców. Były wśród nich zarówno kobiety z dziećmi, jak i całe rodziny. Wielu uchodźców zdecydowało się na pozostanie w Zielonce, a znaczna część z nich zamieszkuje mieszkania w blokach wielorodzinnych na os. Wolności i na os. Poligon. Skala pomocy uchodźcom pokazała, jak wielki jest potencjał do rozwoju wolontariatu i zaangażowania społecznego w pomoc potrzebującym w Zielonce. Obecnie istnieje pilna potrzeba kontynuacji i rozszerzenia rozpoczętych inicjatyw w zakresie integracji Ukraińców mieszkających w Zielonce z ich sąsiadami. Konieczne jest w tym celu, m.in. tworzenie w różnych częściach miasta otwartych i ogólnodostępnych przestrzeni spotkań.

3.3. Diagnoza zjawisk gospodarczych

Przedsiębiorczość lokalna

Planowanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych wymaga uwzględnienia zróżnicowanego stanu lokalnej przedsiębiorczości na podobszarach rewitalizacji.

Z analizy wskaźnikowej, przeprowadzonej na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji, wynika, że najgorsza sytuacja na terenie obszaru rewitalizacji w sferze gospodarczej występuje na terenie podobszaru 1 (ul. i os. Długa), a wskaźniki znacznie poniżej średniej dla miasta są notowane także w podobszarze 3 (os. Poligon).

Dane, dotyczące aktywności podmiotów gospodarczych na podobszarach rewitalizacji, prowadzą do wniosku, że w latach 2015-2021 na terenie podobszaru 1 (ul. i os. Długa) wyrejestrowano lub zawieszono istotną w skali podobszaru liczbę podmiotów gospodarczych. Również na terenie osiedla Wolności zanotowano w latach 2015-2021 liczbę wyrejestrowanych lub zawieszonych działalności gospodarczych wyższą niż średnia dla miasta w tym okresie. Procentowo mniej działalności gospodarczych – poniżej średniej dla miasta – zostało natomiast wyrejestrowanych lub zawieszonych w Centrum oraz na osiedlu Poligon. W przypadku centralnej części miasta można założyć, że wynika to z korzystnego położenia i większego niż w pozostałych częściach Zielonki przepływu mieszkańców, korzystających z usług w tej części miasta nawet w okresie pandemii COVID-19. W centrum miasta – zarówno w 2015, jak i w 2021 roku – znajdowała się też największa liczba podmiotów gospodarczych. Były to, odpowiednio, 79 i 123 podmioty. Oznacza to, że kompleksowa oferta działań z zakresu rewitalizacji skierowana do podmiotów prowadzących działalność na tym obszarze, może zostać dostrzeżona przez znaczną w skali miasta grupę przedsiębiorców.

Na terenie Centrum Zielonki jeden podmiot gospodarczy przypada na dziewięciu mieszkańców. Jest to jedyna jednostka na terenie obszaru rewitalizacji, w której wartość ta kształtuje się na poziomie powyżej średniej dla miasta. Znacznie mniej korzystne wskaźniki w tym zakresie – istotnie poniżej średniej dla miasta – występują w pozostałych jednostkach na obszarze rewitalizacji.

W latach 2015-2021 w Mieście Zielonka nastąpił też znaczny, chociaż istotnie zróżnicowany pomiędzy jednostkami, przyrost liczby podmiotów gospodarczych. Podczas gdy w latach 2015-2021 liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w jednostce os. Wolności i Glinianki wzrosła o 40%, na osiedlu Poligon wzrost w tym zakresie wyniósł ponad 200%, przy średniej dla miasta na poziomie 86%. Zestawienie tych danych z informacjami dotyczącymi liczby wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych i podmiotów, które zawiesiły swoją działalność, prowadzi do wniosku, że potrzebna jest elastyczna oferta wsparcia i współpracy miasta z lokalnymi przedsiębiorcami, uwzględniająca potrzeby podmiotów położonych w różnych częściach obszaru rewitalizacji.

Tabela 5. Aktywność podmiotów gospodarczych na podobszarach rewitalizacji na tle Miasta

Część obszaru rewitalizacji	Liczba podmiotów gospodarczych w roku 2015	Liczba podmiotów gospodarczych w roku 2021	Liczba wyrejestrowanych podmiotów gospodarczych w okresie 2015-2021	Liczba podmiotów gospodarczych, które w okresie 2015-2021 zawiesiły działalność
Ul. i os. Długa (podobszar rewitalizacji 1)	10	22	26	3
Os. Wolności i Glinianki (podobszar rewitalizacji 2)	62	87	62	9
Centrum (podobszar rewitalizacji 2)	79	123	68	10
Os. Poligon (podobszar rewitalizacji 3)	18	55	25	8
MIASTO ZIELONKA	798	1406	741	155

Źródło: Centralna Ewidencja i Informacja o Działalności Gospodarczej

Kwestie dotyczące oceny kondycji podmiotów gospodarczych, działających na podobszarach rewitalizacji, były również uwzględniane podczas dyskusji z mieszkańcami podobszarów, a także w badaniu ankietowym.

Estetyka obszaru rewitalizacji

Likwidacja chaosu reklamowego na obszarze rewitalizacji jako zadanie poprawiające wizerunek lokalnych przedsiębiorców i szansa na budowanie partnerskich relacji na linii biznes-samorząd lokalny.

Kwestią na styku sfery gospodarczej oraz funkcjonalno-przestrzennej, na którą zwracali uwagę uczestnicy spacerów badawczych na terenie każdego z podobszarów rewitalizacji, jest chaos reklamowy, w szczególności w centralnej części miasta. Uporządkowanie przestrzeni publicznej poprzez narzucenie standardów w zakresie lokalizacji, wielkości oraz kolorystyki nośników reklamowych mogłoby ich zdaniem dodatkowo zachęcić mieszkańców Zielonki do korzystania z oferty lokalnych przedsiębiorców, jak i pozytywnie wpłynąć na wizerunek najbardziej reprezentatywnej części miasta. Podczas spaceru badawczego po terenie os. Wolności, jak również w toku spotkania z uczniami szkół podstawowych z Zielonki, podnoszono natomiast kwestię zagospodarowania budynku po zlikwidowanym sklepie dyskontowym przy ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego. Jako potencjał dla rozwoju branży gastronomicznej w Zielonce różne grupy mieszkańców zgłaszały możliwość udostępnienia przestrzeni w istniejących lokalach gastronomicznych na potrzeby spotkań i integracji mieszkańców.

Fot. 6. Natłok reklam w centralnej części miasta i opuszczony budynek dyskontu na osiedlu Polygon

Źródło: Projekty Miejskie

Należy też zauważyć, że największa liczba mieszkańców biorących udział w ankiecie oceniła (41 głosów), że działania w zakresie wspierania lokalnej przedsiębiorczości – w zestawieniu z innymi podobszarami rewitalizacji – powinny być realizowane w podobszarze rewitalizacji 1 (ul. i os. Długa), co potwierdza wyniki analizy wskaźnikowej, przeprowadzonej na potrzeby wyznaczenia obszaru zdegradowanego i obszaru rewitalizacji.

Włączenie lokalnych przedsiębiorców w proces rewitalizacji

Niewielkie zaangażowanie lokalnych przedsiębiorców w prace nad Gminnym Programem Rewitalizacji Miasta Zielonka nie oznacza braku możliwości angażowania biznesu w rozwiązywanie złożonych problemów, które występują na obszarze rewitalizacji.

W badaniu ankietowym wzięło udział 11 osób prowadzących działalność gospodarczą na obszarze rewitalizacji: 4 przedsiębiorców z podobszaru 1 (ul. i os. Długa), 5 z podobszaru 2 (Centrum, os. Wolności i Glinianki); a także 2 z podobszaru 3 (os. Polygon). W ich odpowiedziach na pytania otwarte nie znalazły się jednak propozycje związane z działaniami z zakresu rewitalizacji, ukierunkowanymi na wspieranie lokalnych przedsiębiorców. W odpowiedziach tych zwracano natomiast uwagę na kwestie związane z jakością infrastruktury pieszej i rowerowej, bezpieczeństwem, czy też zagospodarowaniem terenów rekreacyjnych, które akcentowali mieszkańcy Zielonki, nieprowadzący działalności gospodarczej. Charakter odpowiedzi respondentów, którzy prowadzą działalność gospodarczą na terenie obszaru rewitalizacji, prowadzi do następujących wniosków:

- brak wskazań dotyczących potrzeb działań z zakresu rewitalizacji może świadczyć o dobrej w opinii respondentów sytuacji ich przedsiębiorstw;
- brak tego typu odpowiedzi może jednak wynikać z braku pogłębionej wiedzy na temat istoty procesu rewitalizacji, a także możliwych form współpracy na linii biznes-administracja publiczna w Mieście Zielonka. Utrudnieniem w tym zakresie może być brak jednostki lub osoby w strukturach Urzędu Miasta Zielonka, której głównym zadaniem byłoby nawiązywanie i koordynowanie współpracy z lokalnym biznesem;
- czynnikami, które w odbiorze przedsiębiorców bardziej niż uwarunkowania lokalne i działalność samorządu lokalnego wpływają na prowadzenie działalności

gospodarczej, są ogólnokrajowe (a nie lokalne) przepisy, obciążenia podatkowe oraz ceny energii.

Wniosek dotyczący zarazem deficytu, ale też potencjału do budowy stałych relacji i form wymiany informacji pomiędzy władzami miasta a lokalnym biznesem, wynika również z obserwacji procesu konsultacji społecznych w związku z pracami nad GPR. Mimo wykorzystania różnych form informowania o konsultacjach, jak i zróżnicowanych formach ich prowadzenia, wzięło w nich udział niewielu lokalnych przedsiębiorców. Równocześnie jednak sześciu przedsiębiorców, którzy wypełnili ankietę prowadzoną na etapie pogłębionej diagnozy obszaru rewitalizacji, stwierdziło, że może się zaangażować we wdrażanie programu rewitalizacji w Zielonce, a trzech z nich udzieliło odpowiedzi jednoznacznie twierdzące. Tylko dwóch natomiast odrzuciło taką możliwość. Można zatem stwierdzić, że pozytywne postrzeganie procesu rewitalizacji przez przedsiębiorców w Zielonce jest ważnym zasobem, na którym można budować ich zaangażowanie w przedsięwzięcia rewitalizacyjne, np. w zakresie wspierania powstawania oraz funkcjonowania podmiotów ekonomii społecznej.

Jak ustalono w trakcie konsultacji społecznych, problemem dla przedsiębiorców w Zielonce – również tych, którzy prowadzą swoją działalność na obszarze rewitalizacji – jest znalezienie i utrzymanie w firmach pracowników, o których konkurują firmy na metropolitalnym rynku pracy. W Mieście Zielonka brakuje natomiast przejrzystego modelu i zasad współpracy pomiędzy instytucjami publicznymi oraz lokalnymi przedsiębiorcami w zakresie aktywizacji zawodowej osób wymagających wsparcia i zagrożonych wykluczeniem społecznym oraz w zakresie współpracy władz miasta z firmami chcącymi być społecznie odpowiedzialnymi (czyli planującymi lub prowadzącymi działania w ramach tzw. społecznej odpowiedzialności biznesu – CSR).

Przedsiębiorcy w Mieście Zielonka mają bardzo duży potencjał w zakresie wspierania społeczności lokalnej. Angażowali się bowiem w ostatnich latach w działania na rzecz integracji mieszkańców. Pozytywnymi przykładami w tym zakresie są m.in. wsparcie organizacji wydarzeń w ramach projektu „Grające sąsiedztwo” oraz zaangażowanie w pomoc uchodźcom z Ukrainy. Nie bez znaczenia dla planowania przyszłych działań rewitalizacyjnych pozostaje fakt, że część wydarzeń w ramach projektu „Grające sąsiedztwo” była organizowana na terenie podobszarów rewitalizacji, a także to, że punktami koordynacji działań związanych ze wspieraniem uchodźców były: instytucja kultury, tj. filia MBP – „Kolejowa 11” oraz Ośrodek Pomocy Społecznej, które zlokalizowane są na podobszarach rewitalizacji. Są to zatem punkty osadzone w świadomości lokalnych przedsiębiorców, wokół których spontanicznie wytworzyły się relacje międzyludzkie, co stanowi zasób w kontekście programowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych w perspektywie kolejnych 7 lat.

Wyzwaniem w zakresie prowadzenia procesu rewitalizacji w Mieście Zielonka jest wzmacnianie różnorodności podmiotów gospodarczych oraz atrakcyjności miasta jako miejsca prowadzenia biznesu. Istnieje w tym zakresie potrzeba tworzenia nowych miejsc wspierania aktywności gospodarczej, w tym dla osób rozpoczynających lub chcących rozpocząć własną działalność, jak i sieciowania lokalnych przedsiębiorstw. Rozszerzenia wymaga też skierowana do lokalnego biznesu oferta szkoleń, doradztwa oraz innych form stymulowania transferu wiedzy i kompetencji.

3.4. Diagnoza zjawisk środowiskowych

Zanieczyszczenie powietrza

Przekroczenia norm emisji zanieczyszczeń na terenie całego obszaru rewitalizacji, przy szczególnie wysokiej koncentracji budynków generujących niską emisję przy ul. Długiej (podobszar rewitalizacji 1) i ich znacznej ilości na terenie Centrum (podobszar rewitalizacji 2).

Biorąc pod uwagę wskaźniki dotyczące przekroczeń stężenia pyłu PM_{2,5} oraz stężenia benzo(a)pirenu w stosunku do powierzchni ogólnej podobszarów rewitalizacji, można stwierdzić, że zdecydowanie najgorsza sytuacja na obszarze rewitalizacji panuje przy ul. i os. Długa (podobszar rewitalizacji 1), a najlepsza na fragmencie podobszaru 2, tj. Osiedlu Wolności i Gliniankach. Wzdłuż oraz w bezpośrednich przyległościach ulicy Długiej występuje jedna z najwyższych w mieście koncentracja budynków generujących niską emisję. Jest to też teren z najwyższym na obszarze rewitalizacji stężeniem pyłu PM_{2,5} w stosunku do powierzchni analizowanej jednostki. Na terenie prawie całego miasta przekraczane są też normy dotyczące stężenia benzo(a)pirenu. Jednym z terenów, na którym nie występują w całości przekroczenia norm benzo(a)pirenu, są os. Wolności oraz Glinianki¹⁸. W tym przypadku należy jednak zwrócić uwagę na fakt, że na około 75% powierzchni tej jednostki (tj. os. Wolności i Glinianek) są przekroczone normy stężenia benzo(a)pirenu, mimo faktu, że znaczną jej część zajmują rekreacyjne tereny na Gliniankach.

Drugą jednostką – po terenie ul. i os. Długa – w granicach obszaru rewitalizacji, na której występuje wiele budynków generujących niską emisję w stosunku do powierzchni jednostki, chociaż poniżej średniej dla miasta, jest Centrum. Glinianki oraz teren osiedla Poligon są z kolei jednostkami, gdzie występuje najmniejsza w skali miasta koncentracja budynków generujących niską emisję. Analiza powyższych danych prowadzi do wniosku, że na terenie obszaru rewitalizacji występuje zróżnicowana sytuacja w zakresie stopnia zanieczyszczenia powietrza oraz występowania źródeł zanieczyszczeń. Pomimo, miejscami dobrej, a nawet wyróżniającej się w skali miasta sytuacji – jak w przypadku Glinianek i os. Poligon w odniesieniu do liczby budynków generujących niską emisję – w niektórych miejscach obszaru rewitalizacji (w szczególności terenów ul. i os. Długiej oraz Centrum) istnieje konieczność podjęcia pilnych działań ukierunkowanych na poprawę jakości powietrza, a co za tym idzie – dobrostanu mieszkańców Zielonki. Przy ul. Długiej, na odcinku objętym obszarem rewitalizacji znajduje się 20 jedno- i wielorodzinnych budynków mieszkalnych wyposażonych w źródła ciepła na paliwa stałe, podczas gdy na terenie Centrum miasta liczba tych obiektów wynosi 129¹⁹.

Walka z niską emisją

Bogata oferta programów dotacyjnych nie przekłada się na zadowalające tempo wymiany w budynkach źródeł ciepła naruszających normy środowiskowe.

¹⁸ Dane z monitoringu jakości powietrza (średnia za rok 2021): Główny Inspektorat Ochrony Środowiska.

¹⁹ Dane dotyczące budynków w zasobie gminnym oraz budynków mieszkalnych wyposażonych w źródła ciepła na paliwa stałe (stan na 30.06.2022): Urząd Miasta Zielonka.

W Zielonce władze miasta podejmują od lat szereg działań ukierunkowanych na likwidację źródeł tzw. niskiej emisji, czyli emisji pyłów i gazów do wysokości 40 metrów, która pochodzi głównie z nieefektywnego spalania węgla w przestarzałych, domowych piecach grzewczych lub lokalnych kotłowni węglowych²⁰. Z danych Europejskiej Agencji Środowiska wynika, że w 2020 r. aż 69% emisji pyłów PM_{2,5} w Polsce pochodziło z zabudowy mieszkaniowej, handlowej oraz zanieczyszczeń emitowanych przez budynki użyteczności publicznej²¹.

Osoby dysponujące tytułami do nieruchomości położonych na terenie miasta mogą korzystać z programów – miejskiego i krajowego – dofinansowania na pokrycie kosztów wymiany kopciuchów. Miasto Zielonka w roku 2020 uruchomiło gminny „Program modernizacji indywidualnych źródeł ciepła (pieców centralnego ogrzewania)”, którego celem jest „poprawa jakości powietrza oraz ograniczanie negatywnego oddziaływania zanieczyszczeń na środowisko, poprzez zmniejszanie emisji dwutlenku węgla (CO₂), pyłów PM_{2,5}, PM₁₀ oraz innych zanieczyszczeń powstających w wyniku niskiej emisji”²². Program pozwala na uzyskanie dofinansowania do wysokości 5 000 zł na wymianę pieca. W roku 2020 ze środków z budżetu miasta dofinansowano w Zielonce wymianę 25 pieców, w roku 2021 wymieniono 24 piece, a w roku 2022 wymieniono 10 pieców.

Od 2018 r. mieszkańcy Zielonki mogą też korzystać ze środków rządowego programu „Czyste Powietrze”, który pozwala na uzyskanie dofinansowania na wymianę źródeł ciepła, naruszających normy środowiskowe, na nowoczesne źródła energii, a także pozyskanie środków na termomodernizację budynków. Mieszkańcy Zielonki – podobnie jak mieszkańcy wszystkich innych miejscowości w Polsce – mogą uzyskać dofinansowanie na zrealizowanie inwestycji w powyższym zakresie. Co ważne, istnieje możliwość uzyskania wsparcia wymiany pieca z dwóch powyższych źródeł jednocześnie, co – do minimum – ogranicza potrzebę zapewniania wkładu własnego po stronie mieszkańców miasta.

W latach 2021-2023 mieszkańcy miasta podpisali 11 umów na finansowanie inwestycji z programu „Czyste Powietrze”. W Urzędzie Miasta Zielonka od 2021 r. działa też punkt informacyjno-konsultacyjny, w którym pracownicy Wydziału Ochrony Środowiska udzielają mieszkańcom niezbędnych informacji na temat zasad funkcjonowania Programu dotacyjnego oraz pomagają w przygotowaniu niezbędnej dokumentacji. Od lipca 2021 r. w punkcie obsłużono około 400 mieszkańców Zielonki. Każdego roku Urząd Miasta Zielonka organizuje też dwa spotkania informacyjne dla mieszkańców zainteresowanych modernizacją indywidualnych źródeł ciepła.

W ramach walki z niską emisją Miasto Zielonka prowadzi także akcje kontrolne zanieczyszczeń powietrza przy wykorzystaniu dronów. W roku 2020 przeprowadzono 91 kontroli, w 2021 – 89 kontroli, a w 2022 – 22 kontrole posesji z wykorzystaniem dronów.

Ponadto w 2021 r. uruchomiono miejski program dofinansowania przyłączenia budynków do instalacji gazowej (do kwoty 5 000 zł). Pula środków w programie pozwala na wykonywanie

²⁰ Przeciwdziałanie niskiej emisji na terenach zwartej zabudowy mieszkalnej: https://home.agh.edu.pl/~szk/files/docs/niska_emisja.pdf (dostęp: 2.07.2023 r.).

²¹ Air pollutant emissions data viewer: <https://www.eea.europa.eu/data-and-maps/dashboards/air-pollutant-emissions-data-viewer-4> (dostęp: 2.07.2023 r.).

²² Uchwała Nr XXVI/249/20 Rady Miasta Zielonka z dnia 26 listopada 2020 r.

10 instalacji gazowych w skali roku. Miasto Zielonka jako pierwszy samorząd w Polsce wprowadziło funkcjonujące dwa miejskie programy dotacyjne, wspierające równolegle wymianę kopciuchów oraz przyłączenie domu do sieci gazowej. Zarówno w roku 2021, jak i w roku 2022 dofinansowano wymianę dwóch przyłączy gazowych (tj. łącznie 4 przyłącza)²³.

Dotychczasowe doświadczenia z realizacji opisanych powyżej programów dotacyjnych pokazują, że pomimo rozbudowanej oferty instytucji publicznych, w tym programów dotacyjnych Miasta Zielonka, tempo energomodernizacji budynków mieszkalnych wyposażonych w źródła ciepła na paliwa stałe nie odpowiada na zidentyfikowane zapotrzebowanie w tym zakresie i nie wykorzystuje potencjału inwestycji sprzyjających poprawie efektywności energetycznej. Wyzwaniem w tym zakresie jest nie tyle wygospodarowanie odpowiedniej puli środków w budżecie miasta, czy też pozyskanie finansowania zewnętrznego, ile wypracowanie kanałów komunikacji i sposobów docierania do właścicieli lub użytkowników nieruchomości. Powyższe wnioski bazują na opiniach i postulatach uczestników spacerów badawczych w ramach prac nad pogłębioną diagnozą obszaru rewitalizacji i odnoszą się do sytuacji występującej na każdym z podobszarów rewitalizacji, a w szczególności na terenie Centrum Miasta Zielonka, tj. na podobszarze rewitalizacji 2.

Fot. 7. Plakat wywieszony na miejskiej tablicy informacyjnej na terenie obszaru rewitalizacji, informujący o możliwości skorzystania z miejskich programów dotacyjnych

Źródło: Projekty Miejskie

Ochrona środowiska i klimatu

Przedsięwzięcia rewitalizacyjne szansą na wypracowanie standardu w zakresie poszanowania walorów środowiska oraz ochrony klimatu przy realizacji miejskich polityk i inwestycji.

Kolejnym z wdrażanych z inicjatywy Miasta Zielonka miejskich programów ukierunkowanych na poprawę stanu środowiska w mieście i wychodzących naprzeciwko wyzwaniom związanym ze zmianą klimatu, jest program udzielania dotacji celowych z budżetu Miasta Zielonka

²³ Dane z raportów o stanie Miasta Zielonka.

na zadania służące ochronie zasobów wodnych, polegające na wykonaniu instalacji gromadzenia i zagospodarowania wód opadowych i roztopowych w miejscu ich powstania. Innymi słowami, jest to program adresowany do wszystkich mieszkańców Miasta Zielonka, którzy są zainteresowani dofinansowaniem zakupu i montażu – głównie, ale nie tylko – zbiorników na deszczówkę. Zasady realizacji tego programu zostały przyjęte w 2020 r. na mocy uchwały Rady Miasta Zielonka, dzięki czemu w latach 2020-2022 zainwestowano w łącznie 20 zbiorników retencyjnych, oczek wodnych, ogrodów deszczowych, czy też przewodów odprowadzających i doprowadzających wody opadowe. Podobnie jak w przypadku miejskich programów dotacyjnych umożliwiających wymianę kopciuchów, również w przypadku programu przeznaczonego na zakup i montaż zbiorników na deszczówkę istnieje pole do zwiększenia liczby instalacji do gromadzenia wody opadowej. Co należy ocenić pozytywnie, władze miasta prezentują elastyczne podejście co do wymagań technicznych instalacji, jak i alokacji środków w budżecie miasta, przeznaczonych na realizację tego programu.

Do działań podejmowanych w ostatnich latach w sferze środowiskowej, z realizacji których doświadczenia można wykorzystywać przy projektowaniu kierunków GPR i przedsięwzięć rewitalizacyjnych należy zaliczyć także:

- systematyczną wymianę oświetlenia ulicznego na bardziej ekologiczne;
- zakup nowoczesnego sprzętu do czyszczenia ulic, który powoduje mniejsze zanieczyszczenie środowiska niż wykorzystywane dotychczas maszyny;
- montaż czujników czystości powietrza;
- prowadzoną od 2021 r. akcją ograniczenia koszenia trawy (prowadzoną głównie na obszarze rewitalizacji) i realizowaną przy tej okazji kampanię informacyjną skierowaną do mieszkańców.

W 2023 r. Miasto Zielonka wystąpiło w wnioskiem w ramach „Mazowieckiego Instrumentu Wsparcia Adaptacji do Zmian Klimatu – Mazowsze dla klimatu 2023” o dofinansowanie projektu wymiany oświetlenia ulicznego największego miejskiego obiektu sportowego, tj. stadionu przy ul. Dziennikarskiej, który znajduje się na terenie podobszaru rewitalizacji 2. Przy projektowaniu nowych miejskich inwestycji uwzględnia się też rozwiązania sprzyjające mikro retencji, jak również nasadzenia roślinności blokującej rozprzestrzenianie się pyłów. Planowanie i realizacja powyższych inwestycji (jak również im podobnych) wskazuje na potencjał do inwestowania na obszarze rewitalizacji w błękitno-zieloną infrastrukturę oraz w rozwiązania oparte o przyrodę (ang. *nature-based solutions*).

Projekty wpisujące się w powyższe założenia były w ostatnich latach realizowane na terenie każdego z podobszarów rewitalizacji, a opisywane działania dowodzą, że władze miasta oraz urzędnicy w Mieście Zielonka mają świadomość znaczenia tych interwencji dla jakości środowiska przyrodniczego oraz dobrostanu mieszkańców Zielonki. Bazując na tym potencjale, jak i na wysokim poziomie świadomości mieszkańców Zielonki biorących udział w konsultacjach społecznych, realizację projektów związanych ze sferą środowiska i zmianą klimatu należy potraktować jako szansę na wykorzystanie istniejących relacji i sieci społecznych oraz potencjału instytucjonalnego. Wdrażanie programu rewitalizacji jest też szansą na poszerzenie wiedzy w zakresie istniejącego i prognozowanego wpływu zmiany klimatu na każdy z podobszarów rewitalizacji oraz świadczone tam usługi publiczne adresowane do różnych grup mieszkańców.

Walory przyrodnicze Glinianek

Potrzeba ochrony walorów przyrodniczych i zwiększenia wiedzy na temat procesów wpływających na Glinianki.

Terenem o unikatowych walorach przyrodniczych i znaczeniu dla lokalnej społeczności, który stanowi część podobszaru rewitalizacji 2, są Glinianki.

Poprzemysłowy teren Glinianek znajduje się w granicach Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (WOChK), a jego powierzchnia to około 48 ha. Nazwa „Glinianki” wprost nawiązuje do rodzaju gleby występującej na opisywanym fragmencie miasta. W latach dwudziestych XX wieku zaczęto tu wydobywać ropy warwowe, które były następnie wykorzystywane m.in. do produkcji cegieł i dachówek w pobliskich zakładach przemysłowych. Po utracie swojej dawnej funkcji na początku lat 90. ub.w. Glinianki zaczęły być jednym z ulubionych miejsc rekreacji mieszkańców Zielonki.

Fot. 8. Stawy gliniankowe – obszar Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (WOChK)

Źródło: Projekty Miejskie

Warszawski Obszar Chronionego Krajobrazu – czyli forma ochrony przyrody, która obejmuje swoimi granicami Glinianki – został ustanowiony w 1997 r. na mocy rozporządzenia Wojewody Warszawskiego²⁴ i obejmuje tereny położone w granicach dwunastu powiatów leżących w granicach województwa mazowieckiego, jak i na obszarze Miasta Stołecznego Warszawa. Glinianki, podobnie jak inne fragmenty Miasta włączone do WOChK, są objęte „zwykłą” strefą ochrony, co oznacza, że nie należą one ani do strefy szczególnej ochrony ekologicznej, ani do strefy ochrony urbanistycznej, na których występuje wyższy niż w stosunku do strefy

²⁴ Rozporządzenie Wojewody Warszawskiego z dnia 29 sierpnia 1997 r. w sprawie utworzenia obszaru chronionego krajobrazu na terenie województwa warszawskiego (Dz. Urz. Woj. Warszawskiego z 1997 r. Nr 43, poz. 149). Po reformie administracyjnej kraju wdrożonej w roku 1998 akt ten był kilkakrotnie zmieniany przez wojewodę mazowieckiego, a następnie na mocy uchwały sejmiku województwa mazowieckiego, który przejął kompetencje w zakresie wyznaczania obszaru chronionego krajobrazu. Więcej informacji zob.: <https://crfop.gdos.gov.pl/CRFOP/widok/viewobszarchronionegokrajobrazu.jsf?fop=PL.ZIPOP.1393.OC.HK.619> (dostęp: 23.06.2023).

„zwykłej” poziom ochrony środowiska przyrodniczego. Glinianek dotyczą jednak skierowane do instytucji publicznych ustalenia w zakresie czynnej ochrony ekosystemów leśnych, lądowych oraz wodnych. Zasady korzystania z Glinianek określa przyjęty Uchwałą Rady Miasta Zielonka regulamin²⁵. W tym miejscu należy również wskazać, że dwa niewielkie fragmenty Warszawskiego Obszaru Ochrony Krajobrazu znajdują się przy wschodniej granicy podobszaru rewitalizacji 3 (osiedle Poligon). Są to tereny Wojskowego Instytutu Technicznego Uzbrojenia, na których nie planuje się realizacji żadnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Zgodnie z art. 23 ust. 1 ustawy o ochronie przyrody „obszar chronionego krajobrazu obejmuje tereny chronione ze względu na wyróżniający się krajobraz o zróżnicowanych ekosystemach, wartościowe ze względu na możliwość zaspokajania potrzeb związanych z turystyką i wypoczynkiem lub pełnią funkcję korytarzy ekologicznych”²⁶. W granicach obszaru rewitalizacji nie przebiegają żadne korytarze ekologiczne²⁷. Mieszkańcy Miasta, jak i przyjezdni z sąsiednich gmin coraz częściej korzystają natomiast z wyjątkowych przyrodniczych walorów Glinianek w celach turystycznych i wypoczynkowych. Jest to istotne wyzwanie zarówno w kontekście wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak i szerzej, tj. realizacji kierunków działań wynikających ze *Strategii rozwoju Miasta Zielonka na lata 2022-2030*.

Z danych Urzędu Miasta Zielonka, potwierdzonych prowadzonymi corocznie od 2018 r. badaniami jakości wody na kąpielisku na Gliniankach²⁸, wynika, że problemem dla środowiska przyrodniczego na tym terenie nie są zanieczyszczenia wody, a raczej zaopatrywanie stawów gliniankowych w wodę. Mają w tym pomagać dwie pompy, których działanie ma równoważyć ubytek wody wynikający z parowania.

Opierając się na opiniach i uwagach zgłaszanych przez mieszkańców miasta oraz przedstawicieli Urzędu Miasta Zielonka w toku konsultacji społecznych, należy uznać, że priorytetem przy realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych na Gliniankach powinna być ochrona środowiska przyrodniczego na tym obszarze oraz maksymalne zachowanie jego naturalnych walorów rekreacyjnych.

Ważnym potencjałem w kontekście realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, skierowanych do mieszkańców każdego z podobszarów rewitalizacji, jest społeczna wartość Glinianek jako miejsca o wyjątkowych walorach, z którym identyfikuje się społeczność Zielonki. Organizowane są akcje sprzątania tego terenu; aktywne i liczne są społeczności zielonkowskich morsów i wędkarzy, prowadzących Społeczną Straż Rybacką. Glinianki przemierzają również rowerzyści, rolkarze, biegacze i spacerujący. Jest to też jedno z ulubionych miejsc spotkań zielonkowskiej młodzieży.

²⁵ Uchwała nr XXV/239/20 Rady Miasta Zielonka z dnia 29 października 2020 r. w sprawie Regulaminu korzystania z terenu Glinianek, stanowiących część Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2020, poz. 11102).

²⁶ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (t.j. Dz. U. z 2022 r. poz. 916 ze zm.).

²⁷ Mapa korytarzy ekologicznych w Polsce: <https://mapa.korytarze.pl/> (dostęp: 23.06.2023).

²⁸ Główny Inspektorat Sanitarny, Serwis Kąpielowy: <https://sk.gis.gov.pl/index.php/kapielisko/323> (dostęp 23.06.2023).

Zielonkowskie dęby

Dziedzictwo przyrodnicze jako dobro wspólne w procesie rewitalizacji.

Na terenie podobszaru rewitalizacji 2 znajduje się kolejny obiekt o szczególnych walorach środowiskowych i znaczeniu dla mieszkańców Zielonki, tj. Park Dębinki. Jest to największy park w mieście, na którego terenie znajduje się około 1 200 drzew. Kilkanaście z nich to pomniki przyrody. Park Dębinki oraz teren skarpy przy Urzędzie Miasta Zielonka to miejsca największej koncentracji pomników przyrody nie tylko na terenie obszaru rewitalizacji, ale i całego Miasta Zielonka. Na tyłach budynku UMZ ustanowiono bowiem aż 15 pomników przyrody, a na terenie Parku Dębinki znajduje się ich 11. W niektórych przypadkach status pomnika przyrody nadawano grupom kilku lub nawet kilkunastu dębów.

Inne pomniki przyrody na obszarze rewitalizacji znajdują się także przy ul. Wolności (podobszar rewitalizacji 2) oraz przy skrzyżowaniu ulic Sienkiewicza i Łukasińskiego (podobszar rewitalizacji 2). Podobnie jak w przypadku Glinianek, również te okazałe dęby, w cieniu których mieszkańcy Zielonki spędzają wolny czas lub przemierzają się załatwiając codzienne sprawy, należy potraktować jako dobro wspólne i potencjał do organizacji działań integrujących różnych interesariuszy procesu rewitalizacji.

Fot. 9. Zielonkowskie dęby – pomniki przyrody na tyłach budynku Urzędu Miasta Zielonka oraz w Parku Dębinki

Źródło: Projekty Miejskie

3.5. Diagnoza zjawisk przestrzenno-funkcjonalnych

Barьеры przestrzenne

Występowanie barier przestrzennych jako główne wyzwanie w zakresie integracji różnych części obszaru rewitalizacji.

Zjawiska w sferze przestrzenno-funkcjonalnej, występujące na obszarze rewitalizacji Miasta Zielonka, należy rozpatrywać w kontekście przebiegu głównych ciągów komunikacyjnych, jak i uwarunkowań przyrodniczych, które determinują sposób poruszania się po mieście oraz korzystania z usług i przestrzeni publicznych. Miasto przecina linia kolejowa nr E75, a także drogi wojewódzkie nr 634 oraz 631. Przez Zielonkę pomiędzy terenami zurbanizowanymi przepływa rzeka Długa.- Wskazana powyżej infrastruktura i elementy przestrzeni z jednej strony umożliwiają przemieszczanie się po Zielonce oraz stanowią ważne punkty orientacyjne, z drugiej jednak – są one barierami przestrzennymi, które dzielą miasto na różne części i utrudniają integrację lokalnej społeczności. Wyzwaniem dla władz Miasta Zielonka jest utrzymanie odpowiedniego stanu opisywanych powyżej elementów i ich otoczenia, co wymaga współpracy z instytucjami takimi jak Wody Polskie, PKP (rozdrobnionymi na kilka spółek) oraz Mazowiecki Zarząd Dróg Wojewódzkich.

Przebieg każdego z ciągów komunikacyjnych oraz rzeki Długiej ma również bezpośrednie przełożenie na codzienne funkcjonowanie mieszkańców Zielonki. Linia kolejowa nr E75 przecina podobzar rewitalizacji 2, ograniczając jednocześnie możliwe sposoby przedostania się na drugą stronę torów.-Jak wynika z konsultacji społecznych, pomimo bezkolizyjnych tuneli oraz przejść dla pieszych i rowerzystów pod torami kolejowymi, znajdującymi się na terenie podobzaru rewitalizacji 2 i w jego bezpośrednim sąsiedztwie, istnieje potrzeba budowy kolejnego tunelu (na wysokości ul. Przemysłowej), który ułatwi poruszanie się pomiędzy częściami Miasta Zielonka, położonymi po dwóch stronach torów.

Droga Wojewódzka nr 634 biegnie częściowo ul. Poniatowskiego i ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego, stanowiąc granicę osiedla Poligon (podobzar rewitalizacji 3). Liczba samochodów oraz bezpieczeństwo poruszania się po i wzdłuż tego ciągu komunikacyjnego w istotny sposób wpływa na mobilność różnych grup mieszkańców podobzaru rewitalizacji, którzy zamieszkują przy ul. Wyszyńskiego. Do drogi wojewódzkiej nr 631 prowadzi, m.in. ul. Długa, mająca status drogi gminnej, której znacząca część znalazła się w granicach podobzaru rewitalizacji 1. W latach 2018-2023 prowadzono prace projektowe i inwestycyjne, mające na celu rozbudowę tej drogi, uwzględniającą wymianę nawierzchni drogi oraz uspokojenie ruchu kołowego. Postulaty w tym zakresie były od lat zgłaszane przez mieszkańców ul. Długiej, a finalnie przełożyły się na poprawę komfortu ich poruszania się po najbliższej okolicy.

Granice drugiego podobzaru rewitalizacji (Centrum, osiedle Wolności i Glinianki) biegną częściowo wzdłuż koryta rzeki Długiej. Rzeka ta stanowi naturalną barierę odseparowującą ul. Długą (podobzar rewitalizacji 1) i jej okolice od centralnej części miasta Zielonka.

Innym ciągiem komunikacyjnym o centralnym znaczeniu dla poruszania się po mieście jest ul. Kolejowa. W tym przypadku Miasto Zielonka – inaczej niż w odniesieniu do dróg wojewódzkich 634 i 631 – ma bezpośredni wpływ na utrzymanie stanu nawierzchni i otoczenia

drogi, pomimo miejscami złożonej sytuacji prawnej w zakresie własności gruntu, po którym przebiega droga, będąca niegdyś drogą wojewódzką.

Scharakteryzowane powyżej bariery przestrzenne stanowią wyzwania w kontekście wdrażania idei miasta wspólnego i miasta zwartego (lub też popularnego obecnie tzw. miasta 15- minutowego), promowania mobilności aktywnej, a także tworzenia oferty usług publicznych oraz zapewniania infrastruktury dostępnej dla różnych grup mieszkańców.

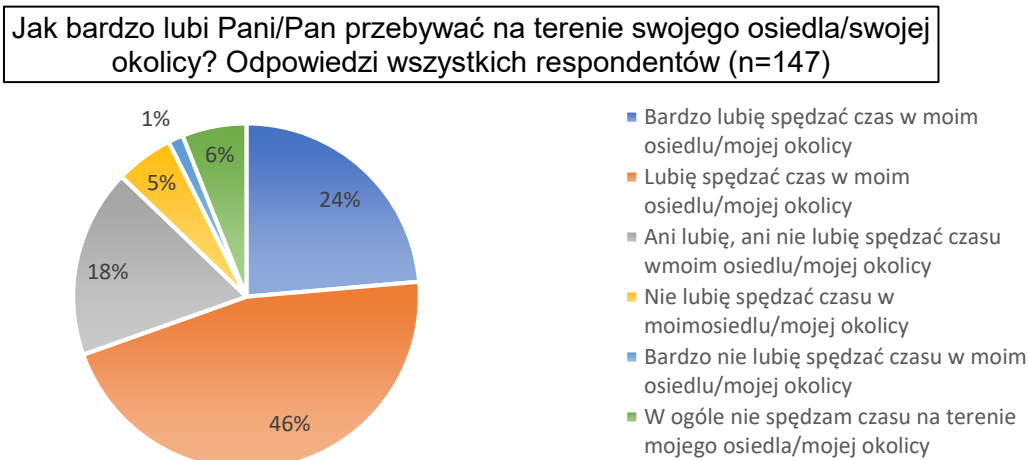
Walory terenów zielonych

Bliskość i charakter terenów zielonych głównym walorem obszaru rewitalizacji.

Dane liczbowe obrazujące sytuację w sferze przestrzenno-funkcjonalnej na obszarze rewitalizacji (występowanie przestrzeni publicznych oraz dostępność do żłobków i przedszkoli) świadczą o istotnym potencjale w kontekście projektowania kierunków procesu rewitalizacji w Mieście Zielonka.

Wnioski z analiz statystycznych potwierdzają wyniki ankiety przeprowadzonej wśród mieszkańców podczas prac nad pogłębioną diagnozą obszaru rewitalizacji. Z odpowiedzi respondentów wynika, że aż 70% z nich lubi lub bardzo lubi spędzać czas na terenie swojego osiedla lub w bezpośredniej okolicy. Bardzo niewielu z nich, bo zaledwie 6% ankietowanych, wskazało, że nie lubi lub bardzo nie lubi przebywać w swoim najbliższym otoczeniu.

Rycina 11. Poziom zadowolenia mieszkańców Zielonki z jakości najbliższego otoczenia

Źródło: Ankieta na potrzeby prac nad GPR

Opisane konkluzje pokrywają się z obserwacjami uczestników spacerów badawczych po podobszarach rewitalizacji. Z rozmów z mieszkańcami podobszaru rewitalizacji 1 (ul. i os. Długa) wynika ich wysoki poziom identyfikacji z bezpośrednim otoczeniem, niemniej jednak wskazywali oni również na potrzeby wprowadzenia zmian i usprawnień w przestrzeniach pomiędzy zabudową wielorodzinną (dotyczących np. placów zabaw, miejsc rekreacji, boisk, ławek, oświetlenia itp.). Mieszkańcy os. Polygon akcentowali natomiast utrudnienia związane z nasilającym się ruchem samochodowym w ul. Wojska

Polskiego i Prymasa Stefana Wyszyńskiego oraz z brakiem czytelnej lokalizacji miejsc/przestrzeni wspólnych sprzyjających integracji sąsiedzkiej.

Postawy mieszkańców

Wysoka świadomość mieszkańców w zakresie standardów i ochrony terenów zielonych jako potencjał do prowadzenia kompleksowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

W ostatnich latach na terenie obszaru rewitalizacji zrealizowano szereg działań, ukierunkowanych na poprawę stanu miejskiej zieleni, a także poprawę jakości przestrzeni publicznych. Do działań w tym zakresie można zaliczyć, m.in. nowe nasadzenia i zagospodarowanie strefy pomiędzy budynkami wielorodzinnymi na osiedlu przy ul. Długiej 18 (podobszar rewitalizacji 1), remont mostku na ul. Długiej, nasadzenia wzdłuż ul. Kolejowej wraz z rozmieszczeniem donic ograniczających parkowanie samochodów, remont ul. Wolności i nasadzenia na drodze do Glinianek. Sukcesywnie wymieniane są ławki i wiaty przystankowe; na terenie Parku Dębinki wymieniono z kolei wszystkie kosze na śmieci. Co istotne – i co należy uznać za potencjał w kontekście planowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych – działania podejmowane przez Miasto Zielonka w związku z przekształcaniami terenów zielonych, czy też utrzymaniem drzewostanu oraz wprowadzaniem obiektów małej architektury, stanowią przedmiot żywego zainteresowania mieszkańców miasta, którzy artykułują oczekiwania dotyczące zachowania wysokich standardów i wykorzystują sieci sąsiedzkie oraz media społecznościowe do podejmowania dialogu z urzędnikami. Świadczy to o występowaniu na obszarze rewitalizacji zasobów i kompetencji do partycypacyjnego projektowania rozwiązań w zakresie zielono-niebieskiej infrastruktury oraz realizacji kompleksowych przedsięwzięć związanych z ochroną klimatu.

Fot. 10. Zielony przystanek przy skrzyżowaniu ulic Kolejowej i Mickiewicza (po lewej) oraz uczestnicy spaceru badawczego wzdłuż ulicy i po os. Długa 18 na tle placu zabaw zmodernizowanego w 2020 r. (po prawej)

Źródło: Projekty Miejskie

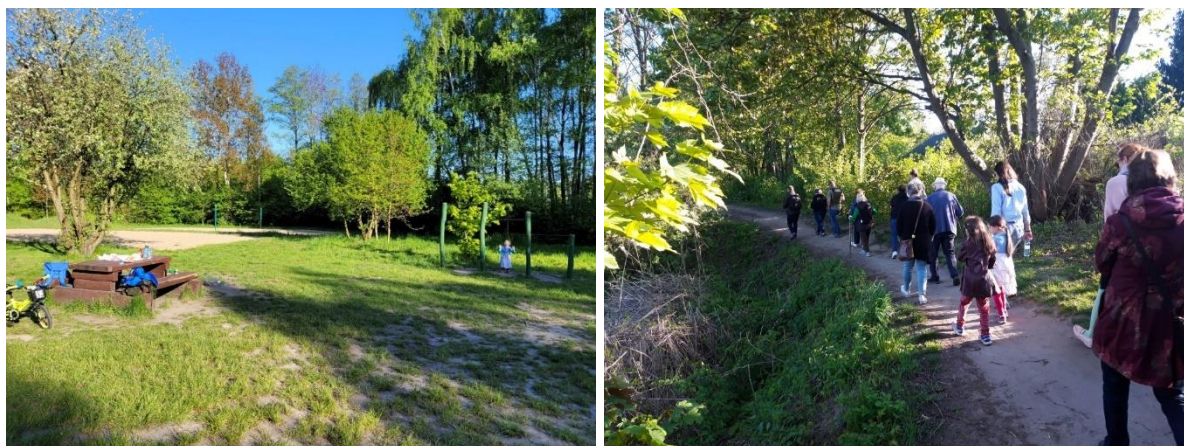
Przestrzenie publiczne w Centrum, na osiedlu Wolności i Gliniankach: potrzeba harmonizacji i poprawy estetyki, bez ingerencji w jej naturalne walory.

Każdy z podobszarów rewitalizacji cechuje się wyjątkowymi walorami, potencjałami, ale i potrzebami w zakresie zagospodarowania przestrzeni publicznych. Tematyka ta koresponduje z wnioskami z diagnozy sfery społecznej, w której sygnalizowano potrzebę stworzenia w Mieście Zielonka systemu tzw. „miejsz trzecich”, czyli miejsc/przestrzeni wspólnych sprzyjających spotkaniom i integracji różnych grup mieszkańców. Potrzeby w tym zakresie były artykułowane podczas spacerów badawczych, jak i warsztatów z młodzieżą oraz wywiadów z przedstawicielami Urzędu Miasta Zielonka. Poglębianą analizę tego zagadnienia warto rozpocząć od opisu podobszaru rewitalizacji 2 (Centrum, os. Wolności i Glinianki), na terenie którego znajdują się obiekty użyteczności publicznej, lokale usługowe oraz przestrzenie publiczne, z których korzystają lub do których dostęp powinni mieć wszyscy mieszkańcy Miasta Zielonka. Zidentyfikowane potrzeby i bariery związane z poprawą stanu zagospodarowania tego podobszaru dotyczą przede wszystkim:

- użytkowania przestrzeni na terenie Glinianek;
- zagospodarowania Parku Dębinki i Placu im. Jana Pawła II;
- zagospodarowania terenu przy torach kolejowych oraz targowiska miejskiego (bazarku);
- zapewnienia dostępności obiektom użyteczności publicznej i obiektom usługowym;
- likwidacji chaosu reklamowego.

Tereny rekreacyjne na Gliniankach mają wysoki walor dla mieszkańców Zielonki, co potwierdzają zaprezentowane wcześniej wyniki ankiety, jak również dla mieszkańców sąsiednich miejscowości, którzy poszukują alternatyw do spędzania czasu na świeżym powietrzu względem popularnego i pobliskiego Zalewu Zegrzyńskiego. Komunikację do i po terenie Glinianek znacząco poprawiła budowa ścieżki rowerowej, łączącej Zielonkę z Kobyłką.

Fot. 11 Glinianki – drewniany stół, boisko do siatkówki plażowej oraz urządzenia do ćwiczeń (po lewej stronie) oraz uczestnicy spaceru badawczego na fragmencie ścieżki spacerowej, wymagającej poprawy nawierzchni (po prawej stronie)

Źródło: Projekty Miejskie

W świetle zwiększającej się z roku na rok liczby użytkowników Glinianek, głównym wyzwaniem na przyszłość staje się zachowanie charakteru i walorów przyrodniczych tego terenu, a także stworzenie warunków do czerpania z naturalnych walorów Glinianek przez mieszkańców preferujących różne formy rekreacji: od grillowania i spotkań sąsiedzkich, poprzez spacer, Nordic Walking, bieganie i jeżdżenie na rowerze/rolkach, granie w siatkówkę, morsowanie, a na wędkowaniu kończąc. Co ważne, przestrzeń Glinianek powinna pozostać maksymalnie naturalną przestrzenią wspólną, tzn. taką na której w komforcie mogą przebywać w tym samym czasie osoby w różnym wieku, decydujące się na uprawianie różnych form aktywności lub wybierające odpoczynek w ciszy.

Innymi terenami o szczególnym znaczeniu dla powodzenia realizacji w Mieście Zielonka procesu rewitalizacji są Park Dębinki, Plac im. Jana Pawła II, teren „po koszarowcu” oraz teren dawnej bocznicy kolejowej.

Na obszarze pierwszej z tych przestrzeni znajdują się wyłączone z użytkowania korty tenisowe oraz teren po wyburzonym baraku. Poprawy estetyki wymagają również wejścia do parku, a także infrastruktura placu zabaw. Na potrzebę zmian w zarysowanym powyżej zakresie odpowiada zaprezentowana przez Miasto Zielonka w 2020 r. koncepcja nowego zagospodarowania Parku Dębinki, której priorytetem jest zachowanie naturalnego klimatu lubianej przez mieszkańców przestrzeni oraz zachowanie istniejącego drzewostanu.

Przestrzenią szczególnie cenioną przez mieszkańców Zielonki zimą, kiedy organizowane jest w jej obrębie miejskie lodowisko, jest Plac im. Jana Pawła II. Teren placu, ze względu na swój naturalny charakter, nie wymaga daleko idących przekształceń. Zasadne jest jednak nadanie placowi i jego otoczeniu funkcji, które zachęcą mieszkańców obszaru rewitalizacji do dłuższego przebywania w tej przestrzeni.

Fot. 12. Plac im. Jana Pawła II – widok od strony ul. Piastowskiej (po lewej stronie) oraz koncepcja zagospodarowania Parku Dębinki (po prawej stronie)

Źródło: Projekty Miejskie, Urząd Miasta Zielonka

Problemami, które można zaobserwować przy ulicach znajdujących się w Centrum Miasta Zielonka w sąsiedztwie z Placem im. Jana Pawła II oraz Parkiem Dębinki, są chaos reklamowy, a także słaba dostępność lokali usługowych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym z niepełnosprawnościami.

Nagromadzenie obszernych, wielobarwnych i niespójnych kolorystycznie szyldów reklamowych prowadzi do zanieczyszczenia przestrzeni i nie współgra z charakterem znajdujących się w pobliżu terenów zielonych. Z kolei podniesione progi wejść oraz brak lub nierówne rampy prowadzące do lokali usługowych utrudniają lub uniemożliwiają korzystanie z tych miejsc osobom z niepełnosprawnościami, czy też osobom starszym. Deficyty w tym zakresie występują również np. w lokalach handlowo-użytkowych położonych przy ul. Długiej oraz ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego.

Fot. 13. Chaos reklamowy oraz wejścia do lokali handlowo-usługowych, niedostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w budynkach zlokalizowanych w Centrum Miasta Zielonka

Źródło: Projekty Miejskie

Targowisko miejskie i przestrzeń przy torach kolejowych

Targowisko miejskie (bazarek) oraz docelowy parking samochodowy przy torach kolejowych: nowa wizytówka miasta lub miejsce narastania konfliktów o przestrzeń.

Przestrzenią w Centrum Zielonki (podobszar rewitalizacji 2), której stan zagospodarowania wymaga gruntownej poprawy, jest teren targowiska miejskiego (bazarku) oraz przyległy do niego teren rampy kolejowej, wypełniony w ciągu dnia samochodami. W przestrzeni tej codziennie przebywa bardzo wielu użytkowników, jednak nieład panujący na terenie targowiska oraz brak oferty gastronomicznej zniechęcają do chociaż chwilowego zatrzymania się w tej części miasta.

Jednym z deficytów, na który wskazywali uczestnicy konsultacji społecznych, jest także brak w Zielonce parkingu typu „parkuj i jedź”, dla którego naturalną lokalizacją jest teren pomiędzy targowiskiem (bazarkiem) a torami kolejowymi, tj. teren rampy kolejowej. Trudnością w zarządzaniu opisywaną przestrzenią jest brak własności gruntów Miasta Zielonka w tej lokalizacji, a także konieczność negocjowania znaczących zmian na terenie targowiska z prowadzącymi tam działalność przedsiębiorcami. Uwarunkowania te prowadzą do wniosku, że zmiany na terenie targowiska i w jego bezpośrednim sąsiedztwie mogą i powinny być wdrażane etapami, w oparciu o prototypowanie rozwiązań we współpracy z lokalną społecznością i otoczeniem społeczno-gospodarczym, a także – w odniesieniu do samego terenu targowiska – bez zakrojonych na szeroką skalę inwestycji infrastrukturalnych. Takie podejście daje szansę

na zbudowanie społecznego konsensusu wokół przeznaczenia tego terenu, a także na zmianę jego wizerunku bez znaczących nakładów finansowych.

Fot. 14. Targowisko miejskie i samochody parkujące w jego bezpośrednim sąsiedztwie

Źródło: Projekty Miejskie

Rozbudowa ulicy Długiej

Zrealizowana w 2023 r. rozbudowa ulicy Długiej szansą na innowacje w zakresie sposobu korzystania ze wspólnych przestrzeni.

W 2023 r. zakończono inwestycję drogową w zakresie rozbudowy ul. Długiej, uwzględniającą wymianę nawierzchni tej drogi oraz uspokojenie ruchu kołowego.

Mieszkańcy podobszaru rewitalizacji 1 generalnie wysoko oceniają jakość przestrzeni, w której żyją. Ich potrzeby w zakresie jej użytkowania dotyczą przede wszystkim:

- wykorzystania potencjału ogólnodostępnego skweru przy ul. Długiej jako miejsca spotkań;
- postawienia wiat śmietnikowych;
- poprawy bezpieczeństwa poruszania się dzieci i młodzieży wzdłuż ul. Długiej, a także po dochodzących do niej prostopadle ulicach prowadzących, m.in. do Szkoły Podstawowej nr 2 im. Mikołaja Kopernika;
- wygospodarowania terenu na niewielkie boisko sportowe dla dzieci i młodzieży z terenu osiedla.

Mieszkańcy ul. Długiej oraz przyległego osiedla Długa 18, podczas spaceru badawczego po podobszarze rewitalizacji 1, podkreślali swoje przywiązanie do ich najbliższego sąsiedztwa.

Otwarcie ulicy Długiej po rozbudowie można uznać za dobrą okazję do tego, by ożywić istniejące w jej bezpośrednich przyległościach przestrzenie publiczne, jak również samą ulicę Długą (na odcinku objętym pierwszym podobszarem rewitalizacji) i wypełnić je aktywnościami integrującymi mieszkańców w różnym wieku.

Fot. 15. Rozbudowa ul. Długiej (po lewej stronie) oraz mieszkańcy ul. i os. Długa w miejscu spotkań młodzieży pomiędzy budynkami mieszkalnymi na terenie podobszaru rewitalizacji 1 (po prawej stronie)

Źródło: Projekty Miejskie

Przestrzenie publiczne na osiedlu Poligon

Znane wszystkim mieszkańcom przestrzenie publiczne do przekształcenia i nieznanymi nowym mieszkańcom.

Mieszkańcy trzeciego z podobszarów rewitalizacji dostrzegają potrzebę dwutorowych działań w zakresie przekształceń przestrzeni publicznych, uzupełnionych o rozwiązania poprawiające bezpieczeństwo poruszania się po tej części miasta. Po pierwsze – zmiany zagospodarowania i miejscami nadania im nowych funkcji wymagają: „teren po koszarowcu” oraz teren dawnej bocznicy kolejowej. Po drugie – konieczne jest wyjście naprzeciw wyzwaniom związanym z grodzeniem nowo powstających budynków wielorodzinnych, które lokalizowane są na terenie osiedla Poligon lub w jego bezpośrednim sąsiedztwie. Grodzenie budynków i osiedli miejskich jest zjawiskiem negatywnym, przyczyniającym się do budowania napięć między grupami mieszkańców oraz utrudniającym korzystanie z usług i dóbr publicznych oraz integrację mieszkańców. Działania w zakresie zachęcania do niegrodzenia osiedli, uzupełnione o poprawę funkcjonalności istniejących i zapomnianych niekiedy przestrzeni publicznych, mogą ułatwić spokojną rozmowę o wspólnych problemach mieszkańców – zarówno nowych, jak i starych budynków na terenie podobszaru rewitalizacji 3. Na terenie os. Poligon i w jego bezpośrednim sąsiedztwie mieszkają osoby, które angażowały się, m.in. w oczyszczanie „terenu po koszarowcu”, co stanowi istotny potencjał w kontekście planowania partycypacji społecznej przy projektowaniu konkretnych interwencji.

Istotnym wątkiem, poruszonym w toku konsultacji społecznych w odniesieniu do os. Poligon, jak i pozostałych podobszarów, jest konieczność uzgadniania kierunków procesu rewitalizacji i konkretnych przedsięwzięć z interesariuszami takimi jak wspólnoty i spółdzielnie mieszkaniowe, indywidualni właściciele gruntów i nieruchomości, czy też podmiotami jak np. PKP (podobszar rewitalizacji 2) oraz Nadleśnictwo Drewnica (podobszar rewitalizacji 1).

Innym wspólnym wątkiem dla całego obszaru rewitalizacji jest zły stan tablic informacyjnych z siatkami ulic i lokalizacją budynków, co utrudnia zlokalizowanie się w danej przestrzeni miasta, w szczególności dla osób ze szczególnymi potrzebami, jak i negatywnie wpływa na wizerunek każdego z podobszarów rewitalizacji.

Fot. 16. Osiedle Polygon i jego bezpośrednie sąsiedztwo

Źródło: Projekty Miejskie

Bariery architektoniczne

Likwidacja barier architektonicznych w dostępie do obiektów użyteczności publicznej jako wyzwanie widoczne na każdym z podobszarów rewitalizacji.

Jak pokazały wyniki ankiety, mieszkańcy Zielonki dobrze oceniają dostęp do oferty kulturalnej, oferty kulturalno-sportowej dla młodzieży, czy też dostęp do wydarzeń sportowych. O ile jednak różnorodność wydarzeń, czy też projektów kierowanych do różnych grup mieszkańców stoi na wysokim poziomie. Problemem, zgłaszanym powszechnie przez przedstawicieli instytucji publicznych, jest niewystarczająca baza lokalowa oraz dostosowanie obiektów do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami.

Wniosek ten dotyczy obiektów użyteczności publicznej położonych na każdym z podobszarów rewitalizacji i odwiedzanych codziennie przez setki mieszkańców Zielonki. Obiektami tymi są m.in.:

- Miejska Biblioteka Publiczna przy ul Długiej 18 oraz Filia nr 4 MBP, zlokalizowana w budynku przy ul. Kolejowej 11;
- Ośrodek Pomocy Społecznej przy ul. Literackiej 20;
- Ośrodek Kultury i Sportu przy ul. Łukasieńskiego 1/3;
- Klub Seniora „Babie lato” przy ul. Prymasa Stefana Wyszyńskiego 7D oraz Filia nr 3 MBP;
- Klub Senior+ przy ul. Przemysłowej 4.

Rozwiązanie problemów w zakresie dostępności budynków wymienionych powyżej, ale i innych obiektów użyteczności publicznej, korzystnie wpłynie na możliwości niwelowania problemów społecznych na obszarze rewitalizacji oraz poprawi sposób postrzegania tych miejsc przez wszystkich mieszkańców Zielonki.

Fot. 17. Wejścia do budynków – Filii nr 4 Miejskiej Biblioteki Publicznej przy ul. Kolejowej 11 (po lewej stronie) oraz Ośrodka Kultury i Sportu przy ul. Łukasińskiego 1/3

Źródło: Projekty Miejskie

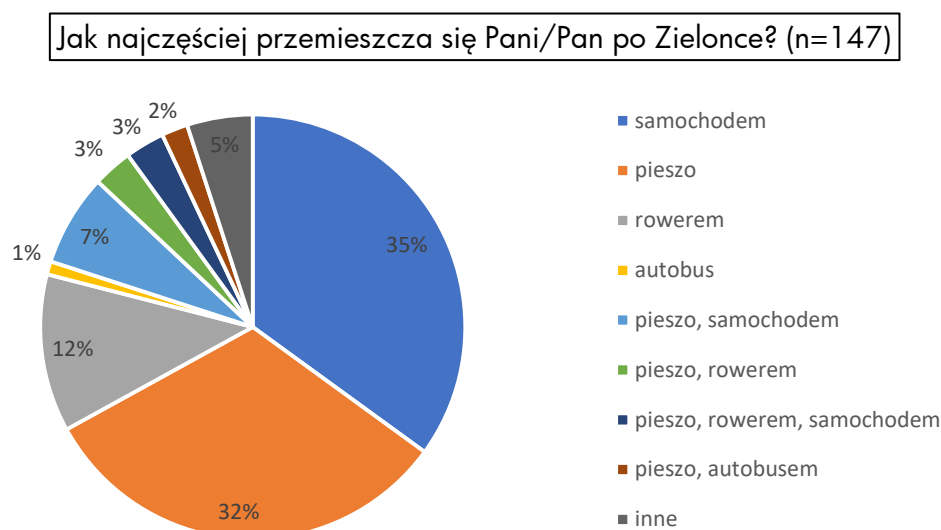
Mobilność piesza i rowerowa oraz transport publiczny

Wspieranie mobilności pieszej i rowerowej oraz rozwój transportu publicznego jako warunek zrównoważonego rozwoju miasta oraz szansa na osiągnięcie celów procesu rewitalizacji.

Polityka miasta w zakresie transportu i mobilności powinna być brana pod uwagę przy pracach nad programowaniem procesu rewitalizacji, jak i podczas wdrażania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Jej założenia, z jednej strony mogą wspierać, np. tworzenie połączeń pomiędzy różnymi częściami obszaru rewitalizacji, jak i służyć osiągnięciu celów związanych z redukcją zanieczyszczeń powietrza.

Z odpowiedzi respondentów na pytanie dotyczące najczęstszego sposobu przemieszczania się po mieście, zawartego w ankiecie przeprowadzonej na potrzeby prac nad pogłębioną diagnozą obszaru rewitalizacji wynika, że najwięcej mieszkańców Zielonki przemieszcza się po mieście samochodem (35%) albo pieszo (32%). Dla około 12% mieszkańców, głównym środkiem komunikacji jest rower, a zaledwie jeden ankietowany wskazał, że środkiem tym jest autobus. 20% mieszkańców wybrało z kolei odpowiedzi wskazujące na poruszanie się po mieście na różne sposoby. Istnieje zatem pole do prowadzenia działań zwiększających udział przemieszczania się po mieście rowerem i pieszo, a także do poprawiania w Zielonce oferty komunikacji autobusowej.

Rycina 12. Sposoby przemieszczania się mieszkańców po Mieście Zielonka

Źródło: Ankieta na potrzeby prac nad GPR

Miasto Zielonka inwestuje od lat w rozbudowę sieci rowerowej, jednak wnioski z rozmów z mieszkańcami (w tym z młodzieżą) oraz przedstawicielami Urzędu Miasta Zielonka pokazują, że jest to sieć niepełna, która wymaga uzupełnienia i udoskonalenia, np. w zakresie wydzielania odrębnej przestrzeni dla pieszych i rowerzystów, czy też poszerzania dróg rowerowych. Problemem obecnie jest np. bezpieczne przejechanie rowerem trasą pomiędzy trzema podobszarami rewitalizacji. Wyzwaniem jest też edukowanie kierowców samochodów, pieszych i rowerzystów w zakresie tego, jak wspólnie i w zgodzie korzystać z infrastruktury drogowej w mieście. Wniosek taki płynie np. z obserwacji zachowań komunikacyjnych osób przemieszczających się wzdłuż ul. Literackiej, gdzie obok pasa dla samochodów biegnie ścieżka rowerowa.

Ważnym elementem w przestrzeni miasta zachęcającym do korzystania z rowerów są stojaki, do których można je przypiąć. Jak widać na poniższych fotografiach, zapotrzebowanie na stojaki w rejonie głównych punktów komunikacyjnych w Centrum miasta przekracza możliwości, jakie daje dostępna infrastruktura. Za prowadzonymi w mieście akcjami promocyjnymi w zakresie korzystania z roweru jako ważnego środka komunikacji, powinny podążać kompleksowe działania w zakresie poprawy rowerowej infrastruktury, realizowane równolegle do inwestycji zwiększających długość i poprawiających stan chodników w mieście.

Fot. 18. Parkingi rowerowe na terenie podobszaru rewitalizacji 2 (okolice Szkoły Podstawowej nr 4 im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego oraz dworca kolejowego, a także infrastruktura piesza przy ul. Piastowskiej)

Źródło: Projekty Miejskie

Na terenie Miasta Zielonka funkcjonują trzy współfinansowane z budżetu miasta linie autobusowe. Każda z nich przebiega przez teren obszaru rewitalizacji.

W ostatnich latach w Zielonce istotnie zwiększono pracę przewozową, a także znacznie zwiększyła się liczba osób korzystających z oferty transportu zbiorowego, w tym najmłodszych mieszkańców miasta. Zaczęto również eksperymentować z podejściem do transportu, przełamującym sektorowe podejście do świadczenia usług w tej sferze. Dowodem na to jest utworzenie Zespołu ds. Transportu w ramach struktur Urzędu Miasta Zielonka.

Grupa urzędników zaproponowała zwiększenie ilości kursów i skrócenie tras przejazdów autobusów publicznej komunikacji zbiorowej. Wdrożenie rekomendacji Zespołu przełożyło się na wzrost liczby pasażerów na poziomie 8 000 pasażerów/tydzień (dane za listopad i grudzień 2022 r.), co jest wynikiem porównywalnym w Obszarze Funkcjonalnym Warszawy jedynie do Piaseczna.

Powyższe doświadczenia dowodzą dużego potencjału i otwartości urzędników na testowanie na obszarze rewitalizacji rozwiązań, które przełożą się, np. na większe możliwości korzystania z oferty kulturalno-sportowej dla mieszkańców podobszarów rewitalizacji oddalonych od Centrum Miasta Zielonka.

3.6. Diagnoza zjawisk technicznych

Gminny zasób nieruchomości

W zakresie gospodarowania gminnym zasobem nieruchomości istnieje potrzeba poprawy dostępności miejskiej infrastruktury usługowej oraz rozszerzenia komponentu mieszkaniowego o segment mieszkalnictwa dostępnego.

Na terenie obszaru rewitalizacji znajdują się liczne miejskie budynki użyteczności publicznej oraz komunalne lokale mieszkalne. Mimo istotnych nakładów finansowych, przeznaczonych w ostatnich latach na poprawę stanu infrastruktury miejskich budynków użyteczności publicznej, w dalszym ciągu na obszarze rewitalizacji występują w tym zakresie bardzo duże potrzeby. Dotyczą one zarówno modernizacji istniejących obiektów, jak i powstawania nowych budynków. Szczególnych nakładów pod kątem możliwości utrzymania i rozwoju oferty usług publicznych oraz zapewnienia dostępności obiektów dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami, wymagają m.in. siedziby: Ośrodka Kultury i Sportu, Miejskiej Biblioteki Publicznej i jej filii oraz Ośrodka Pomocy Społecznej. Nowe inwestycje infrastrukturalne dają szansę na wdrażanie rozwiązań efektywnych energetycznie oraz wykorzystywanie potencjału technologii *smart city* i cyfryzacji do optymalizacji kosztów funkcjonowania miejskiej infrastruktury (np. wykorzystanie cyfrowych bliźniaków). Chociaż w latach ubiegłych dokonano już termomodernizacji wszystkich miejskich budynków użyteczności publicznej, to na rynku są dostępne nowe technologie, pozwalające na coraz bardziej efektywne energetycznie zarządzanie nieruchomościami. Proces rewitalizacji jest szansą na wdrażanie w mieście nowych rozwiązań w tym zakresie. Ważnym potencjałem w kontekście realizacji inwestycji, mających na celu poprawę stanu miejskiej infrastruktury, jest rozmieszczanie na obszarze rewitalizacji niebiesko-zielonej infrastruktury oraz instalacji odnawialnych źródeł energii.

Priorytetem w zakresie inwestycji Miasta Zielonka w komunalne budynki mieszkalne było w ostatnich latach stopniowe doprowadzanie instalacji wodociągowo-kanalizacyjnej oraz wyposażanie lub wymiana w lokalach instalacji elektrycznych. Poprzez realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych, Miasto Zielonka może oddziaływać na znaczną część własnych zasobów mieszkaniowych. Tylko na terenie osiedla przy ul. Długiej 18 (podobszar rewitalizacji 1), Centrum i os. Wolności (podobszar rewitalizacji 2) oraz os. Poligon (podobszar rewitalizacji 3) znajduje się łącznie niemal 25% zasobu mieszkań komunalnych w Zielonce. Największa koncentracja przestrzenna gminnych lokali mieszkalnych występuje na podobszarze rewitalizacji 1 (ul. i os. Długa).

Na strukturę zasobów mieszkaniowych miasta na obszarze rewitalizacji składają się lokale w budynkach wolnostojących, lokale we wspólnotach mieszkaniowych oraz lokale w Spółdzielni Mieszkaniowej²⁹. Dobra współpraca Miasta Zielonka ze wspólnotami oraz spółdzielniami mieszkaniowymi na terenie obszaru rewitalizacji jest istotnym potencjałem nie tylko w kontekście inwestycji poprawiających stan techniczny budynków (również tych niebędących w zasobach komunalnych), ale i organizacji działań ukierunkowanych na integrację i aktywizowanie społeczności sąsiedzkich.

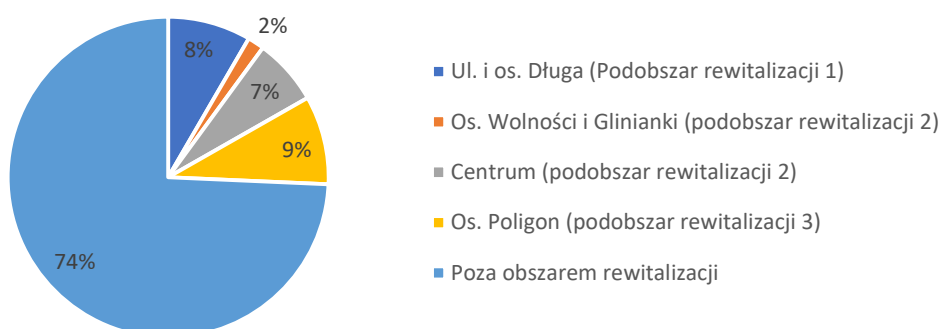
²⁹ Wieloletni Program Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Miasta Zielonka na lata 2021-2025.

Tabela 6. Lokale komunalne w Mieście Zielonka

Część obszaru rewitalizacji	Ul. i os. Długa (podobszar rew. 1)	Os. Wolności i Glinianki (podobszar rew. 2)	Centrum (podobszar rew. 2)	Os. Poligon (podobszar rew. 3)	MIASTO ZIELONKA
Liczba lokali komunalnych	15	3	12	16	179

Źródło: Urząd Miasta Zielonka

Rycina 13. Miejsce położenia lokali komunalnych w Mieście Zielonka

Źródło: Ankieta na potrzeby prac nad GPR

Na terenie obszaru rewitalizacji znajdują się, m.in. komunalne budynki wielorodzinne przy ul. Piastowskiej 15 oraz Krasińskiego 30 (podobszar rewitalizacji 2). W przypadku budynku przy ul. Piastowskiej 15, Miasto Zielonka pozyskało dofinansowanie na inwestycję polegającą na nadbudowie na istniejącym budynku czterech mieszkań komunalnych z przeznaczeniem dla rodzin wielodzietnych.

Szczególnym wyzwaniem, ze względu na nagromadzenie problemów społecznych wśród mieszkańców, pozostaje natomiast poprawa stanu infrastruktury w budynku przy ul. Krasińskiego 30, w którym liczne lokale pozostają w złym stanie technicznym, jak również w jego bezpośrednim otoczeniu.

Fot. 19. Mieszkalne budynki komunalne przy ul. Piastowskiej 15 (po lewej) oraz przy ul. Krasińskiego 30 (po prawej)

Źródło: Projekty Miejskie

Kolejnym budynkiem komunalnym znajdującym się na obszarze rewitalizacji i wymagającym interwencji jest nieużytkowana nieruchomość przy ul. Piastowskiej 21. Jest to obiekt położony w atrakcyjnej lokalizacji, z potencjałem do rozwoju usługowych funkcji miastotwórczych. Pomimo tego, że jego wykorzystanie wymaga znacznych nakładów finansowych, to w kontekście potrzeb obszaru rewitalizacji – w zakresie integracji i aktywizacji: młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, seniorów, czy też rodzin z dziećmi – jest to zasób, który należy zagospodarować na potrzeby lokalnej społeczności.

Fot. 20. Budynek komunalny przy ul. Piastowskiej 15

Źródło: Projekty Miejskie

Infrastruktura drogowa

Rozwój infrastruktury drogowej na obszarze rewitalizacji wymaga kompleksowego podejścia, uwzględniającego bezpieczeństwo i potrzeby wszystkich użytkowników ruchu drogowego.

Na terenie obszaru rewitalizacji były w ostatnich latach realizowane inwestycje, mające na celu poprawę stanu infrastruktury drogowej. Rozbudowy doczekała się m.in. ul. Długa (podobszar rewitalizacji 1) Innym przykładem inwestycji poprawiającej skomunikowanie obszaru rewitalizacji jest tunel (wybudowany przez PKP), który połączył

ul. Inżynierską z ul. Leśną. Tam gdzie to jest możliwe, rozwijana jest też infrastruktura rowerowa.

Na obszarze rewitalizacji, jak i w jego bezpośrednim sąsiedztwie istnieje potrzeba realizacji dalszych inwestycji drogowych. Jedną z głównych potrzeb jest poprawa bezpieczeństwa i stanu infrastruktury pieszo-rowerowej poprzez stworzenie sieci połączeń rowerowych oraz uzupełnienie brakujących elementów ciągów pieszych. Ważnym komponentem tych działań jest rozbudowa istniejących i tworzenie nowych parkingów i wiat rowerowych w miejscach dostosowanych do potrzeb użytkowników na terenie całego obszaru rewitalizacji (np. przy węzłach komunikacyjnych, szkołach, MBP i jej filiach, lokalach gastronomicznych i handlowo-usługowych). Potencjałami, które należy wykorzystać w realizacji tych przedsięwzięć są wysoka świadomość urzędników miejskich w Zielonce oraz doświadczenia innych polskich i europejskich miast w zakresie wdrażania koncepcji miasta 15-minutowego.

Wyzwaniem w kontekście zarządzania przestrzenią oraz infrastrukturą drogową na obszarze rewitalizacji jest wypracowanie polityki parkingowej, odpowiadającej z jednej strony na potrzeby mieszkańców, a z drugiej – wpisującej się w założenia zrównoważonej mobilności miejskiej.

3.7. Zasoby dotyczące dziedzictwa kulturowego

Historia i tożsamość miasta

Obszar rewitalizacji jako część dziedzictwa kulturowego Miasta Zielonka.

Na obszarze rewitalizacji znajduje się kilka obiektów o dużej wartości kulturowej, powiązanych z historią i tożsamością miasta:

- Glinianki są terenem przemysłowym, a obecnie jest to popularne, nie tylko wśród mieszkańców Zielonki, miejsce odpoczynku i rekreacji. Historia tego miejsca powiązana jest jednak z dawnym dziedzictwem przemysłowym miasta, którego częścią były cegielnie. W latach 20. XX w. w miejscu dzisiejszych stawów zaczęto wydobywać surowce, wykorzystywane do produkcji cegieł i dachówek. Działalność przemysłowa na terenie Glinianek ustała na początku lat 90. ub. w.
- Przy ul. Kolejowej 11 znajduje się najstarszy zachowany budynek mieszkalny w mieście, pokryty czterospadowym dachem mansardowym, z kominem z drugiej połowy XVIII w. po środku tego budynku. Od 2022 r. mieści się w nim Filia nr 4 Miejskiej Biblioteki Publicznej i prowadzone są tu liczne działania zachęcające mieszkańców do integracji i dialogu, również na temat dawnego i współczesnego dziedzictwa.
- W 2022 r. na ścianie budynku przy ul. Kolejowej 11 odsłonięto pierwszy w Zielonce publiczny mural. Została na nim upamiętniona postać, związanego z miastem, Leopolda Janikowskiego – uczestnika pierwszej polskiej udokumentowanej wyprawy do Afryki. W bliskim sąsiedztwie obszaru rewitalizacji (tj. przy ul. ks. Skorupki) mieści się dawna letniskowa posiadłość badacza.
- Kościół parafialny p.w. Matki Bożej Częstochowskiej w Zielonce to obecnie nie tylko miejsce zaspokajania potrzeb duszpasterskich, ale też przestrzeń organizacji wydarzeń artystycznych i kulturalnych. Obiekt ten, którego budowa rozpoczęła się w 1937 r., był również świadkiem ważnych i trudnych wydarzeń historycznych Zielonki.

- Budynek Domu Pomocy Społecznej (DPS), mieszczący się przy ul. Józefa Poniatowskiego 29, to zabytek neorenesansowej architektury, oddany do użytku w 1902 r. Zaprojektował go wybitny polski architekt Stefan Szyller. Okazały budynek, wraz z sąsiadującym z nim rozległym terenem parkowo-ogrodowym oraz położoną na nim tężnią, tworzy przestrzeń o wysokich walorach estetycznych. Na początku budynek DPS pełnił funkcję schroniska dla nauczycielek, a także centrum życia religijnego.
- Budynek Wojskowego Instytutu Technicznego Uzbrojenia to obiekt będący częścią militarnej historii miasta. W 1926 r. w tym miejscu powstał Instytut Badań Artylerii, przemianowany w 1927 r. na Instytut Badań Materiałów Uzbrojenia, a potem w 1935 r. na Wojskowy Instytut Techniczny Uzbrojenia. Pracownicy Instytutu jeszcze przed wojną opracowali 112 konstrukcji uzbrojenia oraz ponad 200 ulepszeń i modernizacji sprzętu wojskowego. Do dziś WITU stanowi wojskową jednostkę badawczo-rozwojową, która pełni ważną rolę w dostarczaniu nowoczesnych rozwiązań w zakresie uzbrojenia i sprzętu technicznego.

3.8. Synteza diagnozy obszaru rewitalizacji wraz z analizą problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych, w tym wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych.

Szczegółowa diagnoza obszaru rewitalizacji objęła analizę negatywnych zjawisk społecznych, gospodarczych, środowiskowych, przestrzenno-funkcjonalnych oraz technicznych, a także zasoby dziedzictwa kulturowego. Prace diagnostyczne pozwoliły na identyfikację głównych problemów, potrzeb i potencjałów rozwojowych i umożliwiły wskazanie wzajemnych powiązań gospodarczych, społecznych i środowiskowych pomiędzy scharakteryzowanymi zjawiskami. Szczegółowa diagnoza spełnia tym samym wymagania, wynikające zarówno z ustawy o rewitalizacji, jak i „Zasad realizacji instrumentów terytorialnych w Polsce w perspektywie finansowej UE na lata 2021-2027”. GPR stanowi jednocześnie strategię IIT w myśl ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 r. o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021–2027.

Problemy i potrzeby

Obszar rewitalizacji jest miejscem szczególnej w skali miasta przestrzennej koncentracji problemów bezrobocia oraz uzależnienia mieszkańców od pomocy społecznej. Problemy te są najbardziej widoczne na ul. i os. Długa (podobszar rewitalizacji 1) oraz w Centrum (podobszar rewitalizacji 2). Występowanie tych problemów przekłada się także na utrwalanie negatywnego wizerunku całych osiedli, co prowadzi do ich społecznej stygmatyzacji. Dotyczy to również os. Wolności (podobszar rewitalizacji 2). Istnieje w związku z tym potrzeba realizacji długofalowych projektów, skierowanych na pomoc najuboższym osobom i całym rodzinom, w których będą uwzględniane problemy mieszkańców z różnych grup wiekowych.

Na obszarze rewitalizacji zamieszkuje wiele osób, posiadających orzeczenia o niepełnosprawności (najwięcej na podobszarze rewitalizacji 1). Głównym problemem w zakresie wsparcia osób z niepełnosprawnościami jest niedostateczna oferta kierowana

do członków ich rodzin lub opiekunów. Potrzeby dotyczą przede wszystkim poszerzenia programu opieki wychowawczej i zapewnienia w tym celu niezbędnej bazy lokalowej.

Na obszarze rewitalizacji występują dotyczące całych rodzin i ich otoczenia problemy bezradności i zagrożenia wykluczeniem społecznym. Co jednak szczególnie niepokojące, nakładają się na nie trudności oraz dysfunkcje, wzmacniane przez dynamiczne zmiany środowiska społeczno-gospodarczego. Skutkuje to m.in. rosnącą liczbą dzieci i młodzieży z orzeczeniami o potrzebie specjalnego kształcenia oraz narastającymi problemami wychowawczymi. Prowadzi to do konieczności realizacji projektów ukierunkowanych na włączenie społeczne i wsparcie rodzin oraz kształtowanie umiejętności wychowawczych rodziców. Istnieje również potrzeba wzmocnienia instytucji odpowiedzialnych za kształtowanie oferty edukacyjnej, kulturalnej i za realizację zadań z zakresu opieki społecznej.

Wyzwaniem, przed jakim stoją w Zielonce Miejska Biblioteka Publiczna, Ośrodek Kultury i Sportu, czy też Ośrodek Pomocy Społecznej, jest między innymi rozwijanie oferty czasu wolnego dla młodzieży i realizacja przedsięwzięć uwzględniających potrzeby całych rodzin. Instytucje te potrzebują modernizacji istniejących i budowy nowych obiektów, co umożliwi realizację ich zadań w skali adekwatnej do potrzeb mieszkańców obszaru rewitalizacji i pozwoli przezwyciężyć bariery w zakresie niewystarczającej dostępności oraz złego stanu miejskich budynków użyteczności publicznej. Wyzwaniem i potrzebą w sferze społecznej jest także wspieranie integracji sąsiedzkiej i inicjatyw lokalnych. Barię w tym zakresie jest brak ogólnodostępnych miejsc spotkań i integracji w każdym z podobszarów rewitalizacji. Wskazuje to na potrzebę tworzenia dostępnych i wielofunkcyjnych przestrzeni, z których będą mogły w różnym czasie korzystać nieformalne inicjatywy i niewielkie grupy mieszkańców, jak i organizacje pozarządowe. Ważną potrzebą w kontekście planowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych jest również uporządkowanie harmonogramu imprez kulturalnych, sportowych i edukacyjnych organizowanych w mieście.

Na osiedlu przy ul. Długiej (podobszar rewitalizacji 1), os. Wolności (podobszar rewitalizacji 2) oraz os. Poligon (podobszar rewitalizacji 3) mieszka wielu seniorów. Wraz z rozwojem oferty kierowanej do najstarszych mieszkańców miasta, pojawia się potrzeba inwestycji infrastrukturalnych poprawiających dostępność architektoniczną obiektów oraz przestrzeni publicznych, jak i działań wspierających dostępność cyfrową i informacyjno-komunikacyjną. Wyzwaniem w zakresie organizacji pomocy dla osób ze szczególnymi potrzebami jest też tworzenie oferty wsparcia, uwzględniającej ich rodziny oraz opiekunów.

Na każdym z podobszarów rewitalizacji istnieje szerokie pole do poprawy poczucia bezpieczeństwa mieszkańców. Istnieje w tym zakresie potrzeba realizacji różnorodnych przedsięwzięć infrastrukturalnych i społecznych oraz wdrażania rozwiązań zarządczych, które poprawią komfort przebywania i poruszania się po obszarze rewitalizacji, a także korzystnie wpłyną na postrzeganie podobszarów rewitalizacji przez pozostałych mieszkańców Miasta Zielonka.

Głównym problemem, który występuje na obszarze rewitalizacji w sferze gospodarczej, jest brak stałych mechanizmów współpracy samorządu z lokalnymi przedsiębiorcami. Brakuje również systemu wspierania osób, które planują podjęcie działalności gospodarczej. Istnieje w związku z tym potrzeba koordynacji działań w tym zakresie, a także stworzenia oferty wspierania lokalnych przedsiębiorców, w tym miejsca spotkań i nawiązywania relacji dla miejscowego biznesu. Problemami na każdym z podobszarów rewitalizacji są ograniczona

dostępność obiektów usługowych dla osób ze szczególnymi potrzebami, jak i chaos reklamowy, widoczny szczególnie w Centrum Miasta.

W odniesieniu do zjawisk środowiskowych problemem są przekroczenia norm emisji zanieczyszczeń na terenie całego obszaru rewitalizacji. Szczególnie wysoka koncentracja budynków generujących niską emisję występuje przy ul. Długiej (podobszar rewitalizacji 1), a ich największa liczba na terenie Centrum (podobszar rewitalizacji 2). Ponadto, pomimo rozbudowanej oferty programów dotacyjnych, tempo wymiany źródeł ciepła w budynkach naruszających normy nie jest wystarczające. Istnieje w związku z tym potrzeba zwiększenia skali działań z zakresu walki z niską emisją oraz skutecznego zachęcania mieszkańców do inwestowania w wymianę źródeł ciepła.

Dobrami wspólnymi, uznawanymi przez mieszkańców Zielonki za szczególne walory w kontekście prowadzenia procesu rewitalizacji, są dziedzictwo przyrodnicze oraz bliskość i charakter terenów zielonych. W odniesieniu do Glinianek istnieje potrzeba ochrony walorów przyrodniczych i zachowania funkcji tego terenu, a także zwiększenia wiedzy na temat procesów, które mają wpływ na jego bioróżnorodność. Na terenie całego obszaru rewitalizacji występuje też potrzeba poprawy estetyki przestrzeni publicznych, ale bez ingerencji w jej naturalne walory. Taki kierunek interwencji pozwoli na realizację kompleksowych przedsięwzięć (infrastrukturalnych, społecznych, edukacyjnych), sprzyjających klimatowi oraz podnoszących świadomość ekologiczną mieszkańców.

Główne problemy obszaru rewitalizacji w sferze przestrzenno-funkcjonalnej to:

- występowanie barier przestrzennych (tory kolejowe, drogi, rzeka), które utrudniają integrację różnych części obszaru rewitalizacji;
- nierówny dostęp mieszkańców podobszarów rewitalizacji do atrakcyjnych terenów rekreacji i terenów zielonych;
- zły stan przestrzeni na targowisku miejskim oraz na terenie przy torach kolejowych;
- występowanie barier architektonicznych w dostępie do obiektów użyteczności publicznej i lokali usługowych;
- gromadzenie nieruchomości na os. Poligon;
- niezadowalający stan infrastruktury pieszej i rowerowej.

Potrzeby w sferze funkcjonalno-przestrzennej obszaru rewitalizacji obejmują natomiast, m.in.:

- poprawę dostępności obiektów publicznych i obiektów usługowych dla osób ze szczególnymi potrzebami;
- wdrażanie rozwiązań wspierających zrównoważoną mobilność i wdrażanie idei miasta zwartej;
- realizację inwestycji w błękitno-zieloną infrastrukturę oraz rozwiązań opartych o przyrodę (ang. *nature-based solutions*);
- wykorzystywanie modernizowanej i nowej infrastruktury do wspierania integracji społecznej, przeciwdziałania wykluczeniu oraz budowania oferty czasu wolnego dla mieszkańców obszaru rewitalizacji.

W sferze technicznej problemem na każdym z podobszarów rewitalizacji jest niezadowalający stan obiektów użyteczności publicznej. Szczególnie na terenie podobszaru rewitalizacji 2 (Centrum) występuje także problem złego stanu komunalnych budynków mieszkalnych. Oprócz potrzeb w zakresie poprawy dostępności miejskiej infrastruktury usługowej i stanu

budynków mieszkalnych istnieje również potrzeba rozszerzenia komponentu mieszkaniowego o segment mieszkalnictwa dostępnego, jako odpowiedź na globalne trendy związane z rosnącymi cenami nieruchomości. Wobec niezadowalającego stanu dróg i infrastruktury pieszo-rowerowej istnieje też potrzeba realizacji w tym zakresie inwestycji, które będą uwzględniały bezpieczeństwo i potrzeby wszystkich użytkowników ruchu drogowego.

Potencjały rozwojowe

Najważniejszymi potencjałami rozwojowymi obszaru rewitalizacji, które mogą być wykorzystywane w procesie rewitalizacji, są:

- **Zaangażowani mieszkańcy.** Mieszkańcy obszaru rewitalizacji czują się związani ze swoim najbliższym otoczeniem, angażują się w działania społeczne (często nieformalne), a wielu z nich deklaruje gotowość włączenia się we wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji.
- **Tereny zielone i możliwość stworzenia nowych atrakcyjnych przestrzeni publicznych.** Ważnym elementem tożsamości mieszkańców obszaru rewitalizacji jest przywiązanie do terenów zielonych oraz świadomość znaczenia działań chroniących przyrodę i klimat. Stwarza to potencjał do zaangażowania mieszkańców w prace nad zagospodarowaniem nowych miejsc sąsiedzkiej aktywności, miejsc trzecich i otwartych przestrzeni publicznych na każdym z podobszarów rewitalizacji.
- **Aktywność lokalnych przedsiębiorców.** Przedstawiciele biznesu w Zielonce od lat wspierają lokalną społeczność (np. w zakresie organizacji wydarzeń w ramach projektu „Grające sąsiedztwo” oraz pomoc uchodźcom z Ukrainy), co świadczy o ich obywatelskiej wrażliwości i dostrzeganiu korzyści z zaangażowania w inicjatywy ważne dla mieszkańców miasta.
- **Zasoby dziedzictwa kulturowego.** Poprzemysłowe dziedzictwo Glinianek, historia budynków Domu Opieki Społecznej oraz Kolejowej 11, czy też obecność Wojskowego Instytutu Technicznego Uzbrojenia - to wybrane przykłady dziedzictwa kulturowego na obszarze rewitalizacji, które mogą być wykorzystywane jako kontekst do realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych.
- **Zasoby instytucjonalne i kompleksowe podejście do budowania oferty usług publicznych.** Instytucje odpowiedzialne w Zielonce za realizację zadań z zakresu opieki społecznej, kultury i sportu, edukacji, rozwijania oferty dla seniorów, ochrony środowiska i ochrony klimatu, czy też transportu i inwestycji mają doświadczenie w realizacji innowacyjnych projektów, które przełamują sektorowe podejście do świadczenia usług publicznych. Daje to szansę na prowadzenie zintegrowanych przedsięwzięć ukierunkowanych na rozwiązywanie skomplikowanych problemów społecznych.
- **Modernizowana i nowa infrastruktura.** Zakończona w 2023 r. rozbudowa ulicy Długiej doprowadziła do poprawy bezpieczeństwa i wizerunku jednego z podobszarów rewitalizacji. Nowa infrastruktura, obejmująca także budynki użyteczności publicznej i budynki mieszkalne, może być wykorzystywana do wspierania integracji społecznej na obszarze rewitalizacji oraz do testowania rozwiązań przyjaznych klimatowi i efektywnych energetycznie.

Wzajemne powiązania gospodarcze, społeczne i środowiskowe

Jak wynika z powyższego opisu, na obszarze rewitalizacji dochodzi do wzajemnego przenikania występujących tam problemów, potrzeb i potencjałów. Wynika to m.in. z faktu, że opisywane deficyty i szanse rozwojowe dotyczą zarówno mieszkańców, rodzin, przedsiębiorców, a także instytucji funkcjonujących na co dzień w tej samej przestrzeni.

Z miejskiej infrastruktury i przestrzeni publicznych (budynków użyteczności publicznej i budynków mieszkalnych, parków i skwerów, dróg, ścieżek i chodników) korzystają m.in. rodzice z dziećmi, młodzież, seniorzy i osoby z niepełnosprawnościami. Często są to równocześnie osoby korzystające z usług lokalnych przedsiębiorców. Standardy realizacji infrastruktury (nie tylko tej miejskiej) i sposób projektowania przestrzeni mają także wpływ na środowisko, np. poprzez wykorzystywanie określonych źródeł ciepła w budynkach mieszkalnych lub stosowanie rozwiązań opartych o przyrodę.

Poprawa stanu zagospodarowania różnych elementów przestrzeni na każdym z podobszarów rewitalizacji to szansa na rozwiązywanie problemów społecznych. Wspieraniu integracji sąsiedzkiej i budowie kapitału społecznego mogą służyć np. przedsięwzięcia związane z urządzeniem targowiska miejskiego oraz „terenu po koszarowcu”. Działania w tym zakresie wymagają również włączania w ich projektowanie i realizację lokalnego biznesu. Dają one także szanse na testowanie technologii przyjaznych środowisku i klimatowi i promowanie idei zrównoważonej mobilności.

4. OPIS WIZJI STANU OBSZARU REWITALIZACJI PO PRZEPROWADZENIU DZIAŁAŃ W ZAKRESIE REWITALIZACJI

Zielonka w 2030 r. – opis wizji stanu obszaru rewitalizacji po przeprowadzeniu działań w zakresie rewitalizacji:

W 2030 r. Zielonka to w całości miasto atrakcyjne, aktywne, bezpieczne i przyjazne.

W wyniku kompleksowej rewitalizacji, wszystkie grupy społeczne mieszkające na obszarze rewitalizacji – w tym zwłaszcza seniorzy, dzieci i młodzież – są zintegrowaną społecznością, korzystającą z bogatej oferty sportu, kultury, spędzania czasu wolnego i realizowania własnych pasji.

Przestrzeń obszaru rewitalizacji w Zielonce uległa znaczącej poprawie dzięki zarówno dużym przedsięwzięciom inwestycyjnym, takim jak: modernizacja Parku Dębinki, urządzenie „terenu po koszarowcu” oraz dawnej bocznicy kolejowej, modernizacja Placu im. Jana Pawła II, budowa nowych siedzib OKiS i MBP; ale także dzięki „małym” ulepszeniom, które jednak znacząco poprawiają jakość życia, wygodę i estetykę obszaru rewitalizacji.

Dzięki konsekwentnym działaniom w zakresie zrównoważonej mobilności, na obszarze rewitalizacji nastąpił znaczący wzrost poruszania się rowerem i pieszo, nawet jednostki miejskie częściowo świadczą usługi z wykorzystaniem rowerów towarowych.

Obszar rewitalizacji w Zielonce jest bardziej zielony, jakość powietrza poprawiła się, a mieszkańcy chętniej korzystają z aktywności na świeżym powietrzu. Są świadomi wartości miasta, jego środowiska i dziedzictwa.

Dostępność obszaru rewitalizacji dla osób ze szczególnymi potrzebami, w tym osób z niepełnosprawnościami radykalnie się podniosła, dzięki ciągłym działaniom w zakresie dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej.

W wyniku konsekwentnego wdrażania Gminnego Programu Rewitalizacji przez władze miasta, rewitalizacja spowodowała, że podobszary rewitalizacji są „dobrym adresem”, atrakcyjnym do zamieszkania.

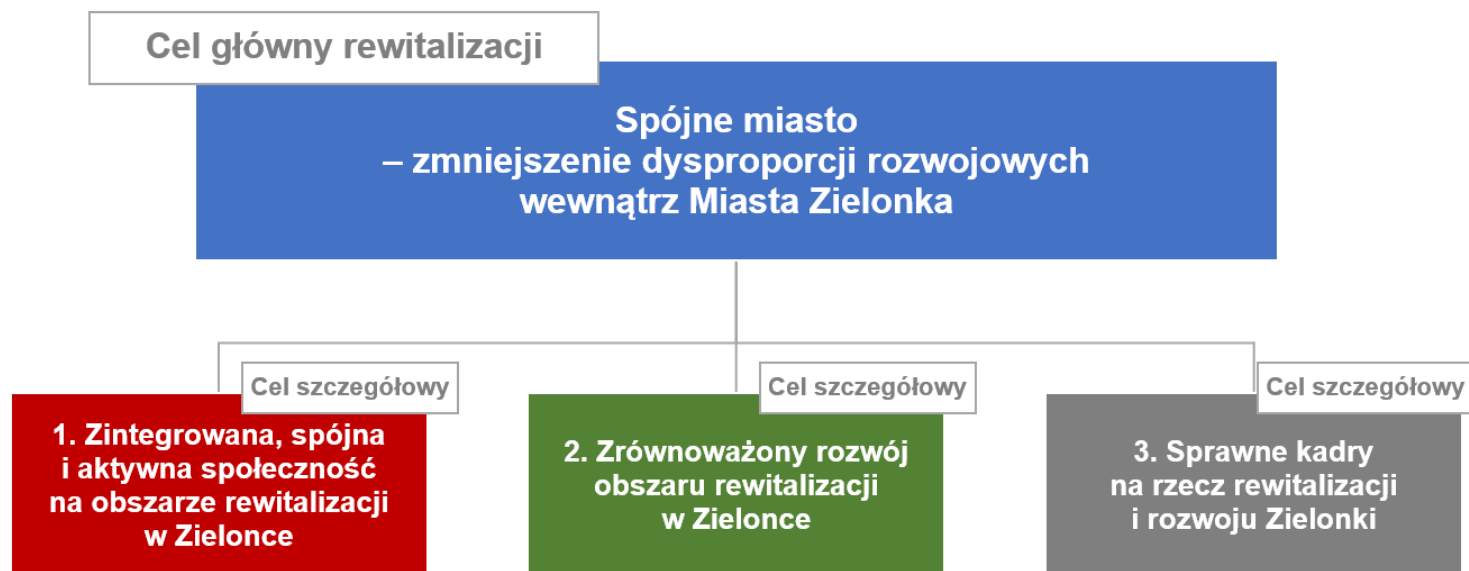
5. CELE REWITALIZACJI ORAZ ODPOWIADAJĄCE IM KIERUNKI DZIAŁAŃ SŁUŻĄCYCH ELIMINACJI LUB OGRANICZENIU NEGATYWNYCH ZJAWISK

Cel główny rewitalizacji:

Spójne miasto – zmniejszenie dysproporcji rozwojowych wewnątrz Miasta Zielonka

Cele szczegółowe:

1. Zintegrowana, spójna i aktywna społeczność na obszarze rewitalizacji w Zielonce
2. Zrównoważony rozwój obszaru rewitalizacji w Zielonce
3. Sprawne kadry na rzecz rewitalizacji i rozwoju Zielonki

Kierunki działań przyporządkowane do trzech celów szczegółowych GPR

Cel 1. Zintegrowana, spójna i aktywna społeczność na obszarze rewitalizacji w Zielonce

Kierunki działań:

- 1.1. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu na obszarze rewitalizacji
- 1.2. Wsparcie harmonijnego rozwoju rodzin na obszarze rewitalizacji
- 1.3. Kontynuacja i rozwój działań na rzecz seniorów
- 1.4. Inwestycja w młodzież
- 1.5. Integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji
- 1.6. Tworzenie nowej infrastruktury dla integracji i usług publicznych na obszarze rewitalizacji
- 1.7. Rozwijanie poczucia tożsamości lokalnej i dumy z bycia mieszkańcem Zielonki
- 1.8. Budowanie kultury dialogu z interesariuszami rewitalizacji
- 1.9. Poprawa bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji
- 1.10. Mieszkalnictwo na obszarze rewitalizacji
- 1.11. Poprawa dostępności obiektów, miejsc/przestrzeni i usług na obszarze rewitalizacji dla osób ze szczególnymi potrzebami

Cel 2. Zrównoważony rozwój obszaru rewitalizacji w Zielonce

Kierunki działań:

- 2.1. Zrównoważone, przyjazne i bezpieczne miejsca na obszarze rewitalizacji
- 2.2. Rozwijanie zrównoważonej mobilności na obszarze rewitalizacji
- 2.3. Ekologiczne działania dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym, krótkich łańcuchów dostaw, zazieleniania
- 2.4. Termomodernizacja i energomodernizacja na obszarze rewitalizacji
- 2.5. Rozwijanie i poprawa błękitno-zielonej infrastruktury na obszarze rewitalizacji
- 2.6. Wspieranie przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji
- 2.7. Poprawa estetyki na obszarze rewitalizacji

Cel 3. Sprawne kadry na rzecz rewitalizacji i rozwoju Zielonki

Kierunki działań:

- 3.1. Aktywny Zespół ds. rewitalizacji
- 3.2. Uczący się Zespół ds. rewitalizacji
- 3.3. Współpracujący i innowacyjny Zespół ds. rewitalizacji

6. PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE

6.1. Podstawowe przedsięwzięcia rewitalizacyjne

Zgodnie z postanowieniami art. 15 ust. 1 pkt 5 lit. a ustawy o rewitalizacji, gminny program rewitalizacji obejmuje listę planowanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, na które składają się w szczególności działania o charakterze społecznym oraz gospodarczym, środowiskowym, przestrzenno-funkcjonalnym i technicznym. Lista obejmuje informacje kluczowe z punktu widzenia zapewnienia realizacji celów programu przy jednoczesnym uwzględnieniu, że na etapie jego tworzenia poziom gotowości realizacyjnej przedsięwzięć jest bardzo zróżnicowany. Z uwagi na brak możliwości określenia wszystkich szczegółów realizacji poszczególnych projektów, będą one uszczegóławiane w toku wdrażania GPR. Stałym punktem odniesienia w kształtowaniu końcowej formy przedsięwzięć wyznaczone cele GPR i kierunki działań.

Priorytetowo przy identyfikacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych potraktowano przedsięwzięcia o charakterze społecznym. Na wykazie znalazły się też przedsięwzięcia infrastrukturalne. Należy jednak podkreślić, że modernizacja i tworzenie nowej infrastruktury jest środkiem do rozwiązywania problemów i przeciwdziałania deficytom, które występują na obszarze rewitalizacji.

Dla zapewnienia jakości i efektywności poszczególnych przedsięwzięć przyjęto założenie, że przystąpienie do ich realizacji zostanie każdorazowo poprzedzone szczegółową analizą. Jej celem będzie pogłębienie wstępnych założeń w oparciu o ocenę praktyk i rozwiązań wdrażanych w ramach przedsięwzięć o podobnym charakterze. Podejście to dotyczyć będzie zarówno działań o charakterze społecznym, jak i działań inwestycyjnych, a jego celem jest zapewnienie realizacji najkorzystniejszego sposobu realizacji działań przy jednoczesnym uwzględnieniu lokalnych uwarunkowań. W tym celu w związku z realizacją wybranych przedsięwzięć rewitalizacyjnych mogą być tworzone zespoły robocze mające na celu uzgodnienie koncepcji, a następnie efektywną realizację tych przedsięwzięć.

Przedsięwzięcia podstawowe realizujące cele GPR zostały zaplanowane w obszarze rewitalizacji. Na etapie prac nad GPR nie stwierdzono bowiem konieczności wykorzystania zasobów, które znajdują się poza jego granicami. Mając jednak na uwadze techniczne uwarunkowania realizacji inwestycji, których rozpoznanie co do zasady nastąpi dopiero w okresie realizacji programu, istnieje prawdopodobieństwo, że wybrane działania będą wiązały się z interwencją również poza granicami tego obszaru.

PRZEDSIĘWZIĘCIA REWITALIZACYJNE NR 1	
Nazwa przedsięwzięcia	„Senior zaopiekowany” – utworzenie dziennego domu pobytu
Zakres	Stworzenie dziennego domu pobytu dla osób, które wymagają opieki i nie są w stanie samodzielnie funkcjonować. Wyposażenie obiektu w niezbędny sprzęt, pomieszczenia (pokój dziennego pobytu, jadalnia, pracownia terapii grupowej itd.) i likwidacja barier architektonicznych; przystosowanie jego otoczenia tak, aby mogły z niego korzystać osoby ze szczególnymi potrzebami. Zapewnienie odpowiednio wykwalifikowanej kadry i przygotowanie zróżnicowanej oferty wsparcia.

Prognozowane rezultaty	1. Poprawienie dostępności oferty miasta w zakresie usług i opieki nad seniorami 2. Uzupełnienie oferty Ośrodka Pomocy Społecznej o usługi opiekuńcze 3. Zmniejszenie liczby osób korzystających z opieki w Domu Pomocy Społecznej
Sposób oceny rezultatów	Liczba osób korzystających z opieki w dziennym domu pobytu
Realizowane kierunki działań	1.3. Kontynuacja i rozwój działań na rzecz seniorów 1.6. Tworzenie nowej infrastruktury dla integracji i usług publicznych na obszarze rewitalizacji
Lokalizacja	Ul. Piastowska lub inna ulica na obszarze rewitalizacji
Podmiot realizujący	Miasto Zielonka
Szacunkowa wartość	3 500 000 zł
Okres realizacji	2024-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Dostosowanie infrastruktury i oferty wsparcia dla osób starszych i wymagających opieki, jak również ich rodzin.

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 2	
Nazwa przedsięwzięcia	Stworzenie filii Centrum Aktywności Seniora w podobszarach rewitalizacji
Zakres	Modernizacja (remonty, zakup mebli i doposażenie placówek, montaż wind itd., likwidacja barier architektonicznych) oraz powstanie nowej infrastruktury na potrzeby uruchomienia filii klubów seniora na obszarze rewitalizacji. Stworzenie wielofunkcyjnych przestrzeni i pracowni pod kątem realizacji zadań z zakresu usług cyfrowych, kulturalnych i edukacyjnych, profilaktyki zdrowotnej, zdrowia psychicznego i rehabilitacji, opieki wytchnieniowej i in. Zapewnienie obsługi administracyjnej i organizacyjnej, jak również wsparcie rozwoju zawodowego animatorów (szkolenia, wyjazdy studyjne i in.). Zagospodarowanie przestrzeni wokół filii klubów adekwatne do potrzeb seniorów.
Prognozowane rezultaty	1. Poprawa dostępności oraz jakości oferty usług dla seniorów 2. Poprawa stanu infrastruktury, w której są świadczone usługi dla seniorów 3. Zwiększenie kompetencji i umiejętności osób odpowiedzialnych za rozwój oferty dla seniorów
Sposób oceny rezultatów	1. Liczba utworzonych filii Centrum Aktywności Seniora 2. Liczba działań na obszarze rewitalizacji w ciągu roku, polegających na organizacji aktywnych form spędzania czasu wolnego dla seniorów 3. Liczba wykonanych remontów infrastruktury przeznaczonej dla seniorów

Realizowane kierunki działań	1.3. Kontynuacja i rozwój działań na rzecz seniorów 1.6. Tworzenie nowej infrastruktury dla integracji i usług publicznych na obszarze rewitalizacji
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Podmiot realizujący	Miasto Zielonka
Szacunkowa wartość	5 000 000 zł
Okres realizacji	2024-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Nowa i zmodernizowana infrastruktura będzie pozbawiona barier architektonicznych i do dostosowana potrzeb seniorów oraz członków ich rodzin.

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 3	
Nazwa przedsięwzięcia	Integracja przez kulturę
Zakres	Dalsze rozwijanie oferty kulturalnej na obszarze rewitalizacji poprzez organizację przez cały rok różnorodnych wydarzeń i zajęć adresowanych do różnych grup mieszkańców Zielonki (dzieci, młodzieży, dorosłych); organizacja wydarzeń w różnych częściach obszaru rewitalizacji z wykorzystaniem znanych mieszkańcom przestrzeni publicznych; dążenie do niwelowania bariery finansowej do korzystania z kultury przez osoby z rodzin zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym (pula bezpłatnych biletów, zniżki itd.); udostępnianie przestrzeni budynków miejskich instytucji na potrzeby aktywności organizacji społecznych i nieformalnych grup mieszkańców; modernizacja infrastruktury; uporządkowanie harmonogramu wydarzeń kulturalnych w mieście; rozwiązania usprawniające informowanie mieszkańców o wydarzeniach na obszarze rewitalizacji.
Prognozowane rezultaty	1. Poszerzenie oferty kulturalnej na obszarze rewitalizacji 2. Poprawa dostępności do wydarzeń kulturalnych dla członków rodzin w trudnej sytuacji finansowej oraz osób zagrożonych wykluczeniem społecznym 3. Poprawa polityki informacyjnej w zakresie oferty kulturalnej na obszarze rewitalizacji
Sposób oceny rezultatów	1. Liczba wydarzeń kulturalnych na obszarze rewitalizacji 2. Liczba nowych inicjatyw w ofercie OKiS 3. Ocena dostępności i jakości oferty kulturalnej dla różnych grup mieszkańców (badanie społeczne realizowane raz na 3 lata)
Realizowane kierunki działań	1.5. Integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji 1.1. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu na obszarze rewitalizacji
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji

Podmiot realizujący	Miasto Zielonka Ośrodek Kultury i Sportu we współpracy z innymi instytucjami
Szacunkowa wartość	4 000 000 zł
Okres realizacji	2024-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Informowanie o wydarzeniach kulturalnych zgodnie z wymaganiami dotyczącymi dostępności cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej, likwidacja barier architektonicznych utrudniających osobom ze szczególnymi potrzebami korzystanie z oferty kulturalnej.

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 4	
Nazwa przedsięwzięcia	Integracja przez sport
Zakres	Systematyczny rozwój infrastruktury i oferty sportowej na obszarze rewitalizacji, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb dzieci i młodzieży z rodzin i środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. Powstawanie na każdym podobszarze rewitalizacji wielofunkcyjnych boisk i innych obiektów, modernizacja istniejącej infrastruktury, zakup sprzętu sportowego itd. Rozwój oferty zajęć sportowych, odpowiadających na zainteresowanie dzieci i młodzieży; organizacja wydarzeń integrujących poprzez sport różne pokolenia mieszkańców Zielonki, spotkań ze znanymi osobistościami ze świata sportu itd.
Prognozowane rezultaty	1. Rozbudowa i poprawa stanu infrastruktury sportowej w Zielonce 2. Rozwój oferty zajęć sportowych 3. Wsparcie talentów dzieci i młodzieży z rodzin i środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym
Sposób oceny rezultatów	Liczba nowo powstałych i/lub zmodernizowanych obiektów rekreacyjnych i sportowych na obszarze rewitalizacji
Realizowane kierunki działań	1.5. Integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji 1.1. Przeciwdziałanie ubóstwu i wykluczeniu społecznemu na obszarze rewitalizacji
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Podmiot realizujący	Urząd Miasta Zielonka Ośrodek Kultury i Sportu we współpracy z organizacjami społecznymi
Szacunkowa wartość	2 000 000 zł
Okres realizacji	2024-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Przewiduje się likwidację barier architektonicznych i tworzenie nowej infrastruktury zgodnie z zasadami projektowania uniwersalnego. Materiały informujące o wydarzeniach będą dostosowane do osób ze szczególnymi potrzebami.

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 5	
Nazwa przedsięwzięcia	Integracja sąsiedzka
Zakres	Opracowanie i wdrożenie koncepcji programu grantowego, wspierającego niewielkie inicjatywy sąsiedzkie na każdym z podobszarów rewitalizacji; wykorzystanie potencjału społecznej energii i zaangażowania w działania na rzecz najbliższego otoczenia. Dofinansowane inicjatywy będą musiały wpisywać się w cele programu rewitalizacji. Ich realizatorami mogą być zarówno organizacje społeczne, jak i nieformalne grupy mieszkańców. Zakłada się znaczną dowolność, jeżeli chodzi o ich przedmiot i sposób realizacji. Przewiduje się odformalizowany sposób aplikowania o środki, jak i sposób rozliczania mikrograntów.
Prognozowane rezultaty	1. Zwiększenie liczby inicjatyw sąsiedzkich na obszarze rewitalizacji 2. Ożywianie przestrzeni publicznych na każdym z podobszarów rewitalizacji 3. Wyłonienie nieformalnych liderów społeczności sąsiedzkich
Sposób oceny rezultatów	Liczba mikrograntów udzielonych w danym roku
Realizowane kierunki działań	1.5. Integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji 3.3. Współpracujący i innowacyjny Zespół ds. rewitalizacji
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Podmiot realizujący	Urząd Miasta Zielonka Miejska Biblioteka Publiczna
Szacunkowa wartość	210 000 zł
Okres realizacji	2024-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Warunkiem realizacji inicjatyw w ramach programu grantowego będzie zapewnienie dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami, m.in. poprzez różne sposoby informowania o wydarzeniach oraz organizację wydarzeń w otwartych i ogólnodostępnych przestrzeniach.

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 6	
Nazwa przedsięwzięcia	Rozwój społeczeństwa obywatelskiego na rzecz rewitalizacji
Zakres	Kontynuacja dotychczas prowadzonych oraz inicjowanie nowych działań, promujących aktywności obywatelską i zaangażowanie w sprawy ważne dla lokalnej społeczności. Wspieranie działalności istniejących organizacji społecznych (NGO's) na obszarze rewitalizacji, wspieranie powstawania nowych organizacji, a także animowanie inicjatyw nieformalnych m.in. poprzez wykorzystanie instrumentów finansowych (np. konkurs na realizację zadań publicznych dla NGO's), jak i pozafinansowych (doradztwo,

	szkolenia, udostępniania przestrzeni na spotkania). W rocznych programach współpracy Miasta Zielonka z organizacjami pozarządowymi przewiduje się wprowadzenie preferencji dla projektów zgodnych z celami GPR.
Prognozowane rezultaty	1. Poprawa zdolności instytucjonalnych istniejących organizacji społecznych 2. Zwiększenie liczby działających na obszarze rewitalizacji inicjatyw nieformalnych 3. Realizacja projektów organizacji społecznych wpisujących się w cele GPR
Sposób oceny rezultatów	1. Liczba inicjatyw oddolnych oraz działań integrujących lokalne społeczności finansowanych i dofinansowanych ze środków z budżetu Miasta Zielonka 2. Liczba wniosków organizacji pozarządowych działających na obszarze rewitalizacji w konkursach na realizację zadań publicznych
Realizowane kierunki działań	1.5. Integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji 3.3. Współpracujący i innowacyjny Zespół ds. rewitalizacji
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Podmiot realizujący	Miasto Zielonka Miejska Biblioteka Publiczna, Ośrodek Kultury i Sportu
Szacunkowa wartość	500 000 zł
Okres realizacji	2024-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Spełnianie wymogów dostępności cyfrowej i informacyjno-komunikacyjnej podczas promowania działań przewidzianych do realizacji w ramach przedsięwzięcia.

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 7	
Nazwa przedsięwzięcia	„Muminki są wśród nas” – poprawa dostępności i renowacja Klubu Osób Niepełnosprawnych „Muminki” w Zielonce
Zakres	Przeprowadzenie gruntownego remontu i doposażenia siedziby Klubu Osób Niepełnosprawnych „Muminki” w celu jej dostosowania do potrzeb uczestników zajęć Klubu. Zwiększenie przestrzeni (liczby pomieszczeń), pozostającej do dyspozycji Klubu. Przewiduje się m.in. opracowanie projektu aranżacji przestrzeni; poprawę dostępności wejścia do Klubu; zakup mebli i elementów wyposażenia pracowni; zakup sprzętu audiowizualnego; usprawnienia w zakresie przemieszczania się po obiekcie; wdrożenie rozwiązań, pozwalających na optymalizację zużycia energii w obiekcie.
Prognozowane rezultaty	1. Poszerzenie oferty zajęć uwzględniającej potrzeby osób z niepełnosprawnościami 2. Poprawa sytuacji osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin 3. Stworzenie przestrzeni dostępnej i zaprojektowanej w sposób w pełni odpowiadający potrzebom osób z niepełnosprawnościami

Sposób oceny rezultatów	Liczba osób biorących udział w zajęciach Klubu w danym roku
Realizowane kierunki działań	1.6. Tworzenie nowej infrastruktury dla integracji i usług publicznych na obszarze rewitalizacji 1.11. Poprawa dostępności obiektów, miejsc/ przestrzeni i usług na obszarze rewitalizacji dla osób ze szczególnymi potrzebami
Lokalizacja	Siedziba Klubu Osób Niepełnosprawnych „Muminki” przy ul. Przemysłowej 4a
Podmiot realizujący	Miasto Zielonka Ośrodek Pomocy Społecznej
Szacunkowa wartość	1 000 000 zł
Okres realizacji	2024-2026
Sposób zapewnienia dostępności	Działania w ramach przedsięwzięcia będą podejmowane na rzecz osób z niepełnosprawnościami (i ich rodzin) jako grupy osób ze szczególnymi potrzebami. Poprawiona zostanie dostępność architektoniczna siedziby Klubu.

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 8	
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa nowej siedziby lub przebudowa Miejskiej Biblioteki Publicznej (MBP) w Zielonce
Zakres	Stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni, dostępnej dla różnych grup użytkowników. Planuje się, m.in., zakup funkcjonalnych mebli w celu maksymalnego wykorzystania przestrzeni, likwidację barier architektonicznych pod kątem osób ze szczególnymi potrzebami, zapewnienie wysokiej efektywności energetycznej budynku, wykorzystanie elementów zielonej i niebieskiej infrastruktury. Planowane jest również m.in. stworzenie atrakcyjnej przestrzeni przed budynkiem, która umożliwi organizację różnorodnych wydarzeń.
Prognozowane rezultaty	1. Poszerzenie oferty biblioteki i pozyskanie jej nowych odbiorców 2. Poprawa komfortu czytelników korzystających z oferty biblioteki 3. Poprawa warunków pracy osób zatrudnionych w bibliotece 4. Poprawa wizerunku biblioteki jako atrakcyjnego miejsca do spędzania wolnego czasu
Sposób oceny rezultatów	1. Liczba wypożyczonych książek i innych elementów zbiorów 2. Liczba wydarzeń organizowanych przez bibliotekę
Realizowane kierunki działań	1.6. Tworzenie nowej infrastruktury dla integracji i usług publicznych na obszarze rewitalizacji 2.1. Zrównoważone, przyjazne i bezpieczne miejsca na obszarze rewitalizacji
Lokalizacja	Ul. Długa 18/14 lub inne miejsce na obszarze rewitalizacji
Podmiot realizujący	Miasto Zielonka Miejska Biblioteka Publiczna

Szacunkowa wartość	5 000 000 zł
Okres realizacji	2024-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Przy projektowaniu budynku lub przebudowie istniejącej siedziby MBP zostaną uwzględnione zasady projektowania uniwersalnego.

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 9	
Nazwa przedsięwzięcia	Modernizacja i poszerzenie bazy lokalowej „Kolejowej 11”
Zakres	Poprawa infrastruktury „Kolejowej 11” (Filia nr 4 Miejskiej Biblioteki Publicznej w Zielonce) w celu poszerzenia i poprawy dostępności oferty wydarzeń kulturalnych i społecznych. Przebudowa, remonty i aranżacje nowych przestrzeni na potrzeby realizacji oferty skierowanej do różnych grup odbiorców (np. dzieci, rodzin, seniorów); zagospodarowanie przestrzeni wokół siedziby „Kolejowej 11”; likwidacja barier architektonicznych; poprawa efektywności energetycznej budynku; doposażenie obiektu itd.
Prognozowane rezultaty	1. Poszerzenie oferty „Kolejowej 11” i pozyskanie nowych uczestników wydarzeń kulturalnych i społecznych 2. Poprawa komfortu odbiorców oferty „Kolejowej 11” oraz warunków pracy osób zatrudnionych w tej placówce 3. Poprawa wizerunku „Kolejowej 11” jako atrakcyjnego miejsca do spędzania wolnego czasu
Sposób oceny rezultatów	1. Liczba wydarzeń organizowanych przez „Kolejową 11” w ciągu roku 2. Liczba wykonanych remontów i inwestycji w nową infrastrukturę na potrzeby rozwoju oferty „Kolejowej 11”
Realizowane kierunki działań	1.6. Tworzenie nowej infrastruktury dla integracji i usług publicznych na obszarze rewitalizacji 1.11. Poprawa dostępności obiektów, miejsc/ przestrzeni i usług na obszarze rewitalizacji dla osób ze szczególnymi potrzebami
Lokalizacja	Ul. Kolejowa 11 (Filia Miejskiej Biblioteki Publicznej)
Podmiot realizujący	Miasto Zielonka Miejska Biblioteka Publiczna
Szacunkowa wartość	4 500 000 zł
Okres realizacji	2024-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Przy remontach i projektowaniu nowej infrastruktury zostaną uwzględnione zasady projektowania uniwersalnego.

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 10	
Nazwa przedsięwzięcia	Rozbudowa infrastruktury sportowo-rekreacyjnej - przebudowa terenu przy stadionie na ul. Dziennikarskiej w Zielonce
Zakres	Kompleksowe inwestycje infrastrukturalne na terenie przy ul. Dziennikarskiej (Podobszar rewitalizacji nr 2), które obejmują, m.in, powstanie budynku klubowego z szatniami i kawiarnią, parkingu, boiska treningowego oraz strefy wypoczynkowo-rekreacyjnej. Nowo powstała infrastruktura będzie wykorzystywana zarówno przez uczestników zajęć sportowych, jak i osoby towarzyszące. Będzie to atrakcyjne i ogólnodostępne miejsce do innych mieszkańców obszaru rewitalizacji. Nowa miejska infrastruktura będzie między innymi miejscem realizacji zajęć sportowych i rekreacyjnych, które służą także dzieci i młodzieży z rodzin z dysfunkcjami i rodzin zagrożonych wykluczeniem społecznym.
Prognozowane rezultaty	1. Poprawa jakości infrastruktury sportowej na obszarze rewitalizacji 2. Poprawa oferty zajęć sportowych na obszarze rewitalizacji 3. Stworzenie nowych miejsc spędzania czasu wolnego dla różnych grup mieszkańców Zielonki
Sposób oceny rezultatów	1. Liczba nowo powstałych i/lub zmodernizowanych obiektów 2. Liczba nowych inicjatyw w ofercie sportowo-rekreacyjnej dla mieszkańców obszaru rewitalizacji
Realizowane kierunki działań	1.6. Tworzenie nowej infrastruktury dla integracji i usług publicznych na obszarze rewitalizacji 1.11. Poprawa dostępności obiektów, miejsc/ przestrzeni i usług na obszarze rewitalizacji dla osób ze szczególnymi potrzebami
Lokalizacja	Podobszar rewitalizacji nr 2 (Centrum)
Podmiot realizujący	Miasto Zielonka
Szacunkowa wartość	10 000 000 zł
Okres realizacji	2024-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Inwestycje zostaną zrealizowane z wykorzystaniem rozwiązań i ułatwień wspierających ich użytkowanie przez osoby ze szczególnymi potrzebami.

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 11	
Nazwa przedsięwzięcia	Rozwijanie i poprawa zasobu mieszkaniowego na obszarze rewitalizacji, w tym poprawa dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami
Zakres	Rozbudowa zasobu mieszkaniowego (nowe mieszkania, budynki) oraz poprawa jakości zasobu mieszkaniowego miasta (remonty, nadbudowy, wymiana i poprawa instalacji, poprawa efektywności energetycznej itd.) Przeprowadzenie remontów oraz doposażenie budynków mieszkalnych na obszarze rewitalizacji w celu ich dostosowania do potrzeb najstarszych mieszkańców rewitalizacji, osób z niepełnosprawnościami, a także ich rodzin (m.in. montaż wind,

	likwidacja barier architektonicznych przy wejściach do budynków oraz poprawę systemów oznaczeń w budynkach). Planowane jest także prowadzenie działań o charakterze organizacyjnym, wspierających, m.in., zamiany nieruchomości pomiędzy ich właścicielami. Działanie realizowane we współpracy Urzędu Miasta Zielonka, Spółdzielni Mieszkaniowej, wspólnot mieszkaniowe, właścicieli nieruchomości i innych podmiotów.
Prognozowane rezultaty	1. Poprawa dostępności i stanu zasobu mieszkaniowego na obszarze rewitalizacji 2. Dostosowanie zasobu mieszkaniowego na obszarze rewitalizacji do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami 3. Rozwój współpracy między różnymi podmiotami na obszarze rewitalizacji
Sposób oceny rezultatów	1. Liczba nowych mieszkań na terenie obszaru rewitalizacji 2. Liczba inwestycji na obszarze rewitalizacji mających na celu likwidację barier architektonicznych
Realizowane kierunki działań	1.10. Mieszkalnictwo na obszarze rewitalizacji 1.11. Poprawa dostępności obiektów, miejsc/ przestrzeni i usług na obszarze rewitalizacji dla osób ze szczególnymi potrzebami
Lokalizacja	Budynki położone na obszarze rewitalizacji
Podmiot realizujący	Miasto Zielonka, Spółdzielnia Mieszkaniowa
Szacunkowa wartość	2 000 000 zł
Okres realizacji	2024-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Przedsięwzięcie jest ukierunkowane na poprawę dostępności architektonicznej zasobu mieszkaniowego dla osób ze szczególnymi potrzebami.

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 12	
Nazwa przedsięwzięcia	Nowa odsłona Parku Dębinki w Zielonce
Zakres	Nowe zagospodarowanie Parku Dębinki, z poszanowaniem walorów przyrodniczych i zachowaniem naturalnego charakteru tej przestrzeni. Powstaną m.in. wielofunkcyjna sala z zapleczem sanitarno-technicznym i częścią przeznaczoną na kawiarnię, a także kilka stref funkcjonalnych. Znajdą się na nich np. strefa relaksu z tężnią pergolami i trawnikiem oraz park zabaw dla dzieci i młodzieży. Wyeksponowane zostaną również dwa główne wejścia do parku. Na terenie parku pojawią się również obiekty małej architektury. Park, poza funkcją wypoczynkowo-rekreacyjną, będzie również miejscem organizacji wydarzeń kulturalnych i nośnikiem lokalnej tożsamości.
Prognozowane rezultaty	1. Poprawa atrakcyjności i użyteczności przestrzeni Parku Dębinki 2. Powstanie nowych miejsc spotkań na mapie obszaru rewitalizacji

	3. Poprawa wizerunku obszaru rewitalizacji
Sposób oceny rezultatów	1. Liczba wydarzeń kulturalnych zorganizowanych w Parku Dębinki w ciągu roku 2. Ocena stanu zagospodarowania i użyteczności Parku Dębinki przez użytkowników (badanie społeczne realizowane raz na 3 lata)
Realizowane kierunki działań	2.1. Zrównoważone, przyjazne i bezpieczne miejsca na obszarze rewitalizacji 1.6. Tworzenie nowej infrastruktury dla integracji i usług publicznych na obszarze rewitalizacji
Lokalizacja	Podobszar rewitalizacji nr 2 (Centrum)
Podmiot realizujący	Miasto Zielonka
Szacunkowa wartość	10 000 000 zł
Okres realizacji	2024-2025
Sposób zapewnienia dostępności	Rozwiązania projektowe w ramach przedsięwzięcia będą zgodne z zasadami projektowania uniwersalnego oraz dostosowania przestrzeni do potrzeb różnych grup użytkowników.

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 13	
Nazwa przedsięwzięcia	Atrakcyjne przestrzenie i nowe usługi publiczne na terenach powojaskowych i pokolejowych w Zielonce
Zakres	Zagospodarowanie tzw. terenu po koszarowcu oraz terenu dawnej boczniczy kolejowej z wykorzystywaniem materiałów i rozwiązań zwiększających odporność miasta na zmiany klimatu. Na terenie po koszarowcu: zlokalizowanie budynku użyteczności publicznej, w którym będą świadczone usługi dla różnych grup mieszkańców Zielonki; stworzenie wielofunkcyjnej przestrzeni rekreacyjnej, sprzyjającej spędzaniu czasu wolnego przez różne grupy mieszkańców obszaru rewitalizacji. Na terenie boczniczy kolejowej: utworzenie parku liniowego, w tym, m.in., wyznaczenie ścieżki pieszo-rowerowej, budowę oświetlenia, nasadzenia, ulokowanie małej architektury.
Prognozowane rezultaty	1. Poprawa jakości przestrzeni i oferty usług publicznych oferowanych na obszarze rewitalizacji 2. Poprawa bezpieczeństwa w zakresie przybywania i poruszania się po obszarze rewitalizacji 3. Wykreowanie nowych miejsc spędzania czasu wolnego dla mieszkańców osiedla Poligon
Sposób oceny rezultatów	1. Liczba wydarzeń zorganizowanych na terenie po koszarowcu w ciągu roku 2. Ocena stanu zagospodarowania i użyteczności terenu po koszarowcu oraz terenu dawnej boczniczy kolejowej (badanie społeczne realizowane raz na 3 lata)

Realizowane kierunki działań	2.1. Zrównoważone, przyjazne i bezpieczne miejsca na obszarze rewitalizacji 1.6. Tworzenie nowej infrastruktury dla integracji i usług publicznych na obszarze rewitalizacji
Lokalizacja	Podobszar rewitalizacji nr 3 – osiedle Poligon
Podmiot realizujący	Miasto Zielonka
Szacunkowa wartość	5 000 000 zł
Okres realizacji	2024-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Rozwiązania projektowe w ramach przedsięwzięcia będą zgodne z zasadami projektowania uniwersalnego oraz dostosowania przestrzeni do potrzeb różnych grup użytkowników.

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 14	
Nazwa przedsięwzięcia	Poprawa infrastruktury drogowej na obszarze rewitalizacji, z uwzględnieniem infrastruktury pieszej i rowerowej
Zakres	Systematyczne poprawianie stanu nawierzchni dróg publicznych, z naciskiem na uspokajanie ruchu i poprawę bezpieczeństwa użytkowników. Budowa brakujących fragmentów ścieżek rowerowych, w tym uzupełnienie trasy łączącej podobszary rewitalizacji, wraz z rozlokowaniem punktów serwisowych do samodzielnej naprawy rowerów oraz montowaniem stojaków na rowery przy najważniejszych węzłach komunikacyjnych, budynkach użyteczności publicznej i lokalach usługowych; ciągłe poprawianie i uzupełnianie sieci chodników; wprowadzanie elementów zieleni oraz małej infrastruktury itd.
Prognozowane rezultaty	1. Poprawa stanu infrastruktury drogowej 2. Poprawa bezpieczeństwa uczestników ruchu drogowego, w tym pieszych i rowerzystów 3. Poprawa dostępności komunikacyjnej podobszarów rewitalizacji
Sposób oceny rezultatów	1. Długość dróg gminnych o poprawionym standardzie nawierzchni (przebudowy, rozbudowy, remonty) na obszarze rewitalizacji 2. Długość zmodernizowanych i nowych tras rowerowych na obszarze rewitalizacji 3. Długość wyremontowanych ciągów pieszych na obszarze rewitalizacji
Realizowane kierunki działań	2.2. Rozwijanie zrównoważonej mobilności na obszarze rewitalizacji 1.9. Poprawa bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Podmiot realizujący	Miasto Zielonka

Szacunkowa wartość	2 500 000 zł
Okres realizacji	2024-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Likwidowanie barier architektonicznych oraz stosowanie rozwiązań uwzględniających osoby ze szczególnymi potrzebami.

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 15	
Nazwa przedsięwzięcia	Uchwalenie i wdrożenie tzw. uchwały reklamowej
Zakres	<p>Opracowanie projektu i przyjęcie przez Radę Miasta Zielonka tzw. uchwały reklamowej. Jest to akt prawa miejscowego, regulujący m.in. zasady i warunki sytuowania obiektów małej architektury, tablic reklamowych i urządzeń reklamowych oraz ogrodzeń, ich gabaryty, standardy jakościowe oraz rodzaje materiałów budowlanych.</p> <p>Wypracowanie systemu współpracy i wsparcia przedsiębiorców w zakresie dostosowania wyglądu lokali usługowych i in. wraz z ich otoczeniem do ustaleń, które będą wynikały z uchwały.</p> <p>W tym celu przewiduje się m.in. wdrożenie miejskiego programu, promującego estetyzację przestrzeni na obszarze rewitalizacji oraz opracowanie materiałów informacyjnych.</p> <p>Edukacja, doradztwo i wykonanie elementów, które poprawią estetykę sztyldów, witryn oraz ekspozycji. Działania we współpracy z najemcami i właścicielami lokali handlowych i usługowych w Zielonce.</p>
Prognozowane rezultaty	<ol style="list-style-type: none"> 1. Poprawa estetyki przestrzeni publicznych i lokali na obszarze rewitalizacji 2. Poprawa atrakcyjności lokali usługowych 3. Zwiększenie świadomości społecznej w zakresie dbałości o przestrzeń publiczną jako o dobro wspólne
Sposób oceny rezultatów	<ol style="list-style-type: none"> 1. Liczba wniosków składanych do miejskiego programu promującego estetyzację przestrzeni 2. Badanie oceny jakości przestrzeni publicznej (badania społeczne zrealizowane w ciągu 3 lat po wejściu w życie uchwały)
Realizowane kierunki działań	<ol style="list-style-type: none"> 2.7. Poprawa estetyki na obszarze rewitalizacji 2.6. Wspieranie przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji
Lokalizacja	Miasto Zielonka (preferencje dla obszaru rewitalizacji)
Podmiot realizujący	Miasto Zielonka we współpracy z organizacjami pozarządowymi
Szacunkowa wartość	150 000 zł
Okres realizacji	2024-2030

Sposób zapewnienia dostępności	Uwzględnienie zasad dostępności komunikacyjno-informacyjnej na etapie przygotowania i realizacji uchwały reklamowej.
---------------------------------------	--

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 16	
Nazwa przedsięwzięcia	Urzędnicy na obszarze rewitalizacji
Zakres	Organizacja cyklicznych spacerów po obszarze rewitalizacji, mających na celu bieżącą ewaluację prowadzonych przedsięwzięć i wejście w dialog z mieszkańcami. W spacerach będą brali udział – obok członków Zespołu ds. Rewitalizacji oraz Komitetu Rewitalizacji – przedstawiciele podmiotów takich jak na przykład Miejska Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ds. uzależnień; Miejski Zespół Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie itd. Przewiduje się także zapraszanie do udziału w spacerach ekspertów zewnętrznych oraz przedstawicieli innych gmin, mających doświadczenie w rewitalizacji.
Prognozowane rezultaty	1. Poszerzenie wiedzy członków Zespołu ds. rewitalizacji na temat zjawisk występujących na obszarze rewitalizacji 2. Zaangażowanie mieszkańców obszaru rewitalizacji w proces wdrażania GPR 3. Stałe weryfikowanie efektów procesu rewitalizacji
Sposób oceny rezultatów	1. Liczba spacerów studyjnych 2. Liczba uczestników spacerów studyjnych
Realizowane kierunki działań	3.1. Aktywny Zespół ds. rewitalizacji 3.2. Uczący się Zespół ds. rewitalizacji
Lokalizacja	Podobszary rewitalizacji
Podmiot realizujący	Miasto Zielonka
Szacunkowa wartość	8 400 PLN
Okres realizacji	2024-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Informacje o spacerach będą udostępniane za pomocą ogólnodostępnych i znanych mieszkańców kanałów komunikacji. Trasy spacerów będą dostosowane do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami.

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 17	
Nazwa przedsięwzięcia	Dialog społeczny w procesie rewitalizacji
Zakres	Wypracowanie stałych kanałów komunikacji oraz ciągła współpraca i dialog z organizacjami społecznymi i grupami nieformalnymi

	działającymi w sferach związanych z celami programu rewitalizacji; włączanie przedstawicieli organizacji społecznych w ewaluację przedsięwzięć rewitalizacyjnych, prowadzenie konsultacji w zakresie modeli wspierania inicjatyw nieformalnych, organizację cyklicznych ogólnodostępnych spotkań, seminariów i warsztatów; identyfikacja liderów lokalnych społeczności, będących pośrednikami pomiędzy Zespołem ds. Rewitalizacji a mieszkańcami itd.
Prognozowane rezultaty	1. Zwiększenie zainteresowania organizacji społecznych przebiegiem i celami procesu rewitalizacji 2. Poszerzenie wiedzy rewitalizatorów na temat potrzeb konkretnych organizacji społecznych i inicjatyw nieformalnych, działających na każdym z podobszarów rewitalizacji 3. Zwiększenie świadomości mieszkańców obszaru rewitalizacji na temat przebiegu i celów procesu rewitalizacji
Sposób oceny rezultatów	1. Liczba przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizowanych z udziałem organizacji społecznych 2. Liczba aktywności członków Zespołu ds. rewitalizacji, w które byli angażowani przedstawiciele organizacji społecznych i inicjatyw nieformalnych
Realizowane kierunki działań	3.3. Współpracujący i innowacyjny Zespół ds. rewitalizacji 1.8. Budowanie kultury dialogu z interesariuszami rewitalizacji
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Podmiot realizujący	Miasto Zielonka
Szacunkowa wartość	14 000 zł
Okres realizacji	2024-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Rozwiązania powstające w efekcie realizowanego przedsięwzięcia będą spełniały wymagania dotyczące każdego z wymiarów dostępności (architektoniczny, cyfrowy, informacyjno-komunikacyjny).

PRZEDSIĘWZIĘCIE REWITALIZACYJNE NR 18	
Nazwa przedsięwzięcia	Rozpoczęcie i rozwijanie dialogu Miasta Zielonka z lokalnym biznesem dla efektywnego osiągnięcia celów GPR
Zakres	Przewiduje się m.in. organizowanie cyklicznych spotkań tematycznych oraz włączanie przedsiębiorców w realizację przedsięwzięć ukierunkowanych na aktywizację zawodową i wspieranie lokalnej przedsiębiorczości, organizację wydarzeń sportowych i kulturalnych oraz w adresowane do młodzieży działania promujące aktywność obywatelską. Planowane jest też np. zapraszanie przedsiębiorców na spotkania Zespołu ds. rewitalizacji, jak i ich udział w spacerach po podobszarach rewitalizacji. Wyznaczenie w Urzędzie Miasta Zielonka jednostki odpowiedzialnej za prowadzenie stałej współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami.

Prognozowane rezultaty	1. Zwiększenie zainteresowania lokalnego biznesu przebiegiem i celami procesu rewitalizacji 2. Zaangażowanie lokalnych przedsiębiorców w realizowane przedsięwzięcia rewitalizacyjne 3. Poszerzenie wiedzy rewitalizatorów na temat potrzeb lokalnego biznesu na obszarze rewitalizacji
Sposób oceny rezultatów	Liczba przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizowanych z udziałem lokalnych przedsiębiorców
Realizowane kierunki działań	3.3. Współpracujący i innowacyjny Zespół ds. rewitalizacji 2.6. Wspieranie przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji
Lokalizacja	Obszar rewitalizacji
Podmiot realizujący	Miasto Zielonka
Szacunkowa wartość	14 000 zł
Okres realizacji	2024-2030
Sposób zapewnienia dostępności	Rozwiązania powstające w efekcie realizowanego przedsięwzięcia będą spełniały wymagania dotyczące każdego z wymiarów dostępności (architektoniczny, cyfrowy, informacyjno-komunikacyjny).

6.2. Charakterystyka pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych

Poniższe zestawienie przedstawia charakterystykę pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Przedsięwzięcia te nazywane są skrótowo „przedsięwzięciami uzupełniającymi” lub „projektami uzupełniającymi”. Ich realizacja przyczyni się do zwiększenia stopnia osiągnięcia celów rewitalizacji w Zielonce. Szeroka paleta i zakres przedsięwzięć uzupełniających daje szansę na angażowanie i aktywizowanie interesariuszy rewitalizacji na wszystkich etapach realizacji GPR w Zielonce.

Realizację wszystkich przedsięwzięć uzupełniających zaplanowano na obszarze rewitalizacji lub w jego bliskim sąsiedztwie (Przedsięwzięcie uzupełniające 34 pn. „Dom Pamięci Leopolda Janikowskiego”), co zapewni oddziaływanie tego przedsięwzięcia na obszar rewitalizacji.

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 1	
Nazwa przedsięwzięcia	Innowacyjne projekty włączenia społecznego i wsparcia rodzin z obszaru rewitalizacji
Zakres	Realizacja kompleksowych działań, skierowanych do osób w różnym wieku i rodzin. Działania przeciwdziałające marginalizacji i wykluczeniu społecznemu, a także dysfunkcjom w zakresie budowania wzajemnego szacunku i instrumentów wsparcia. Rozwijanie oferty wsparcia uwzględniającej indywidualne potrzeby konkretnych osób i rodzin; przyznawanie wsparcia materialnego; rozwijanie oferty ogólnodostępnych i darmowych usług publicznych oraz zapewnianie bezpłatnego dostępu do oferty edukacyjnej, sportowej i kulturalnej dla osób i rodzin w trudnej sytuacji finansowej; zapewnianie opieki pedagogicznej, terapii (w tym dorosłych dzieci z rodzin dysfunkcyjnych), wsparcia wychowawczego itp.
Realizowane kierunki działań	1.1. Przeciwdziałanie ubóstwu na obszarze rewitalizacji 1.2. Wsparcie harmonijnego rozwoju rodzin na obszarze rewitalizacji

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 2	
Nazwa przedsięwzięcia	Program zajęć profilaktycznych dla rodzin z obszaru rewitalizacji
Zakres	W ramach przedsięwzięcia w różnych formach (spotkania, warsztaty, dyskusje) będą organizowane zajęcia ze specjalistami, dotyczące aktualnych wyzwań związanych z budowaniem relacji rodzinnych oraz przeciwdziałaniem zagrożeniom dla prawidłowego funkcjonowania rodzin. Tematyka wydarzeń dotyczyła będzie między innymi profilaktyki uzależnień (alkoholu, narkotyków i innych używek), zdrowia psychicznego oraz cyberprzemocy.
Realizowane kierunki działań	1.2. Wsparcie harmonijnego rozwoju rodzin na obszarze rewitalizacji

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 3	
Nazwa przedsięwzięcia	Integracja seniorów – kompleksowa oferta wsparcia
Zakres	Działania, mające na celu wychodzenie naprzeciwko rosnącym potrzebom w zakresie seniorów mieszkających w Zielonce i ich rodzin. Będą to np. projekty zdrowotne i profilaktyczne, a także kulturalne. Przewiduje się również m.in. realizację działań ukierunkowanych na wspieranie dialogu międzypokoleniowego (np. pikników międzypokoleniowych) oraz budowanie wzajemnej empatii pomiędzy mieszkańcami Zielonki w różnym wieku.
Realizowane kierunki działań	1.3. Kontynuacja i rozwój działań na rzecz seniorów

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 4	
Nazwa przedsięwzięcia	Rozwijanie opieki wytchnieniowej na terenie obszaru rewitalizacji
Zakres	<p>Wsparcie członków rodzin lub opiekunów, którzy wymagają czasowej pomocy w sprawowaniu codziennej opieki nad osobami z niepełnosprawnościami w różnym wieku, wraz z podniesieniem umiejętności i wiedzy opiekunów.</p> <p>Zapewnienie dostępnych (bezpłatnych) usług opieki wytchnieniowej w zakresie odpowiadającym na zapotrzebowanie opiekunów osób ze szczególnymi potrzebami; rozwijanie oferty opieki wytchnieniowej m.in. poprzez rozbudowę infrastruktury umożliwiającej świadczenie usług w ramach pobytu dziennego poza miejscem zamieszkania, a także – poprzez stworzenie warunków do realizacji opieki wytchnieniowej w ramach pobytu całodobowego.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>1.3. Kontynuacja i rozwój działań na rzecz seniorów</p> <p>1.2. Wsparcie harmonijnego rozwoju rodzin na obszarze rewitalizacji</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 5	
Nazwa przedsięwzięcia	Aktywna i świadoma młodzież – oferta czasu wolnego
Zakres	Rozwijanie we współpracy z innymi instytucjami w Zielonce (MBP i in.) oferty czasu wolnego (m.in. zajęć sportowych i z obszaru kultury) kierowanej do młodzieży przez OKiS. Rozwijanie i poszerzanie oferty odpowiadającej na potrzeby jej odbiorców jako środek do budowania kultury dialogu z młodzieżą m.in. poprzez angażowanie młodzieży w działania na obszarze rewitalizacji (np. wolontariat, animowanie organizacji młodzieżowych i grup nieformalnych).
Realizowane kierunki działań	<p>1.4. Inwestycja w młodzież</p> <p>1.8. Budowanie kultury dialogu z interesariuszami rewitalizacji</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 6	
Nazwa przedsięwzięcia	Aktywna i świadoma młodzież – dialog i edukacja
Zakres	Nawiązanie dialogu z młodzieżą oraz prowadzenie w szkołach edukacji na temat ładu przestrzennego, świadomości ekologicznej, zmiany klimatu itd. Świadomemu wchodzeniu w dorosłość będą też pomagały młodzieży w Zielonce np. zajęcia z zakresu profilaktyki uzależnień, cyberbezpieczeństwa i przemocy w sieci.
Realizowane kierunki działań	1.4. Inwestycja w młodzież 1.8. Budowanie kultury dialogu z interesariuszami rewitalizacji

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 7	
Nazwa przedsięwzięcia	Wspieranie inicjatyw oddolnych oraz tworzonych lub funkcjonujących już w Zielonce tzw. miejsc trzecich
Zakres	Wspieranie tworzenia oraz funkcjonowania w różnych częściach obszaru rewitalizacji. tzw. miejsc trzecich (miejsc spotkań poza domem i pracą), dostępnych o różnych porach dnia dla dzieci i młodzieży, rodzin z dziećmi, seniorów itd. Przewiduje się realizację działań infrastrukturalnych oraz organizację wydarzeń (np. spotkań grup młodzieży i sąsiadów).
Realizowane kierunki działań	1.5. Integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji 2.1. Zrównoważone, przyjazne i bezpieczne miejsca na obszarze rewitalizacji

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 8	
Nazwa przedsięwzięcia	Cykliczne działania integrujące „starych” i „nowych” mieszkańców Zielonki
Zakres	Wspieranie stałych i tymczasowych aranżacji przestrzeni publicznych (np. na „terenie po koszarowcu” i na terenie os. Polygon); organizowanie różnorodnych wydarzeń o różnej skali na każdym z podobszarów rewitalizacji; realizacja cyklicznych projektów międzypokoleniowych; współpraca szkół i instytucji świadczących usługi dla seniorów.
Realizowane kierunki działań	1.5. Integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji 1.8. Budowanie kultury dialogu z interesariuszami rewitalizacji

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 9	
Nazwa przedsięwzięcia	Kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni sąsiedzkich na obszarze rewitalizacji
Zakres	<p>Poprawa stanu zagospodarowania i uporządkowanie przestrzeni sąsiedzkich (podwórek, części wspólnych nieruchomości itd.) poprzez stałą współpracę mieszkańców, wspólnot mieszkaniowych, Spółdzielni Mieszkaniowej, biznesu i in.</p> <p>Nowe nasadzenia, urządzenie i poprawa estetyki przestrzeni między budynkami na obszarze rewitalizacji, lokalizacja obiektów małej infrastruktury, montaż oświetlenia, uporządkowanie miejsc parkingowych; działania animacyjne i praca podwórkowa itp.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>2.1. Zrównoważone, przyjazne i bezpieczne miejsca na obszarze rewitalizacji</p> <p>1.5. Integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 10	
Nazwa przedsięwzięcia	Program integracji migrantów na obszarze rewitalizacji
Zakres	<p>Działania o różnorodnym charakterze (np. wystawy, koncerty, pikniki, rozgrywki sportowe, kursy językowe), które ułatwią nawiązywanie kontaktów i przełamywanie barier komunikacyjnych pomiędzy osobami i rodzinami od dawna mieszkającymi w Zielonce, a uchodźcami z Ukrainy, a także obywatelami innych krajów, którzy znaleźli zatrudnienie na lokalnym oraz metropolitalnym rynku pracy.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>1.5. Integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji</p> <p>1.8. Budowanie kultury dialogu z interesariuszami rewitalizacji</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 11	
Nazwa przedsięwzięcia	Modernizacja oraz zwiększenie bazy lokalowej Ośrodka Kultury i Sportu (OKiS) w Zielonce (wraz z poprawą dostępności)
Zakres	<p>Planowane są m.in. remont hali sportowej, szatni oraz budowa ścianki wspinaczkowej, kompleksowy remont sali widowiskowej wraz z doposażeniem w sprzęt dźwiękowy i oświetleniowy, poprawianie estetyki siedziby OKiS, stałe dostosowywanie infrastruktury do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>1.6. Tworzenie nowej infrastruktury dla integracji i usług publicznych na obszarze rewitalizacji</p> <p>1.11. Poprawa dostępności obiektów, miejsc/ przestrzeni i usług na obszarze rewitalizacji dla osób ze szczególnymi potrzebami</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 12	
Nazwa przedsięwzięcia	Budowa Centrum Aktywności Lokalnej w Zielonce
Zakres	<p>Powstanie wielofunkcyjnego i otwartego dla potrzeb wszystkich mieszkańców obszaru rewitalizacji budynku, w którym będą się mieścić takie instytucje i lokale usługowe jak np. filia biblioteki, klub seniora, żłobek, kawiarnia.</p> <p>Wykonanie budynku zgodnie z aktualnymi standardami w zakresie efektywności energetycznej, wykorzystaniem potencjału OZE itd. Zakłada się atrakcyjne zagospodarowanie przestrzeni wokół budynku.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>1.6. Tworzenie nowej infrastruktury dla integracji i usług publicznych na obszarze rewitalizacji</p> <p>2.3. Ekologiczne działania dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym, krótkich łańcuchów dostaw, zazieleniania</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 13	
Nazwa przedsięwzięcia	Rozbudowa i modernizacja Miejskiego Ośrodka Zdrowia
Zakres	<p>Remont i rozbudowa dotychczasowego obiektu wraz z doposażeniem w niezbędny nowoczesny specjalistyczny sprzęt diagnostyczny i zabiegowy; wdrożenie zintegrowanego systemu informatyczno-informacyjny; poprawianie estetyki siedziby MOZ; lepsze wykorzystanie dotychczasowej przestrzeni pod względem funkcjonalno-użytkowym wraz z nadbudową i nowym zadaniem; stałe dostosowywanie infrastruktury do wymagań osób ze szczególnymi potrzebami itd.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>2.1. Tworzenie nowej infrastruktury dla integracji i usług publicznych na obszarze rewitalizacji</p> <p>2.7. Poprawa dostępności obiektów, miejsc/ przestrzeni i usług na obszarze rewitalizacji dla osób ze szczególnymi potrzebami</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 14	
Nazwa przedsięwzięcia	Ogólnodostępne, integracyjne i dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami place zabaw oraz boiska
Zakres	<p>Powstawanie placów zabaw (w tym tematycznych, np. muzycznych lub wodnych) oraz wielofunkcyjnych boisk na każdym z podobszarów rewitalizacji. Tworzenie takich miejsc będzie okazją do stosowania innowacyjnych rozwiązań w zakresie wykorzystywanych materiałów (np. <i>nature-based solutions</i>).</p> <p>Nowe obiekty będą dostępne dla osób ze szczególnymi potrzebami.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>1.6. Tworzenie nowej infrastruktury dla integracji i usług publicznych na obszarze rewitalizacji</p> <p>2.3. Ekologiczne działania dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym, krótkich łańcuchów dostaw, zazieleniania</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 15	
Nazwa przedsięwzięcia	Rozbudowa monitoringu wizyjnego na obszarze rewitalizacji
Zakres	<p>Zakup elementów systemu monitoringu wizyjnego: kamer, rejestratorów wideo, oprogramowania, monitorów, urządzeń do nagrywania itd.</p> <p>Montaż nowych elementów systemu w przestrzeniach wskazanych przez mieszkańców każdego z podobszarów rewitalizacji oraz uznawanych jako najbardziej niebezpieczne przez Policję.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>1.9. Poprawa bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji</p> <p>2.1. Zrównoważone, przyjazne i bezpieczne miejsca na obszarze rewitalizacji</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 16	
Nazwa przedsięwzięcia	Poprawa bezpieczeństwa ruchu pieszego i rowerowego w sąsiedztwie budynków użyteczności publicznej
Zakres	<p>Wymiana nawierzchni chodników i ścieżek rowerowych, wydzielanie stref pieszych i rowerowych od ruchu samochodowego, oznakowania, zaopatrzenie w małą architekturę i stojaki na rowery, tworzenie siatki połączeń z innymi elementami infrastruktury pieszej i rowerowej itd. w pobliżu budynków użyteczności publicznej (np. szkół, przedszkoli, POZ, bibliotek itd.)</p> <p>Wykorzystywanie rozwiązań i materiałów odpowiednich dla osób ze szczególnymi potrzebami.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>1.9. Poprawa bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji</p> <p>2.2. Rozwijanie zrównoważonej mobilności na obszarze rewitalizacji</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 17	
Nazwa przedsięwzięcia	Stworzenie Straży Miejskiej
Zakres	<p>Poprawa bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji poprzez utworzenie Straży Miejskiej. Wsparcie monitoringu miejskiego, kontrola bezpieczeństwa przestrzeni publicznych, nadzór nad prawidłowością parkowania, kontrola miejskich programów proekologicznych, w tym kontrola czystości powietrza itp.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>1.9. Poprawa bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 18	
Nazwa przedsięwzięcia	Wielosektorowe działania na rzecz różnokierunkowej poprawy dostępności na obszarze rewitalizacji
Zakres	<p>Stałe poprawianie dostępności architektonicznej, cyfrowej oraz informacyjno-komunikacyjnej obszaru rewitalizacji. Poprawianie dostępności miejsc i obiektów publicznych oraz obiektów komercyjnych i prywatnych.</p> <p>Współpraca m.in. wspólnot mieszkaniowych, Spółdzielni Mieszkaniowej, lokalnego biznesu, instytucji publicznych oraz organizacji społecznych (w tym zwłaszcza zajmujących się osobami z niepełnosprawnościami, seniorami i integracją społeczną).</p>
Realizowane kierunki działań	<p>1.11. Poprawa dostępności obiektów, miejsc/przestrzeni i usług na obszarze rewitalizacji dla osób ze szczególnymi potrzebami</p> <p>1.8. Budowanie kultury dialogu z interesariuszami rewitalizacji</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 19	
Nazwa przedsięwzięcia	Poprawa komunikacji publicznej na obszarze rewitalizacji
Zakres	<p>Stałe rozwijanie oferty transportu publicznego (zwłaszcza autobusowego) na obszarze rewitalizacji w celu zwiększenia dostępności oferty usług publicznych i komercyjnych dla mieszkańców, którzy z różnych powodów nie mogą lub nie są w stanie w inny sposób korzystać z tej oferty. Planuje się m.in. realizację projektów pilotażowych w zakresie częstotliwości i pór kursowania autobusów, jak i eksperymentowanie z modyfikowaniem istniejących tras lub wprowadzaniem do rozkładu nowych linii.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>1.11. Poprawa dostępności obiektów, miejsc/ przestrzeni i usług na obszarze rewitalizacji dla osób ze szczególnymi potrzebami</p> <p>2.2. Rozwijanie zrównoważonej mobilności na obszarze rewitalizacji</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 20	
Nazwa przedsięwzięcia	Glinianki – letnie centrum miasta
Zakres	<p>Uporządkowanie przestrzeni Glinianek i jej doposażenie w infrastrukturę wypoczynkową lub rekreacyjną (np. ścieżka spacerowa dookoła Glinianek, pomost dookoła zbiorników wodnych, przebieralnie i toalety). Priorytetem będzie między innymi wykorzystywanie naturalnych i ekologicznych materiałów oraz minimalizowanie interwencji w wartość przyrodniczą i bioróżnorodność.</p> <p>Poprawa stanu bezpieczeństwa i porządku publicznego, m.in. poprzez prowadzenie stałych patroli straży rybackiej wraz z Policją. Oznaczenie stref (np. zabaw dla dzieci i młodzieży, sportowej, ciszy i odpoczynku) z myślą o różnych potrzebach osób korzystających z Glinianek.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>2.1. Zrównoważone, przyjazne i bezpieczne miejsca na obszarze rewitalizacji</p> <p>2.3. Ekologiczne działania dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym, krótkich łańcuchów dostaw, zazieleniania</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 21	
Nazwa przedsięwzięcia	Tworzenie nowych skwerów i miejsc wypoczynku na obszarze rewitalizacji
Zakres	Uporządkowanie niewykorzystywanych dotąd lub zaniedbanych miejsc w celu aranżacji kameralnych przestrzeni z małą architekturą, będących nowymi miejscami spędzania czasu wolnego oraz miejscami integracji sąsiedzkiej (np. teren wokół dawnej fontanny na os. Poligon). Priorytetem w powstawaniu nowych instalacji i obiektów niebetonowanie przestrzeni i wykorzystywanie rozwiązań przyjaznych klimatowi.
Realizowane kierunki działań	2.1. Zrównoważone, przyjazne i bezpieczne miejsca na obszarze rewitalizacji 2.3. Ekologiczne działania dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym, krótkich łańcuchów dostaw, zazieleniania

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 22	
Nazwa przedsięwzięcia	Promocja ruchu rowerowego jako sposobu przemieszczania się do pracy i szkoły
Zakres	Regularne prowadzenie akcji promocyjnych takich jak np. „Rowerowy maj”, przejazdy rowerowe po mieście, czy też akcje pozwalające na tymczasową zmianę funkcji dróg, po których zwykle przemieszczają się samochody. Kształtowanie zachowań komunikacyjnych mieszkańców Zielonki i stopniowe zwiększanie udziału przejazdów rowerem jako środka przemieszczania się po mieście. Nakłanianie mieszkańców do uczynienia z roweru głównego środka dojazdu do pracy i do szkoły.
Realizowane kierunki działań	2.2. Rozwijanie zrównoważonej mobilności na obszarze rewitalizacji 1.8. Budowanie kultury dialogu z interesariuszami rewitalizacji

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 23	
Nazwa przedsięwzięcia	Wdrożenie ekologicznych rozwiązań w funkcjonowaniu Urzędu Miasta Zielonka i jednostek miejskich oraz w świadczeniu usług publicznych na obszarze rewitalizacji
Zakres	Zakup elektrycznych samochodów i hulajnóg na potrzeby Urzędu Miasta Zielonka oraz jednostek podległych Miastu Zielonka. Planuje się również poprzedzone pilotażem (2-3 rowery cargo) wdrożenie rowerów cargo jako pełnoprawnych pojazdów w świadczeniu usług publicznych (biblioteka, dowożenie posiłków, wsparcie seniorów itd.).
Realizowane kierunki działań	2.3. Ekologiczne działania dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym, krótkich łańcuchów dostaw, zazieleniania 2.2. Rozwijanie zrównoważonej mobilności na obszarze rewitalizacji

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 24	
Nazwa przedsięwzięcia	Tworzenie warunków do rozwoju infrastruktury dla elektromobilności na obszarze rewitalizacji
Zakres	<p>Budowa ogólnodostępnych stacji ładowania pojazdów oraz modernizację tras rowerowych pod kątem wykorzystania rowerów o napędzie wspomaganym elektrycznie.</p> <p>Opracowanie systemu zachęt dla posiadaczy samochodów i rowerów elektrycznych (np. przywileje parkingowe i zniżki na wydarzenia kulturalne) i realizacja kampanii popularyzujących samochody i rowery elektryczne wśród mieszkańców i przedsiębiorców.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>2.2. Rozwijanie zrównoważonej mobilności na obszarze rewitalizacji</p> <p>2.1. Tworzenie nowej infrastruktury dla integracji i usług publicznych na obszarze rewitalizacji</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 25	
Nazwa przedsięwzięcia	„Zielony bazar” – ekologiczne urządzenie targowiska miejskiego
Zakres	<p>Poprawa stanu zagospodarowania oraz estetyki przestrzeni targowiska miejskiego (bazarku) poprzez poprawę stanu lokali usługowych i przestrzeni pomiędzy budynkami, co przyczyni się do poprawy użyteczności tej przestrzeni. W celu pełniejszego wykorzystania potencjału bazaru i jego otoczenia planowane jest także, np. stworzenie nowych i uporządkowanie dotychczasowej przestrzeni z miejscami parkingowymi. Dopuszcza się włączenie podmiotów zewnętrznych, np. uczelni we współpracę nad nowym urządzeniem bazarku.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>2.1. Zrównoważone, przyjazne i bezpieczne miejsca na obszarze rewitalizacji</p> <p>2.7. Poprawa estetyki na obszarze rewitalizacji</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 26	
Nazwa przedsięwzięcia	Modernizacja Placu im. Jana Pawła II w Zielonce
Zakres	<p>Modernizacja placu z zachowaniem jego naturalnych walorów. Nowe nasadzenia i elementy małej architektury, wykorzystanie elementów błękitnej infrastruktury i rozwiązań sprzyjających klimatowi. Dopuszcza się włączenie podmiotów zewnętrznych, np. uczelni we współpracę nad nowym zagospodarowaniem placu.</p> <p>Organizacja cyklicznych wydarzeń integracyjnych, społecznych i kulturalnych.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>2.1. Zrównoważone, przyjazne i bezpieczne miejsca na obszarze rewitalizacji</p> <p>2.5. Rozwijanie i poprawa błękitno-zielonej infrastruktury na obszarze rewitalizacji</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 27	
Nazwa przedsięwzięcia	Tworzenie i utrzymywanie ogrodów społecznych na obszarze rewitalizacji
Zakres	Wyznaczenie lokalizacji, a także stworzenie warunków do uruchomienia ogrodów społecznych, czyli miejsc, w których mieszkańcy podobszarów rewitalizacji będą mogli samodzielnie sadzić i pielęgnować rośliny, warzywa i owoce. Powstanie ogrodów będzie okazją do prowadzenia edukacji ekologicznej i klimatycznej, adresowanej do różnych grup odbiorców.
Realizowane kierunki działań	2.3. Ekologiczne działania dotyczące gospodarki o obiegu zamkniętym, krótkich łańcuchów dostaw, zazieleniania 1.5. Integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 28	
Nazwa przedsięwzięcia	Walka z niską emisją i poprawa efektywności energetycznej w budynkach na obszarze rewitalizacji
Zakres	Kontynuowanie podejmowanych w Mieście Zielonka działań i programów, ukierunkowanych na zmniejszenie emisyjności i zmniejszenie zapotrzebowania na energię w budynkach i obiektach publicznych i prywatnych. Wdrożenie działań, uwzględniających indywidualne potrzeby najemców i właścicieli nieruchomości na obszarze rewitalizacji.
Realizowane kierunki działań	2.4. Termomodernizacja i energomodernizacja na obszarze rewitalizacji 1.10. Mieszkalnictwo na obszarze rewitalizacji

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 29	
Nazwa przedsięwzięcia	Zielono-niebieski obszar rewitalizacji
Zakres	Wypracowanie oraz wdrażanie na etapie realizacji przedsięwzięć infrastrukturalnych standardów, które poprawią stan dostosowania miejskiej infrastruktury do zmiany klimatu. Systematyczne uzupełnianie zieleni miejskiej na każdym z podobszarów rewitalizacji oraz realizacja instalacji, które sprzyjają zwiększaniu retencji (np. łąki kwietne i ogrody deszczowe) i in.
Realizowane kierunki działań	2.5. Rozwijanie i poprawa błękitno-zielonej infrastruktury na obszarze rewitalizacji 1.6. Tworzenie nowej infrastruktury dla integracji i usług publicznych na obszarze rewitalizacji

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 30	
Nazwa przedsięwzięcia	Kompleksowe wsparcie przedsiębiorców na obszarze rewitalizacji
Zakres	<p>Szeroka oferta wsparcia dla początkujących przedsiębiorców z Zielonki. Stworzenie miejsca inkubacji nowych firm (np. w formule coworku), które jednocześnie ułatwi nawiązywanie relacji pomiędzy lokalnymi przedsiębiorcami. Oferta doradztwa, szkoleń i konsultacji itp., zwłaszcza w zakresie zakładania i prowadzenia firmy, marketingu i księgowości</p> <p>Promowanie usług oferowanych przez przedsiębiorców na obszarze rewitalizacji m.in. poprzez stworzenie programu popularyzującego oferowane przez nich usługi wśród mieszkańców obszaru rewitalizacji.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>2.6. Wspieranie przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji</p> <p>3.3. Współpracujący i innowacyjny Zespół ds. rewitalizacji</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 31	
Nazwa przedsięwzięcia	Tworzenie i wspieranie podmiotów ekonomii społecznej na obszarze rewitalizacji
Zakres	<p>Powstanie na obszarze rewitalizacji podmiotu lub podmiotów ekonomii społecznej, które pozwolą na aktywizację społeczno-zawodową osób zagrożonych wykluczeniem społecznym i znajdujących się w trudnej sytuacji. Miejsce na ulokowanie tego typu działalności może być, np., lokal przy ul. Słowackiego, w którym podmioty ekonomii społecznej będą dzieliły przestrzeń z Inkubatorem Wspierania Lokalnej Przedsiębiorczości.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>2.6. Wspieranie przedsiębiorczości na obszarze rewitalizacji</p> <p>1.11. Poprawa dostępności obiektów, miejsc/ przestrzeni i usług na obszarze rewitalizacji dla osób ze szczególnymi potrzebami</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 32	
Nazwa przedsięwzięcia	Dziedzictwo dla rewitalizacji
Zakres	<p>Renowacja, nadawanie nowych funkcji i promocja obiektów dziedzictwa materialnego na obszarze rewitalizacji i w jego bliskim sąsiedztwie (np. przy ul. Kolejowej).</p> <p>Działania infrastrukturalne oraz prowadzenie programów i działań w sferze kultury we współpracy instytucji publicznych oraz partnerów spoza sektora publicznego (MBP i jej filie, OKiS, szkoły, przedszkola, kluby seniora, wspólnoty mieszkaniowe, Spółdzielnia Mieszkaniowa, organizacje społeczne itd.).</p>
Realizowane kierunki działań	<p>1.7. Rozwijanie poczucia tożsamości lokalnej i dumy z bycia mieszkańcem Zielonki</p> <p>1.11. Poprawa dostępności obiektów, miejsc/ przestrzeni i usług na obszarze rewitalizacji dla osób ze szczególnymi potrzebami</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 33	
Nazwa przedsięwzięcia	Dom Pamięci Leopolda Janikowskiego
Zakres	<p>Nabycie działki u zbiegu ulic L. Janikowskiego i ks. Skorupki i zaaranżowanie istniejącego budynku (ostatniego miejsca zamieszkania podróżnika) na dom pamięci po Leopoldzie Janikowskim. W zakres prac wejdą m.in. remont dotychczasowego zabytkowego domu wraz z doposażeniem go w artefakty znajdujące się w różnych miejscach (m.in. archiwum miasta Zielonka, zbiory prywatne czy inne muzea).</p> <p>Przedsięwzięcie będzie realizowane we współpracy z potomkami L. Janikowskiego</p>
Realizowane kierunki działań	1.7. Rozwijanie poczucia tożsamości lokalnej i dumy z bycia mieszkańcem Zielonki

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 34	
Nazwa przedsięwzięcia	Murale na obszarze rewitalizacji
Zakres	<p>Zakup niezbędnych materiałów, zapewnienie bezpieczeństwa wykonawcom i realizacja murali.</p> <p>Aktywizacja lokalnych artystów oraz różnych grup mieszkańców zamieszkujących na obszarze rewitalizacji w celu identyfikacji potencjalnych miejsc do stworzenia murali, a następnie do zaproponowania ich tematyki lub projektów.</p>
Realizowane kierunki działań	<p>2.7. Poprawa estetyki na obszarze rewitalizacji</p> <p>1.7. Rozwijanie poczucia tożsamości lokalnej i dumy z bycia mieszkańcem Zielonki</p>

PRZEDSIĘWZIĘCIE UZUPEŁNIAJĄCE NR 35	
Nazwa przedsięwzięcia	Wymiana wiedzy dla rewitalizacji
Zakres	Organizacja regularnych wydarzeń, które przyczynią się do osiągnięcia celów programu rewitalizacji. Szkolenia związane z różnymi aspektami rewitalizacji z udziałem gości i ekspertów spoza Zielonki; wizyty studyjne w innych miastach zajmujących się rewitalizacją; wspólne spotkania, seminaria, wizyty studyjne z Komitetem Rewitalizacji i in.
Realizowane kierunki działań	<p>3.2. Uczący się Zespół ds. rewitalizacji</p> <p>1.8. Budowanie kultury dialogu z interesariuszami rewitalizacji</p>

7. MECHANIZMY INTEGROWANIA DZIAŁAŃ ORAZ PRZEDSIĘWZIĘĆ REWITALIZACYJNYCH

Realizacja celów GPR wymaga równoczesnej realizacji wielu przedsięwzięć rewitalizacyjnych o różnorodnym charakterze. Konieczność integrowania działań podejmowanych przez podmioty i osoby zaangażowane we wdrażanie GPR wynika także z charakteru i zakresu zidentyfikowanych przedsięwzięć.

Przy opisanych przedsięwzięciach rewitalizacyjnych w poprzednim rozdziale wskazano m.in. najważniejsze kierunki działań, do których realizacji przyczynią się kolejne przedsięwzięcia. Korzystając z tych ustaleń, przy planowaniu i wdrażaniu przedsięwzięć w pierwszej kolejności należy przeanalizować, z którymi przedsięwzięciami dane przedsięwzięcie jest lub powinno być komplementarne. Przedsięwzięcia komplementarne to takie, które pomagają w rozwiązywaniu podobnych problemów występujących na obszarze rewitalizacji i które przyczyniają się do realizacji podobnych lub powiązanych celów i kierunków działań. Jako przykłady takich przedsięwzięć można wskazać np. przedsięwzięcia realizujące kierunek działań „1.5. Integracja mieszkańców obszaru rewitalizacji”. Są to przedsięwzięcia podstawowe nr 3, 4, 5 i 6 („Integracja przez kulturę”, „Integracja przez sport”, „Integracja sąsiedzka”, „Rozwój społeczeństwa obywatelskiego na rzecz rewitalizacji”) oraz przedsięwzięcia uzupełniające nr 7, 8, 9, 10 i 28 („Wspieranie inicjatyw oddolnych oraz tworzonych lub funkcjonujących już w Zielonce tzw. „miejsc trzecich”, „Cykliczne działania integrujące „starych” i „nowych” mieszkańców Zielonki”, „Kompleksowe zagospodarowanie przestrzeni sąsiedzkich na obszarze rewitalizacji”, „Program integracji migrantów na obszarze rewitalizacji”, „Tworzenie i utrzymywanie ogrodów społecznych na obszarze rewitalizacji”).

Do realnej integracji działań i przedsięwzięć rewitalizacyjnych, wynikających z GPR, konieczne jest dokonywanie cyklicznego przeglądu potrzeb interesariuszy i stanu realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Mechanizmem integracji w tym zakresie będą regularne, odbywające się średnio raz na kwartał spotkania koordynacyjne Zespołu ds. Rewitalizacji. W ich trakcie będą omawiane m.in. powiązania pomiędzy przedsięwzięciami rewitalizacyjnymi. To istotne dla powodzenia realizacji programu i wykorzystywania potencjału wdrażanych przedsięwzięć, bowiem realizacja wielu przedsięwzięć integrujących społeczność obszaru rewitalizacji i całej Zielonki odbywać się będzie równocześnie z poprawą i rozwojem infrastruktury dla integracji, sportu, zdrowia i kultury. Działania koordynacyjne będą ukierunkowane na to, by całość przedsięwzięć rewitalizacyjnych możliwie efektywnie i trwale przełożyła się na poprawę oferty usług publicznych, poprawę stanu zagospodarowania przestrzeni publicznych, walkę z wykluczeniem społecznym na obszarze rewitalizacji itd.

8. SZACUNKOWE RAMY FINANSOWE PROGRAMU

8.1. Ramy finansowe realizacji programu

Łączne szacunkowe środki finansowe przewidywane na realizację programu obejmują środki kierowane na realizację podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w kwocie około 50 mln złotych oraz środki szacowane na realizację pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych (tzn. przedsięwzięć uzupełniających) w kwocie 22 mln złotych.

Zgodnie z przyjętym założeniami podstawą finansowania GPR będą stanowić środki finansowane Miasta Zielonka. Miasto Zielonka będzie w pierwszej kolejności dążyło do przeznaczania jak największej sumy środków z budżetu miasta na realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Jednocześnie, podobnie tak jak w innych miastach, Miasto Zielonka będzie aktywnie poszukiwało zewnętrznych źródeł finansowania. Źródła te zostały szczegółowo opisane w kolejnym podrozdziale. W toku realizacji GPR znaczenie będą miały również zasoby własne (finansowe i niefinansowe) interesariuszy procesu rewitalizacji zaangażowanych we wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Będą to m.in. praca wolontariuszy, społeczników i liderów lokalnych, zasoby lokalowe, specjalistyczny sprzęt, środki wspólnot i spółdzielni mieszkaniowej itd.

Tabela 7. Szacowane koszty realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych wynikających z GPR

Rodzaj przedsięwzięć	budżet miasta	środki UE	środki krajowe	środki zwrotne	środki prywatne	wartość ogółem
Szacowane środki na realizację podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	9 979 280 zł	22 453 380 zł	15 467 884 zł	1 496 892 zł	498 964 zł	49 896 400 zł
Szacowane środki na realizację pozostałych dopuszczalnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych	7 609 200 zł	2 909 400 zł	10 071 000 zł	1 790 400 zł	0 zł	22 380 000 zł
Ogółem (zł)	17 588 480 zł	25 538 884 zł	3 287 292 zł	3 287 292 zł	498 964 zł	72 276 400 zł

Źródło: Urząd Miasta Zielonka

8.2. Potencjalne źródła finansowania programu

Zapewnienie kompleksowego podejścia do procesu rewitalizacji wiąże się z koniecznością oparcia realizacji programu na komplementarności źródeł finansowania. Polega ona na łączeniu środków własnych miasta oraz innych interesariuszy (w tym prywatnych) ze środkami zewnętrznymi (dotacyjnymi lub pożyczkowymi na preferencyjnych warunkach) - europejskimi (w ramach różnych funduszy) i krajowymi. W tym celu w niniejszym programie ramowo określono potencjalne, możliwe do wykorzystania źródła finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Należy przyjąć, że w okresie wdrażania GPR (tj. do 2030 roku) pojawią się nowe źródła finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, inne – dostępne obecnie – źródła finansowania wygasną, a zasady pozyskiwania jeszcze innych zostaną zmienione. Oznacza to konieczność stałego śledzenia i pozyskiwania dostępnych źródeł finansowania konkretnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Z kolei w przypadkach braku uzyskania pierwotnie planowanego dofinansowania danego przedsięwzięcia z określonego źródła powinny być podejmowane próby wykorzystania innych źródeł lub wspieranie procesów środkami własnymi miasta.

8.2.1. Środki europejskie

Program Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027

Najistotniejszym źródłem potencjalnego zewnętrznego wsparcia przedsięwzięć rewitalizacyjnych w Zielonce będzie program Fundusze Europejskie dla Mazowsza 2021-2027 (FEM). FEM obejmuje wsparcie województwa mazowieckiego w ramach wszystkich pięciu tzw. celów polityki spójności 2021-2027 (CP). FEM wskazuje rewitalizację gmin wśród głównych instrumentów terytorialnych w regionie.

W ramach celu CP 5. – „Europa bliższa obywatelom dzięki wspieraniu zrównoważonego i zintegrowanego rozwoju wszystkich rodzajów terytoriów oraz inicjatyw lokalnych”, FEM przewiduje wsparcie rewitalizacji zarówno w celu szczegółowym 5(i) („wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach miejskich”), jak i w celu 5(ii) („wspieranie zintegrowanego i sprzyjającego włączeniu społecznemu rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego na poziomie lokalnym, kultury, dziedzictwa naturalnego, zrównoważonej turystyki i bezpieczeństwa na obszarach innych niż miejskie”).

Należy zwrócić uwagę, że środki FEM, które mogą być użyte przy realizacji GPR w Zielonce to nie tylko środki przeznaczone wprost na rewitalizację, ale także środki w ramach innych celów polityki spójności, które będą potencjalnie mogły wesprzeć realizację poszczególnych przedsięwzięć określonych w GPR.

Program Fundusze Europejskie na Infrastrukturę Klimat Środowisko 2021-2027

Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko (FENIKS) to krajowy program zapewniający środki Funduszy Europejskich na duże projekty dotyczące m.in. bezpieczeństwa energetycznego, rozwoju odnawialnych źródeł energii, ochrony środowiska, zrównoważonego transportu, ochrony zdrowia, a także rozwoju kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego.

Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki

Fundusze Europejskie dla Nowoczesnej Gospodarki (FENG) to krajowy program zapewniający środki Funduszy Europejskich na duże projekty dotyczące m.in. badań i rozwoju oraz na innowacje i zwiększanie konkurencyjności gospodarki.

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego

Fundusze Europejskie dla Rozwoju Społecznego (FERS) to krajowy program zapewniający środki Funduszy Europejskich na szeroko pojęty rozwój społeczny. W ramach FERS środki unijne wspierają m.in. poprawianie sytuacji osób na zmieniającym się rynku pracy, rozwój edukacji i rozwój usług zdrowotnych, a także zapewniają wsparcie rodziców w opiece nad dziećmi i wsparcie osób ze szczególnymi potrzebami.

Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy 2021-2027

Fundusze Europejskie na Rozwój Cyfrowy (FERC) to krajowy program dotyczący cyfryzacji różnych sfer rozwoju. Wsparcie FERC obejmuje m.in.: zwiększanie dostępu do ultraszybkiego Internetu szerokopasmowego, rozwój e-usług, poprawę cyberbezpieczeństwa oraz podnoszenie kompetencji cyfrowych społeczeństwa.

8.2.2. Inne potencjalne zewnętrzne źródła finansowania

Krajowy Plan Odbudowy i Wzmacniania Odporności

Krajowy Plan Odbudowy obejmuje środki Funduszu na rzecz Odbudowy i Zwiększania Odporności, które dedykowane są różnym obszarom tematycznym, między innymi zielonej transformacji miast. Wsparcie będzie kierowane m.in. na wprowadzenie zieleni na terenach miejskich, bardziej efektywnym wykorzystaniu zasobów oraz przeciwdziałaniu utracie różnorodności biologicznej.

Rządowy Fundusz Polski Ład Program Inwestycji Strategicznych

Niniejszy program, który utworzony został *Uchwałą nr 84/2021 Rady Ministrów z dnia 1 lipca 2021 roku* z późniejszymi zmianami, ma na celu zwiększenie skali inwestycji publicznych poprzez bezzwrotne dofinansowanie inwestycji realizowanych przez jednostki samorządu terytorialnego. Program jest realizowany poprzez promesy inwestycyjne udzielane przez Bank Gospodarstwa Krajowego i jest realizowany jest ze środków Funduszu Przeciwdziałania COVID-19.. Program obejmuje cztery obszary priorytetowe dotyczące różnego rodzaju zadań własnych gminy. Dotyczą one między innymi infrastruktury drogowej i infrastruktury technicznej, gospodarki odpadami, infrastruktury kulturalnej i sportowej czy też rewitalizacji.

Program Wieloletni Senior Plus

Program na lata 2021-2025, który prowadzony jest przez ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego, ma na celu wsparcie warunków do aktywnego starzenia się w środowisku lokalnym oraz jak najdłuższego udziału w życiu społecznym seniorów. Wspiera on działania mające na celu zwiększenie spójności społecznej poprzez wsparcie kierowane do najstarszej części społeczeństwa. Program obejmuje zarówno działania związane z utworzeniem lub wyposażeniem infrastruktury społecznej wspierającej seniorów, jak też stanowi wsparcia dla zapewnienia funkcjonowania już istniejących obiektów.

Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej

Zgodnie z art. 86 *Ustawy z dnia 19 listopada 2009 roku o grach hazardowych* minister właściwy do spraw kultury fizycznej jest dysponentem państwowego funduszu celowego pod nazwą Fundusz Rozwoju Kultury Fizycznej. Wydatki w ramach funduszu ponoszone są na przebudowę, remonty i dofinansowanie inwestycji obiektów sportowych, rozwijanie sportu wśród dzieci, młodzieży i osób niepełnosprawnych, rozwój turystyki społecznej sprzyjającej aktywności fizycznej społeczeństwa oraz zadania określone w przepisach o zdrowiu publicznym w zakresie aktywności fizycznej. Zasady wdrażania środków funduszu określone zostały w *Rozporządzeniu Ministra Sportu i Turystyki z dnia 12 sierpnia 2019 roku w sprawie przekazywania środków z Funduszu Kultury Fizycznej*.

Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa

Zgodnie z art. 90u *Ustawy z dnia 7 września 1991 roku o systemie oświaty* Rada Ministrów realizuje Narodowy Program Rozwoju Czytelnictwa na lata 2021-2025, którego celem jest wzmacnianie roli bibliotek publicznych, szkolnych oraz pedagogicznych jako lokalnych ośrodków życia społecznego, które stanowią centrum dostępu do kultury i wiedzy. Program ten realizowany jest poprzez poprawę oferty bibliotek publicznych oraz inwestycje w ich infrastrukturę. Obejmuje to w szczególności dostosowanie bazy lokalowej do współczesnych standardów w zakresie obiektów użyteczności publicznej w celu rozwijania kompetencji społecznych i kulturowych mieszkańców oraz zwiększenie atrakcyjności świadczonych usług.

Solidarnościowy Fundusz Wsparcia Osób Niepełnosprawnych

Zgodnie z art. 1 *Ustawy z dnia 23 października 2018 roku o Funduszu Solidarnościowym* fundusz, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego, jest funduszem celowym obejmującym wsparcie osób niepełnosprawnych oraz emerytów i rencistów. Stosownie do art. 6 oraz art. 7 ust. 1 i ust. 5 ustawy zgromadzone w ramach tego funduszu środki finansowe przeznaczone są na realizację zadań w zakresie wsparcia osób niepełnosprawnych poprzez programy rządowe Rady Ministrów i programy resortowe ministra właściwego do spraw zabezpieczenia społecznego. Jednym z takich programów jest program rozwoju centrów opiekuńczo-mieszkalnych realizowany przez Ministra Rodziny i Polityki Społecznej.

Fundusz Dostępności

Zgodnie z art. 35 ust. 1 *Ustawy z dnia 19 lipca 2019 roku o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami* Fundusz Dostępności jest funduszem celowym, którego dysponentem jest minister właściwy do spraw rozwoju regionalnego. Celem tego funduszu jest realizacja zadań polegających na wsparciu działań w zakresie zapewniania dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami. Realizacja przedsięwzięć polegających na likwidacji barier architektonicznych może być wspierana w ramach funduszu poprzez korzystnie oprocentowane instrumenty zwrotne.

Bezzwrotne wsparcie budownictwa z Funduszu Dopłat

Celem rządowego programu bezzwrotnego finansowego wsparcia budownictwa jest zwiększenie zasobu lokali mieszkalnych oraz lokali i pomieszczeń z zakresu pomocy społecznej, służących zaspokajaniu potrzeb osób o niskich i przeciętnych dochodach. Bezzwrotne wsparcie może zostać udzielone na szeroką paletę działań związanych

z rozwojem mieszkalnictwa i przeciwdziałania negatywnym zjawiskom społecznym. Wsparcie może też dotyczyć utworzenia lub modernizacji infrastruktury społecznej.

Fundusz Termomodernizacji i Remontów

Fundusz Termomodernizacji i Remontów, którego wdrażanie ustanowiła *Ustawa z dnia 21 listopada 2008 roku o wspieraniu termomodernizacji i remontów oraz o centralnej ewidencji emisyjności budynków*, przewiduje udzielanie wsparcia na działania w zakresie termomodernizacji lub przedsięwzięć służących przeciwdziałaniu skutkom luki remontowej.

Fundusze i programy przeznaczone na ochronę dziedzictwa kulturowego

Przewiduje się m.in. wykorzystanie środków Programu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego „Ochrona zabytków” oraz Rządowego Programu Odbudowy Zabytków. Mają one na celu wspieranie działań zmierzających do zachowania materialnego dziedzictwa kulturowego, a także ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

Fundusze i programy wspierania badań i komercjalizacji wyników badań naukowych

W toku wdrażania GPR należy monitorować programy instytucji takich jak Narodowe Centrum Nauki oraz Narodowe Centrum Badań i Rozwoju. Ich programy grantowe tych dają możliwość np. nawiązywania współpracy z instytucjami badawczymi w celu analizy procesów społeczno-gospodarczych na obszarze rewitalizacji, czy też prototypowania przekształceń przestrzeni publicznych oraz rozwiązań efektywnych energetycznie w budynkach użyteczności publicznej.

Fundusze norweskie i EOG

Głównym celem funduszy jest przyczynianie się do zmniejszania różnic ekonomicznych i społecznych w obrębie EOG oraz wzmacnianie stosunków dwustronnych oraz współpracy merytorycznej pomiędzy państwami-darczyńcami oraz państwem-beneficjentem. Szeroki zakres wsparcia jest wzbogacony poprzez możliwość współpracy z partnerami z krajów finansujących, co pozwala na wdrażanie innowacyjnych rozwiązań.

Fundusze Szwajcarskie

Głównym celem Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy jest zmniejszanie różnic społeczno-gospodarczych w Unii Europejskiej i w Polsce dzięki dalszemu wzmacnianiu współpracy dwustronnej pomiędzy Szwajcarią a Polską. Rolę Krajowej Instytucji Koordynującej pełni Minister Funduszy i Polityki Regionalnej. Na etapie prac nad GPR z Funduszy Szwajcarskich przewidywano wsparcie na realizację Programu Rozwoju Miast kierowanego do średnich miast oraz Programu Badania Naukowe i Innowacje. Podobnie jak w przypadku innych potencjalnych źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych, należy monitorować cele i zakres wsparcia udzielanego ze Szwajcarsko-Polskiego Programu Współpracy.

Inne zewnętrzne źródła finansowania rewitalizacji

Zaprezentowany powyżej katalog potencjalnych zewnętrznych źródeł finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych ma charakter otwarty. W toku wdrażania GPR mogą bowiem zostać utworzone inne zewnętrzne źródła finansowania przedsięwzięć rewitalizacyjnych. W takiej sytuacji za wskazane należy uznać wykorzystywanie tych źródeł do osiągnięcia celów procesu rewitalizacji w Mieście Zielonka.

9. STRUKTURA ZARZĄDZANIA PROGRAMEM

Realizacja procesu rewitalizacji na zasadach, które zostały określone przepisami *ustawy o rewitalizacji*, wiąże się z koniecznością podejmowania działań w sposób kompleksowy i zintegrowany. Wynika to m.in. z faktu, że GPR obejmuje przedsięwzięcia z różnych sfer rozwoju społeczno-gospodarczego Miasta Zielonka. Wymaga to stworzenia stałych zasad współpracy różnych interesariuszy rewitalizacji na każdym etapie wdrażania GPR.

9.1. Opis struktury zarządzania realizacją GPR

Na mocy przepisów *ustawy o rewitalizacji* opracowanie oraz realizacja i nadzór nad realizacją GPR, między innymi poprzez prowadzenie oceny aktualności i stopnia realizacji, stanowią odpowiedzialność Burmistrza Miasta Zielonka. Wieloletni horyzont czasowy Programu, jak również szeroki zakres zadań oraz obowiązków o charakterze formalnym, które wynikają z wdrażania przepisów *ustawy o rewitalizacji* oraz przyjęcia GPR, wiążą się z koniecznością powierzenia zadań w zakresie bieżącej koordynacji procesu rewitalizacji utworzonemu w tym celu zespołowi roboczemu.

Zespół ds. rewitalizacji

Zespół do spraw rewitalizacji będzie zespołem roboczym powołanym na mocy zarządzenia Burmistrza Miasta Zielonka. W skład Zespołu wejdą m.in. osoby, które aktywnie uczestniczyły w pracach nad opracowaniem GPR. Zespół będzie realizował zadania i przedsięwzięcia wynikające bezpośrednio z treści GPR, jak i z przepisów ustawy o rewitalizacji. Będą to m.in.:

- monitorowanie realizacji przedsięwzięć oraz przygotowywanie rocznych raportów dotyczących postępu realizacji GPR i przedkładanie ich Burmistrzowi,
- ocena poziomu realizacji celów procesu rewitalizacji poprzez przyjęte kierunki działań i wdrażane przedsięwzięcia rewitalizacyjne oraz wzajemna integracja tych przedsięwzięć,
- zapewnienie komplementarności i koncentracji działań Miasta Zielonka w wyznaczonym obszarze rewitalizacji,
- przygotowanie i przedłożenie Burmistrzowi Miasta Zielonka ocen aktualności i stopnia realizacji GPR (oceny śródkresowe),
- zapewnienie spójności pomiędzy działaniami podejmowanymi przez różne instytucje w ramach procesu rewitalizacji,
- obsługa organizacyjna Komitetu Rewitalizacji.

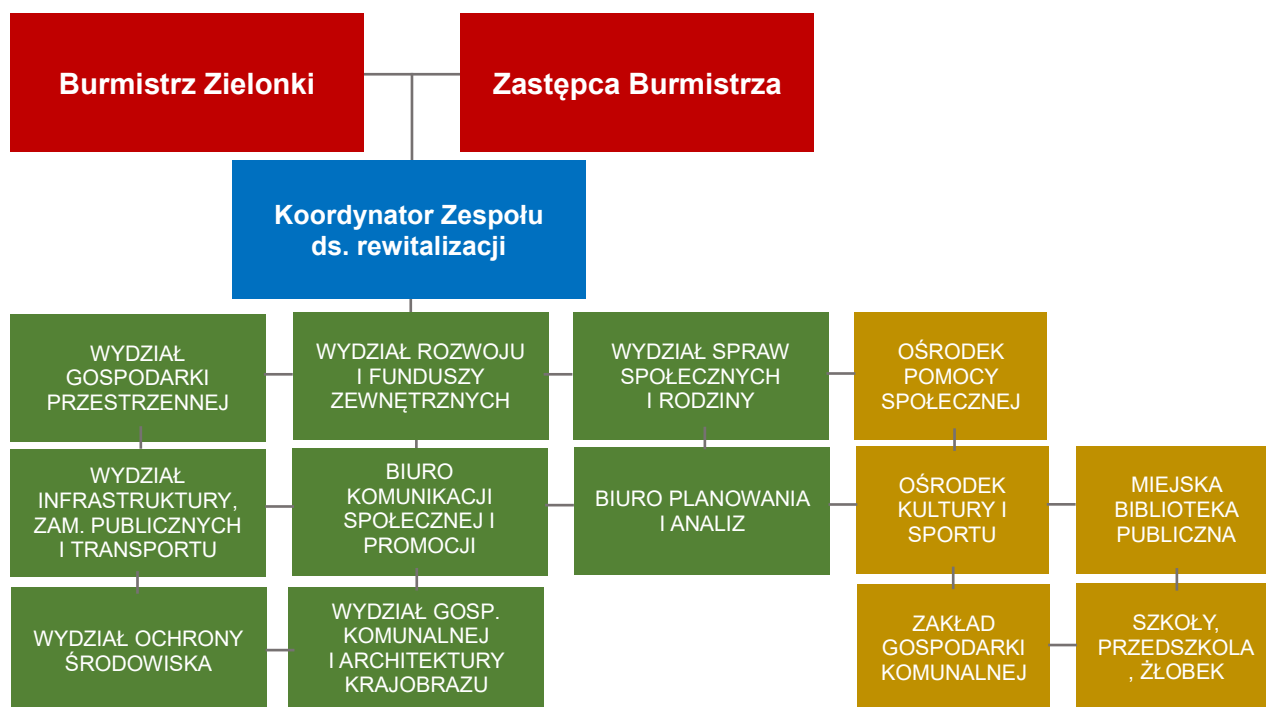
W skład Zespołu wchodzić będą przedstawiciele wybranych komórek organizacyjnych urzędu oraz jednostek organizacyjnych miasta realizujący m.in. zadania w zakresie:

- pomocy społecznej oraz reintegracji zawodowej i społecznej,
- rozwoju oferty kulturalnej i sportowej kierowanej do mieszkańców,
- współpracy z organizacjami pozarządowymi,
- polityki przestrzennej miasta,
- prowadzenia działalności gospodarczej na terenie miasta,
- przygotowania i realizacji zadań inwestycyjnych miasta,
- strategii rozwoju i pozyskiwania środków zewnętrznych na potrzeby realizacji programu,
- gospodarowania nieruchomościami miasta oraz zasobem mieszkaniowym,
- utrzymania terenów zieleni i przestrzeni publicznej,

gospodarki finansowej miasta w ramach budżetu oraz planów wieloletnich. Pracami Zespołu ds. rewitalizacji będzie kierował Koordynator Zespołu wyznaczony przez Burmistrza Miasta Zielonka. Koordynator będzie realizować swoje zadania m.in. poprzez:

- ustalanie harmonogramu prac Zespołu, w tym regularnych spotkań oraz aktywności z udziałem interesariuszy procesu rewitalizacji
- zapraszanie do udziału w pracach Zespołu ekspertów zewnętrznych i przedstawicieli innych jednostek samorządu terytorialnego prowadzących proces rewitalizacji
- zapewnienie spójności realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych z celami procesu rewitalizacji poprzez udział w pracach nad zlecaniem lub opracowaniem dokumentacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych;
- bezpośrednią współpracę z interesariuszami. O których mowa w art. 2 ust. 2 *ustawy o rewitalizacji* oraz podmiotów., o których mowa w art. 36 ust. 8 pkt 4 *Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 roku o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027*, w tym poprzez wsparcie i zapewnienie ciągłości funkcjonowania Komitetu Rewitalizacji (w szczególności organizację spotkań, sporządzanie protokołów, obsługę zapytań członków i zgłaszanych tematów, prowadzenie spraw związanych z utrzymaniem pełnego składu);
- prowadzenie działań w zakresie partycypacji społecznej, w tym w zakresie wspierania inicjatyw zmierzających do zwiększania udziału interesariuszy realizacji GPR oraz zapewnienia możliwości wypowiedzenia się przez interesariuszy w czasie prowadzenia monitoringu i oceny rewitalizacji, stosownie do art. 5 ust. 2 i ust. 3 *ustawy o rewitalizacji*;
- sporządzanie projektów raportów podsumowujących stan realizacji GPR przedkładanych do dyskusji Zespołowi, a następnie Burmistrzowi.

Rycina 14. Struktura zarządzania GPR Miasta Zielonka

Źródło: Urząd Miasta Zielonka

Kluczowe znaczenie dla osiągania celów procesu rewitalizacji będą miały regularne spotkania Zespołu ds. Rewitalizacji. Pozwolą one w szczególności na identyfikację barier utrudniających realizację przedsięwzięć, rozwiązywanie bieżących problemów, jak i reagowanie na głosy interesariuszy procesu rewitalizacji.

W ramach prac Zespołu przewiduje się możliwość tworzenia zespołów roboczych na potrzeby przygotowania dokumentacji oraz wdrażania jednego lub grupy przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Do prac Zespołu oraz grup roboczych mogą być zapraszani inni pracownicy Urzędu Miasta Zielonka, przedstawiciele interesariuszy, eksperci zewnętrzni itd.

9.2. Współpraca ze stroną społeczną i otoczeniem gospodarczym

Gminny Program Rewitalizacji Miasta Zielonka na lata 2023-2030 pełni funkcję strategii innego instrumentu terytorialnego, o której mowa w art. 36 ust. 4 *Ustawy z dnia 28 kwietnia 2022 roku o zasadach realizacji zadań finansowanych ze środków europejskich w perspektywie finansowej 2021-2027*. Jednym z elementów realizacji takiej strategii jest konieczność włączenia partnerów społecznych i gospodarczych oraz podmiotów reprezentujących społeczeństwo obywatelskie, podmiotów działających na rzecz ochrony środowiska oraz podmiotów odpowiedzialnych za promowanie włączenia społecznego, praw podstawowych, praw osób niepełnosprawnych, równości płci i niedyskryminacji na etapie jej realizacji.

Na etapie prac nad niniejszym programem podejmowano starania o włączenie wskazanych wyżej podmiotów do uczestnictwa w opracowaniu i realizacji. Podjęto szereg działań skierowanych między innymi do organizacji społecznych oraz różnych grup mieszkańców obszaru rewitalizacji, czy też przedsiębiorców, którym stworzono warunki do identyfikacji własnych przedsięwzięć. Przewiduje się zaangażowanie tych podmiotów w realizacji wybranych przedsięwzięć rewitalizacyjnych, których zakres ustalono w GPR.

Stosownie do przepisów *ustawy o rewitalizacji* kluczową formą zaangażowania wskazanych wyżej partnerów będzie Komitet Rewitalizacji. Będzie to organ opiniodawczo-doradczy Burmistrza Miasta Zielonka, stanowiący forum współpracy i dialogu interesariuszy procesu rewitalizacji z odpowiedzialnymi za koordynację tego procesu organami gminy w sprawach dotyczących przygotowania, prowadzenia i oceny rewitalizacji.

Komitet Rewitalizacji będzie zajmować stanowiska dotyczące kluczowych etapów procesu rewitalizacji. Należą do nich opiniowanie oceny aktualności i stopnia realizacji GPR oraz opiniowanie projektu programu lub jego zmiany. Zgodnie z art. 7 ust. 3 *ustawy o rewitalizacji* zasady wyznaczania składu oraz zasady działania Komitetu Rewitalizacji określa w drodze stosownej uchwały rada miasta zapewniając wyłanianie interesariuszy przez ich przedstawicieli. Przyjęcie przez Radę Miasta Zielonka zasad działania Komitetu poprzedzą w związku z tym konsultacje społeczne projektu stosownej uchwały.

W celu osiągnięcia efektywnej współpracy z Komitetem Rewitalizacji przewiduje się jej oparcie na następujących zasadach:

1. Komitet będzie reprezentować wszystkie grupy interesariuszy procesu rewitalizacji, w szczególności wymienione w ustawie o rewitalizacji, zmierzając jednocześnie do samodzielnego wyłaniania interesariuszy spośród ich przedstawicieli.
2. W skład Komitetu wejdą przedstawiciele grup i zespołów o charakterze doradczym, konsultacyjnym i inicjatywnym, reprezentujących m.in. środowiska seniorów, młodzieży itd.

3. Współpraca z Komitetem będzie opierać się na wzajemnej otwartości w celu stworzenia jak najlepszych warunków do swobodnego podejmowania przez Komitet własnych inicjatyw dotyczących wspierania procesu rewitalizacji.

4. Kadencja Komitetu będzie korespondować z częstotliwością sporządzania oceny aktualności i stopnia realizacji GPR (ocena śródkresowa).

9.3. Koszty zarządzania

Zgodnie *ustawą o rewitalizacji*, struktura zarządzania procesem rewitalizacji powinna znaleźć odzwierciedlenie w kosztach tego procesu określonych w gminnym programie rewitalizacji.

Realizacja GPR będzie bazować przede wszystkim na zaangażowaniu i udziale pracowników Urzędu Miasta Zielonka i jego jednostek organizacyjnych. Zaangażowani w realizację poszczególnych przedsięwzięć pracownicy będą wykonywać swoje zadania w ramach obowiązków służbowych. Koszty zarządzania realizacją GPR odnoszą się zatem do wyłącznie do tych zadań i elementów procesu rewitalizacji, które Miasto Zielonka będzie zobowiązane realizować w toku wdrażania GPR w oparciu o jego bezpośrednie postanowienia i wytyczne oraz w oparciu o przepisy ustawy o rewitalizacji.

W okresie realizacji programu koszty zarządzania jego realizacją zaprezentowane w Tabeli 7. obejmą:

- wsparcie i zapewnienie efektywnej organizacji prac Komitetu Rewitalizacji pełniącego funkcję opiniotawczo-doradczą Burmistrza Miasta Zielonka: koszt ponoszony w całym okresie realizacji GPR;
- zapewnienie ciągłości realizacji GPR poprzez wyznaczenie pracownika merytorycznego pełniącego obowiązki koordynatora Zespołu ds. rewitalizacji: koszt ponoszony w całym okresie realizacji GPR;
- koszty regularnych spotkań Zespołu ds. rewitalizacji: koszt ponoszony w całym okresie realizacji GPR;
- monitorowanie postępów realizacji GPR oraz przygotowanie oceny aktualności i stopnia realizacji GPR wraz z badaniem społecznym zgodnie z przyjętym systemem monitorowania i oceny,; koszt ponoszony średnio raz na trzy lata.

Tabela 8. Przybliżone koszty zarządzania realizacją GPR

Rok realizacji programu	Szacowana wysokość kosztów zarządzania realizacją programu
2023	40 000 zł
2024	40 000 zł
2025	50 000 zł
2026	40 000 zł
2027	40 000 zł
2028	50 000 zł
2029	40 000 zł
2030	40 000 zł
Ogółem:	340 000 zł

Źródło: Urząd Miasta Zielonka

Należy zwrócić uwagę, że dodatkowymi środkami usprawniającymi realizację programu będą środki na realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych w ramach kierunków działań: „3.1. Aktywny Zespół ds. rewitalizacji”, „3.2. Uczący się Zespół ds. rewitalizacji” i „3.3. Współpracujący i innowacyjny Zespół ds. rewitalizacji”.

Dla potrzeb skutecznej realizacji zadań w toku realizacji programu Miasto Zielonka będzie dążyć do pozyskiwania wsparcia zewnętrznego na pokrycie przynajmniej części kosztów procesu zarządzania.

9.4. Ramowy harmonogram realizacji GPR

Perspektywa realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zielonka na lata 2023-2030* obejmuje osiem lat. Obejmuje ona również rok 2023, w którym zainicjowano prace dotyczące opracowania GPR, jak również rozpoczęto przygotowania dla szeregu istotnych przedsięwzięć rewitalizacyjnych zgłaszanych przez interesariuszy procesu rewitalizacji.

Przyjęty harmonogram realizacji GPR opiera się na najważniejszych etapach i działaniach, które powinny zostać podjęte w toku realizacji programu przy uwzględnieniu, że kluczowym etapem realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych będzie etap przygotowawczy. Etap ten obejmuje rzetelne opracowanie założeń przedprojektowych uzgadnianych między poszczególnymi interesariuszami.

Zgodnie z przyjętym systemem monitorowania i oceny w perspektywie do 2031 roku opracowanych zostanie siedem raportów dotyczących stanu realizacji programu. Obejmą każdy pełen rok realizacji począwszy od roku 2023. Ponadto, sporządzone zostaną dwie oceny aktualności i stopnia realizacji GPR, o których mowa w art. 22 ust. 1 *ustawy o rewitalizacji*. Dodatkowo zaplanowano sporządzenie oceny efektów programu po zakończeniu jego realizacji (ocena *ex post*), co nastąpi w 2031 roku. Jej celem będzie weryfikacja zasadności kontynuacji procesu rewitalizacji w wyznaczonym obszarze oraz trafności założeń i skutków realizacji GPR.

W toku realizacji programu przewiduje się aktywny udział Komitetu Rewitalizacji. W okresie do 2030 roku przewiduje się zachowanie co najmniej trzech kadencji. Takie rozwiązanie z jednej strony pozwoli na zapewnienie ciągłości procesu, a z drugiej na utrzymanie na wysokim poziomie zaangażowania interesariuszy, co z kolei pozwoli na ich udział merytoryczny w realizacji i ocenie tego procesu.

Tabela 9. Ramowy harmonogram realizacji GPR

Rok realizacji		Planowane działania
2023	II połowa roku	prace przygotowawcze dotyczące wybranych przedsięwzięć rewitalizacyjnych
2024	I połowa roku	wdrożenie systemu zarządzania określonego w GPR; prace przygotowawcze dotyczące wybranych przedsięwzięć rewitalizacyjnych; przyjęcie uchwały określającej zasady działania Komitetu Rewitalizacji, nabór na członków i powołanie Komitetu Rewitalizacji pierwszej kadencji
	II połowa roku	przygotowanie i wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych; wdrożenie procesów pozyskiwania wsparcia zewnętrznego
2025	I połowa roku	przygotowanie Raportu dotyczącego stanu realizacji w 2024 roku; przygotowanie i wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych

	II połowa roku	przygotowanie pierwszej Oceny aktualności i stopnia realizacji (ocena śródkresowa); przygotowanie i wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych
2026	I połowa roku	przygotowanie Raportu dotyczącego stanu realizacji w 2025 roku; przygotowanie i wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych; zakończenie prac Komitetu Rewitalizacji pierwszej kadencji i powołanie Komitetu drugiej kadencji
	II połowa roku	przygotowanie i wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych; aktywne działania w zakresie kształtowania zasad realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej
2027	I połowa roku	przygotowanie Raportu dotyczącego stanu realizacji w 2026 roku; przygotowanie i wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych; aktywne działania w zakresie kształtowania zasad realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych w nowej perspektywie finansowej Unii Europejskiej;
	II połowa roku	przygotowanie i wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych
2028	I połowa roku	przygotowanie Raportu dotyczącego stanu realizacji w 2027 roku; przygotowanie i wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych
	II połowa roku	przygotowanie drugiej Oceny aktualności i stopnia realizacji (ocena śródkresowa); przygotowanie i wdrażanie przedsięwzięć
2029	I połowa roku	przygotowanie Raportu dotyczącego stanu realizacji w 2028 roku; przygotowanie i wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych; zakończenie prac Komitetu Rewitalizacji drugiej kadencji i powołanie Komitetu trzeciej kadencji
	II połowa roku	przygotowanie i wdrażanie przedsięwzięć
2030	I połowa roku	przygotowanie Raportu dotyczącego stanu realizacji w 2029 roku; wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych
	II połowa roku	wdrażanie przedsięwzięć rewitalizacyjnych; początek prac koncepcyjnych nad kolejnym GPR
2031	I połowa roku	przygotowanie Raportu dotyczącego stanu realizacji w 2030 roku; ocena osiągniętych efektów programu po zakończeniu jego realizacji

Źródło: Urząd Miasta Zielonka

Oprócz działań umieszczonych w powyższym harmonogramie każdego roku planuje się prowadzenie aktywnych działań na rzecz pozyskiwania wsparcia zewnętrznego na realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

10. SYSTEM MONITOROWANIA I OCENY PROGRAMU

Wdrażanie GPR następuje poprzez działania wielu podmiotów i instytucji, które realizują działania w sferach: społecznej, przestrzenno-funkcjonalnej, technicznej, środowiskowej i gospodarczej. Kompleksowy charakter GPR powoduje, że jego realizacja musi być stale analizowana przez Zespół ds. Rewitalizacji, przy udziale wiedzy i zaangażowania interesariuszy procesu rewitalizacji w Mieście Zielonka. Konieczna jest zarówno analiza bieżącej realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych, jak i szersza ocena skutków i efektów procesu rewitalizacji.

Zgodnie z art. 15 ust. 1 pkt 9 *ustawy o rewitalizacji* w GPR konieczne jest ustanowienie systemu monitorowania i oceny programu. Celem tego systemu jest stworzenie skutecznego mechanizmu reakcji na przebieg realizacji programu (który może odbiegać od założeń) oraz wprowadzania ewentualnych zmian do programu w trakcie jego realizacji. Ponadto, sprawnie funkcjonujący system monitoringu i oceny GPR pozytywnie przekłada się na sposób zarządzania programem, wzmacnianie poczucia partnerstwa i współwłasności dokumentu wśród interesariuszy, a także na przepływ informacji pomiędzy realizatorami przedsięwzięć rewitalizacyjnych a osobami i instytucjami zainteresowanymi przebiegiem procesu rewitalizacji w Mieście Zielonka.

System monitorowania i oceny programu składa się z dwóch podstawowych elementów. Pierwszym z nich jest monitorowanie postępów jego realizacji, które odbywa się poprzez raportowanie bezpośrednich rezultatów przedsięwzięć i jest prowadzone w odniesieniu do zapisów dotyczących ram finansowych i harmonogramów. Drugim elementem jest natomiast ocena stopnia osiągania zakładanych celów procesu rewitalizacji, które realizowane są poprzez kierunki działań oraz poszczególne przedsięwzięcia rewitalizacyjne. Ocena trafności i skuteczności przedsięwzięć rewitalizacyjnych często wymaga rozłożonej w czasie obserwacji, dlatego też ocena stopnia osiągania zakładanych celów GPR jest prowadzone z mniejszą częstotliwością niż monitorowanie bieżących postępów we wdrażaniu programu.

W Zielonce monitoring GPR będzie prowadzony w cyklu rocznym, a ocena stopnia osiągania zakładanych celów procesu rewitalizacji i ogólnej aktualności programu raz na 3 lata. Ustalenia w tym zakresie są zgodne z wytycznymi wynikającymi z przepisów ustawy o rewitalizacji.

10.1. Monitorowanie postępów realizacji programu

Monitorowanie postępów realizacji ma na celu bieżące śledzenie wdrażania programu, a w efekcie stworzenie sprawnego systemu realizacji jego najważniejszych postanowień. Wykorzystywanym w tym celu narzędziem będą sporządzane każdego roku raporty dotyczące stanu realizacji GPR. Prace nad rocznymi raportami będą się w możliwie szerokim zakresie opierać na innych działaniach sprawozdawczych podejmowanych przez gminę.

Roczny raport dotyczący stanu realizacji GPR sporządzany będzie za każdy rok kalendarzowy, począwszy od roku 2024, który stanowić będzie pierwszy pełen rok realizacji Programu. Raport sporządzany będzie za rok poprzedni, po przedstawieniu przez Burmistrza Miasta Zielonka rocznego sprawozdania z wykonania budżetu Miasta Zielonka. Każdego roku raport roczny będzie następnie przedkładany przez Burmistrza Miasta Zielonka Komitetowi Rewitalizacji.

Podstawowym celem raportu będzie zebranie i usystematyzowanie informacji dotyczących postępów w realizacji GPR. Zostaną one następnie wykorzystane do opracowania *Raportu*

o stanie Miasta Zielonka, który co roku jest sporządzany na podstawie art. 28aa Ustawy z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym³⁰ oraz przedkładany radzie miasta. Dane zebrane w ramach raportu zostaną również wykorzystane do udziału w obowiązkowym badaniu dotyczącym procesu rewitalizacji w gminach prowadzonym przez Główny Urząd Statystyczny w ramach systemu statystyki publicznej.

Raport obejmie najważniejsze informacje dotyczące postępów realizacji ujętych w GPR przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Znajdą się w nim odniesienia do ram czasowych oraz finansowych przedsięwzięć, które zostały zidentyfikowane w GPR. Jeżeli zajdzie taka potrzeba, w raporcie znajdą się informacje o kolejnych etapach przedsięwzięć. W raporcie będą też dostępne zwięzłe, hasłowe informacje na temat aktualnego statusu realizacji przedsięwzięć (np. „w trakcie realizacji”, „zakończono realizację” itd.).

Ważnym elementem corocznych raportów będzie bieżąca ocena i analiza osiąganych wskaźników. Poniżej zaprezentowano przykładowy, możliwy do rozbudowania zestaw wskaźników, które należy uwzględnić w corocznych raportach z realizacji GPR. Przy opracowaniu przykładowego zestawu wskaźników wykorzystano informacje zawarte w opisanych podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych na temat sposobu oceny ich rezultatów. Liczba wskaźników przyporządkowanych do kolejnych celów odzwierciedla też charakter przedsięwzięć rewitalizacyjnych, które w pierwszej kolejności mają się koncentrować na rozwiązywaniu problemów społecznych na obszarze rewitalizacji. Przy doborze wskaźników uwzględniono też doświadczenia z prac nad wyznaczeniem granic obszaru rewitalizacji w Mieście Zielonka.

Tabela 10. Lista wskaźników wykorzystywanych do rocznej oceny stanu realizacji GPR

	Oczekiwany kierunek oddziaływania	Wartość bazowa	Miernik osiągnięcia celu (strzałka wskazuje pożądany trend) (2030)
Cel główny: Spójne miasto – zmniejszenie dysproporcji rozwojowych wewnątrz Miasta Zielonka			
Liczba mieszkańców obszaru rewitalizacji	Wzrost wartości wskaźnika	4848 (2022)	↑
Cel szczegółowy 1. Zintegrowana, spójna i aktywna społeczność na obszarze rewitalizacji w Zielonce			
Liczba nowo powstałych lub zmodernizowanych obiektów użyteczności publicznej służących celom procesu rewitalizacji	Wzrost wartości wskaźnika	0	↑
Liczba realizowanych przedsięwzięć rewitalizacyjnych mających na celu integrację mieszkańców	Wzrost wartości wskaźnika	0	↑

³⁰ T.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 40, 572, 1463.

Liczba organizacji pozarządowych i inicjatyw nieformalnych zaangażowanych w realizację przedsięwzięć rewitalizacyjnych	Wzrost wartości wskaźnika	0	↑
Liczba interwencji policji z powodu zakłócania porządku na obszarze rewitalizacji	Spadek wartości wskaźnika	58 (2022)	↓
Cel szczegółowy 2. Zrównoważony rozwój obszaru rewitalizacji w Zielonce			
Powierzchnia nowoutworzonych lub przebudowanych przestrzeni publicznych	Wzrost wartości wskaźnika	0	↑
Liczba podmiotów gospodarczych na obszarze rewitalizacji	Wzrost wartości wskaźnika	287 (2021)	↑
Liczba budynków mieszkalnych (jedno-, wielorodzinnych) wyposażonych w źródła ciepła na paliwo stałe	Spadek wartości wskaźnika	157 (2022)	↓
Cel szczegółowy 3. Sprawne kadry na rzecz rewitalizacji i rozwoju Zielonki			
Liczba spotkań Zespołu ds. Rewitalizacji	Oczekiwany wzrost wartości wskaźnika	0	↑
Liczba przedsięwzięć rewitalizacyjnych realizowanych w partnerstwie z interesariuszami spoza Urzędu Miasta Zielonka i jego jednostek organizacyjnych	Wzrost wartości wskaźnika	0	↑

Źródło: Urząd Miasta Zielonka

Opracowanie rocznego raportu dotyczącego stanu realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zielonka na lata 2023-2030* będzie spoczywać na Zespole do spraw rewitalizacji, będący zespołem roboczym powołanym przez Burmistrza Miasta Zielonka, przy jednoczesnej wiodącej roli koordynatora tego zespołu, który odpowiadać będzie za zebranie oraz usystematyzowanie niezbędnych dla jego powstania danych i informacji.

10.2. Ocena aktualności i stopnia realizacji programu

Ocena aktualności i stopnia realizacji *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zielonka do roku 2030* będzie następować co trzy lata. Pierwsza ocena zostanie sporządzona w drugiej połowie 2025 roku..

W ocenie znajdzie się pogłębiona analiza rocznych raportów o stanie realizacji programu: stopnia osiągania wskaźników, jak i danych dotyczących kosztów oraz harmonogramu wdrażania poszczególnych przedsięwzięć. Dokument ten powinien obejmować ocenę prowadzonego procesu rewitalizacji tak, aby możliwe było sformułowanie wniosków w zakresie trafności i aktualności treści GPR (np. odnośnie tego, jak się sprawdza zaplanowany system zarządzania) oraz potrzeby ewentualnych zmian. Zasadne w tym celu będzie wykorzystanie jakościowych metod badawczych. Są to np. spotkania Zespołu ds. Rewitalizacji z udziałem podmiotów odpowiedzialnych za realizację przedsięwzięć, wywiady indywidualne i fokusowe z interesariuszami procesu rewitalizacji, spacery badawcze itd.

W prowadzonej raz na trzy lata ocenie aktualności i stopnia realizacji GPR należy uwzględnić wnioski z badania społecznego, które ma na celu ocenę realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych. Badanie to zostało ujęte w opisach podstawowych przedsięwzięć rewitalizacyjnych w odniesieniu do sposobów oceny ich rezultatów. Wnioski z badania, prowadzonego np. w formie ankiety i wywiadów z mieszkańcami, pozwolą m.in. na ocenę stanu zagospodarowania i użyteczności przestrzeni publicznych lub dostępności obiektów użyteczności publicznej remontowanych w ramach przedsięwzięć rewitalizacyjnych.

Inne sugerowane elementy oceny aktualności i stopnia realizacji programu to, np.: wykaz przedsięwzięć rewitalizacyjnych, których realizacja została zakończona, jest w trakcie lub nie została rozpoczęta; analiza potrzeb i zasobów instytucjonalnych (również po stronie partnerów spoza sektora publicznego) koniecznych do zarządzania procesem rewitalizacji; a także identyfikacja barier i priorytetów w kontekście pozostałych lat wdrażania GPR.

Podobnie jak w przypadku rocznych raportów, za sporządzenie oceny aktualności i stopnia realizacji Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zielonka na lata 2023-2030 będzie odpowiedzialny Zespół ds. Rewitalizacji. Ocena będzie przedkładana Komitetowi Rewitalizacji przez Burmistrza Miasta Zielonka. Zadaniem Komitetu będzie m.in. ocena czy w kontekście postępów realizacji GPR i osiągniętych efektów istnieje konieczność przystąpienia do jego aktualizacji.

11. ZMIANY ZWIĄZANE Z WDRAŻANIEM PROGRAMU

11.1. Zmiany w uchwałach dotyczących polityki mieszkaniowej gminy

W związku z realizacją postanowień *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zielonka na lata 2023-2030* nie przewiduje się konieczności wprowadzania zmian w *Uchwale Nr XXXIV/341/21 Rady Miasta Zielonka z dnia 29 czerwca 2021 r. w sprawie Wieloletniego Programu Gospodarowania Mieszkaniowym Zasobem Miasta Zielonka na lata 2021 – 2025*.³¹

Nie przewiduje się również konieczności zmian w *Uchwale Nr XXV/236/20 Rady Miasta Zielonka z dnia 29 października 2020 r. w sprawie ustalenia zasad wynajmowania lokali wchodzących w skład mieszkaniowego zasobu Gminy Zielonka*.³²

11.2. Zmiany dotyczące planowania i zagospodarowania przestrzennego

W związku z realizacją postanowień *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zielonka na lata 2023-2030* nie przewiduje się konieczności wprowadzania zmian dotyczących *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego Miasta Zielonka*, które zostało przyjęte *Uchwałą Nr XVII/145/08 Rady Miasta Zielonka z dnia 7 lutego 2008 r.*, a następnie zmienione *Uchwałą Nr LIX/583/2023 Rady Miasta Zielonka z dnia 30 sierpnia 2023 r.*

Ponadto w związku z realizacją GPR nie przewiduje się konieczności uchwalenia lub zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, jak również konieczności uchwalenia miejscowego planu rewitalizacji.

11.3. Specjalna Strefa Rewitalizacji

W związku z realizacją postanowień *Gminnego Programu Rewitalizacji Miasta Zielonka na lata 2023-2030* nie przewiduje się konieczności ustanowienia Specjalnej Strefy Rewitalizacji, o której mowa w art. 25 *Ustawy z dnia 9 października 2015 roku o rewitalizacji*.

³¹ Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2021, poz. 6009.

³² Dz. Urz. Woj. Mazowieckiego z 2020, poz. 11100.

SPIS TABEL

Tabela 1. Zestawienie powierzchni i liczby ludności obszaru rewitalizacji	8
Tabela 2. Liczba bezrobotnych na obszarze rewitalizacji na tle danych dla Miasta Zielonka.	22
Tabela 3. Interwencje Policji z powodu zakłócania porządku i miru domowego na obszarze rewitalizacji w roku 2021 na tle danych dla Miasta Zielonka	24
Tabela 4. Liczba osób z orzeczeniem o niepełnosprawności na terenie obszaru rewitalizacji na tle Miasta Zielonka.....	30
Tabela 5. Aktywność podmiotów gospodarczych na podobszarach rewitalizacji na tle Miasta	42
Tabela 6. Lokale komunalne w Mieście Zielonka	66
Tabela 7. Szacowane koszty realizacji przedsięwzięć rewitalizacyjnych wynikających z GPR	106
Tabela 8. Przybliżone koszty zarządzania realizacją GPR.....	114
Tabela 9. Ramowy harmonogram realizacji GPR.....	115
Tabela 10. Lista wskaźników wykorzystywanych do rocznej oceny stanu realizacji GPR....	118

SPIS RYCIN

Rycina 1. Granice obszaru rewitalizacji w Mieście Zielonka	8
Rycina 2. Podobszar rewitalizacji 1 (ulica i osiedle Długa).....	18
Rycina 3. Podobszar rewitalizacji 2 (Centrum miasta, os. Wolności i Glinianki).....	19
Rycina 4. Podobszar rewitalizacji 3 (os. Poligon).....	20
Rycina 5. Liczba interwencji Policji z powodu zakłócania miru domowego na obszarze i poza obszarem rewitalizacji	25
Rycina 6. Odpowiedzi ankietowanych na pytanie dotyczące stanu bezpieczeństwa na obszarze rewitalizacji.....	25
Rycina 7. Różnice w zakresie postrzegania stanu bezpieczeństwa na terenie podobszaru rewitalizacji 1	26
Rycina 8. Różnice w zakresie postrzegania stanu bezpieczeństwa na terenie podobszaru rewitalizacji 2	27
Rycina 9. Dostępność do oferty kulturalnej w Mieście Zielonka w opinii mieszkańców	37
Rycina 10. Potencjał do zaangażowania mieszkańców Miasta Zielonka w działalność w organizacjach społecznych i we wdrażanie Gminnego Programu Rewitalizacji	39
Rycina 11. Poziom zadowolenia mieszkańców Zielonki z jakości najbliższego otoczenia	54
Rycina 12. Sposoby przemieszczania się mieszkańców po Mieście Zielonka	63
Rycina 13. Miejsce położenia lokali komunalnych w Mieście Zielonka.....	66
Rycina 14. Struktura zarządzania GPR Miasta Zielonka.....	112

SPIS ILUSTRACJI

Fot. 1. Codzienne zajęcia i otwarte wydarzenie z udziałem uczestników Klubu Osób Niepełnosprawnych „Muminki”	31
Fot. 2. Warsztaty z udziałem uczniów szkół podstawowych w Zielonce w ramach prac nad diagnozą obszaru rewitalizacji	33
Fot. 3. Wydarzenia organizowane przez OKiS: Pokaz sztuczek i iluzji w czasie Dnia Dziecka w Parku Dębinki (po lewej) oraz koncert zespołu Red Heels w sali widowiskowej OKiS (po prawej)	35
Fot. 4. Zajęcia w Miejskiej Bibliotece Publicznej w ramach wydarzenia „Noc w bibliotece” „Świat pszczoł”	36
Fot. 5. Między pokoleniowe dyskusje na temat integracji sąsiedzkiej podczas spaceru badawczego wzdłuż ul. Długiej oraz na terenie osiedla	40
Fot. 6. Natłok reklam w centralnej części miasta i opuszczony budynek dyskontu na osiedlu Polygon	43
Fot. 7. Plakat wywieszony na miejskiej tablicy informacyjnej na terenie obszaru rewitalizacji, informujący o możliwości skorzystania z miejskich programów dotacyjnych	47
Fot. 8. Stawy gliniankowe – obszar Warszawskiego Obszaru Chronionego Krajobrazu (WOChK)	50
Fot. 9. Zielonkowskie dęby – pomniki przyrody na tyłach budynku Urzędu Miasta Zielonka oraz w Parku Dębinki	52
Fot. 11. Zielony przystanek przy skrzyżowaniu ulic Kolejowej i Mickiewicza (po lewej) oraz uczestnicy spaceru badawczego wzdłuż ulicy i po os. Długa 18 na tle placu zabaw zmodernizowanego w 2020 r. (po prawej)	55
Fot. 12. Glinianki – drewniany stół, boisko do siatkówki plażowej oraz urządzenia do ćwiczeń (po lewej stronie) oraz uczestnicy spaceru badawczego na fragmencie ścieżki spacerowej, wymagającej poprawy nawierzchni (po prawej stronie)	56
Fot. 13. Plac im. Jana Pawła II – widok od strony ul. Piastowskiej (po lewej stronie) oraz koncepcja zagospodarowania Parku Dębinki (po prawej stronie)	57
Fot. 14. Chaos reklamowy oraz wejścia do lokali handlowo-usługowych, niedostępnych dla osób ze szczególnymi potrzebami, w budynkach zlokalizowanych w Centrum Miasta Zielonka	58
Fot. 15. Targowisko miejskie i samochody parkujące w jego bezpośrednim sąsiedztwie	59
Fot. 16. Rozbudowa ul. Długiej (po lewej stronie) oraz mieszkańcy ul. i os. Długa w miejscu spotkań młodzieży pomiędzy budynkami mieszkalnymi na terenie podobszaru rewitalizacji 1 (po prawej stronie)	60
Fot. 17. Osiedle Polygon i jego bezpośrednie sąsiedztwo	61
Fot. 18. Wejścia do budynków – Filii nr 4 Miejskiej Biblioteki Publicznej przy ul. Kolejowej 11 (po lewej stronie) oraz Ośrodka Kultury i Sportu przy ul. Łukasińskiego 1/3	62
Fot. 19. Parkingi rowerowe na terenie podobszaru rewitalizacji 2 (okolice Szkoły Podstawowej nr 4 im. Stefana Kardynała Wyszyńskiego oraz dworca kolejowego, a także infrastruktura pieszka przy ul. Piastowskiej)	64
Fot. 20. Mieszkalne budynki komunalne przy ul. Piastowskiej 15 (po lewej) oraz przy ul. Krasińskiego 30 (po prawej)	67
Fot. 21. Budynek komunalny przy ul. Piastowskiej 15	67

ZAŁĄCZNIKI

Załącznik 1. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji:
podobszar 1 – ulica i osiedle Długa;

Załącznik 2. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji:
podobszar 2 – Centrum, osiedle Wolności oraz Glinianki

Załącznik 3. Podstawowe kierunki zmian funkcjonalno-przestrzennych obszaru rewitalizacji:
podobszar 3 – osiedle Poligon